

2017

UDVIKLING I LANDDISTRIKTERNE

Kommunal planlægning for landdistriktsudvikling i relation til de store bycentre.

Master's Thesis (kandidatspeciale)

Alicja Jolanta Sørensen

AALBORG UNIVERSITET

Aalborg Universitet
Studienævn for Planlægning, Geografi og Landinspektøruddannelsen
Skibbrogade 3, 9000 Aalborg

Specialisering: Land Management

Tema: Afgangprojekt

Titel: Kommunal planlægning for udvikling i landdistrikter i relation til de store bycentre.

Studerende: Alicja Jolanta Sørensen

Vejleder: Jørgen Møller

Projektperiode: 01.02.2017 - 02.06.2017

Oplagstal: 2 stk.

Sideantal (inkl. Bilag): 82 (107)

Bilagsantal: 5

Forsidefoto: Fotografi af et grønt område i Østervrå (Frederikshavn Kommune) – etablering af dette område af frivillige borgere er med til at fremme udviklingen.

Rapportens indhold er fri tilgængeligt, men offentliggørelse (med kildeangivelse) må kun ske efter aftalen med forfatteren.

Synopsis

Selvom der observeres vækst i befolkningstallet i hele Danmark, danske landdistrikter oplever ofte negativ udvikling. Det er globalisering- og urbaniseringstendensen, der skyldes, at der er største koncentration af befolkning i og omkring de store bycentre.

I dette projekt laves et casestudie med fire udvalgte provinskommuner, hvor bosætningen stimuleres af nærheden til en stor by: Aalborg, Frederikshavn, Randers og Hjørring Kommune. Alle fire kommuner betegnes som en større provinsby med en væsentlig relation og rolle i landdistrikternes udvikling. Selvom der observeres stigende befolkningstal i kommunerne, i deres landdistrikter opleves der tilbagegang i befolkningsudvikling. Der undersøges kommunes plan- og udviklingsinitiativer i landsbyerne, planteoretiske tilgange i kommuner og hvilke værktøj der anvendes til at skabe en positiv udvikling i landdistrikterne.

Studiet viser, at man skaber den bedste udvikling ved at samle udviklingen omkring de store byer, men samtidigt at udviklingen i landdistrikter er baseret på de små projekter og indsatser, med prioriteringer foretaget ud fra en overordnet strategi. Der er store ligheder hos de undersøgte kommuner og i deres tilgang til arbejde med udvikling i landdistrikter.

På grund af digitalisering og globalisering kan udvikling ske uafhængig af de store bycentre. Det er det lokale engagement, kendskab og kompetencer det er afgørende for udviklingen i landdistrikterne. Derfor er det vigtigt, at lokalsamfundet kan samarbejde med myndighederne, og at der er et godt organiseret netværk af foreninger og erhvervsliv, og at man har et fælles formål.

Abstract

Although population growth is observed throughout Denmark, Danish rural areas often experience negative development. It is the globalization and urbanization tendencies, that is due to the greatest concentration of population in and around the big city centers.

In this project, a case study of four selected province-municipalities is being made, where the settlement is stimulated by proximity to a large city: Aalborg, Frederikshavn, Randers and Hjørring Municipality. All four municipalities are referred to, as a major provincial town with a meaningful relationship and role in rural development. Although increasing populations are observed in those municipalities, in their rural areas, is observed a decline in population development. The municipality's planning and development initiatives in the villages, municipalities' planning-theory-based approaches, and the tools used to create a positive rural development are examined.

The study shows that the best development is achieved by gathering the development around the big cities, while rural development is based on the small projects and efforts, with priorities based on an overall strategy. There are great similarities between the examined municipalities, and their approach to rural development work.

Due to digitization and globalization, development can take place independently of the big city centers, it is the local commitment, knowledge and competencies that are crucial for rural development. Therefore, it is important, that the local community can cooperate with the authorities that there is a well-organized network of associations and business and that one has a common purpose.

Forord

Denne projektrapport er udarbejdet på Aalborg Universitet med henblik på at opnå titlen som landinspektør, MSc in Technology (cand.tech.) in Surveying, Planning and Land Management. Projektet er udarbejdet i perioden 1. februar 2017 til 2. juni 2017 og udgør det sidste af de fire semestre på specialiseringen. Temaet for denne rapport er jf. studievejledningen for foråret 2017, Arealforvaltning og planlægning/Land Management. Formålet med rapporten er at dokumentere studerendes evne til at arbejde problemorienteret på et videnskabeligt grundlag og derved dokumentere bredde og dybde i den landinspektørfaglige indsigt og viden. Rapporten henvender sig til vejleder og censor samt andre med interesse i de behandlede problemstillinger.

Projektet omhandler planlægning for udvikling i landdistrikter i udvalgte provinskommuner hvor bosætningen stimuleres af nærheden til en stor by. Der forsøges at svare på, hvordan (med hvilke værktøjer) man kan skabe positiv udvikling i landdistrikterne.

Jeg vil gerne rette en stor tak til vejleder Jørgen Møller for motiverende og konstruktiv vejledning gennem hele specialeskrivnings processen. Desuden rettes en stor tak til de personer, der medvirket i interviewene:

- Pia Juul Eriksen (Aalborg Kommune)
- Peter Pindstrup (Aalborg Kommune)
- Line S. Schultz (Frederikshavn Kommune)
- Line Marie Sørensen (Randers Kommune)
- Rikke Stæhr Jensen (Randers Kommune)
- Betina Hedeby Madsen (Hjørring Kommune)

Sidst men ikke mindst vil jeg gerne rette en stor tak til venner og familie for opbakning og støtte under udarbejdelsen af specialet.

Læsevejledning

Læseteknisk er rapporten opbygget hierarkisk i kapitler, afsnit og underafsnit. Citater er markeret med *kursiv* og "gåseøjne", mens kilden er sat i (parenteser). Er kilden udelukkende til citatet eller en del af noget tekst, vil kilden været placeret herefter, mens en kilde til en hel tekstsektion vil være placeret til sidst. Teksten inde i (parentesen) henviser til litteraturlisten sidst i rapporten.

Nummerering af billeder, diagrammer, kort og tabeller er angivet som figurnummer.

Herudover indeholder rapporten også en bilagsliste over anvendt indhold i rapporten. Bilags indhold består af tekster og lydfiler, hvilke findes på den vedlagte bilags-CD.

Indholdsfortegnelse

1.	INDLEDNING	8
2.	PROBLEMIDENTIFICERING	13
2.1.	PLANLÆGNING I LANDDISTRIKTER.....	13
2.1.1.	Lovmæssige rammer for planlægning i landdistrikter	14
2.1.2.	Den økonomiske vækst og finansiering	15
2.2.	TENDENSER OG UDVIKLINGSMULIGHEDER I LANDDISTRIKTERNE	16
2.3.	INITIERENDE PROBLEMFORMULERING.....	20
3.	PROJEKTETS STRUKTUR	21
4.	METODOLOGI OG METODER	22
4.1.	VIDENSKABSTEORI	22
4.2	METODER	23
5.	FORANALYSE.....	26
5.1.	SAMFUNDMÆSSIG UDVIKLING	26
5.1.1.	Urbanisering	26
5.1.2.	Relationen mellem land og by – Joe Painter (6R)	28
5.2.	UDVIKLING I DEN KOMMUNALE FYSISKE PLANLÆGNING	31
6.	PROBLEMFORMULERING.....	33
7.	PLANLÆGNINGSMÆSSIGE TEORIER.....	34
7.1.	STRATEGISK PLANLÆGNING	34
7.2.	NETVÆRKSDANNELSE	37
8.	CASESTUDIE	39
8.1.	DESKRIPTIV ANALYSE	40
8.1.1.	Opsummering - fokus i planlægningen for landdistrikter	50
8.2.	EMPIRI INDSAMLING - INTERVIEWS	51
8.2.1.	Valg af aktører	51
8.2.2.	Kontakt til aktører	51
8.2.3.	Spørgsmål til interviews.....	52
8.2.4.	Opsamling af interviews	53
9.	FORTOLKNING OG KONKLUSION	58
9.1.	INDBYGGERTAL SOM INDIKATOR FOR DE MEST UDFORDREDE OMRÅDER	65
10.	KONKLUSION	69
11.	PERSPEKTIVERING	73
	Referencer	76

BILAG.....	82
BILAG 1.....	82
BILAG 2.....	82
BILAG3.....	97
BILAG 4.....	99
BILAG 5.....	103

1. INDLEDNING

Det Danske samfund har i de sidste ca. 200 år gennemgået nogle store forandringer fra at være landbrugssamfund og senere industrisamfund, til at være informations-/videnssamfund. (Hoff, 2004) Det har ændret befolkningens levevej og dermed arealanvendelsen. Befolkningen trækker mod byerne og efterlader landdistrikterne i forfald. (Møller & Mogensen, Forfaldet i det fysiske miljø i landsbyer og landdistrikter, 2007). De ændrede arealanvendelsesbehov og informationssamfundets muligheder er årsagen til urbaniseringen og globaliseringen, hvor alle i samfundet er mobile og har en relation til den urbane livsstil. Dette har en stor betydning for udvikling i landdistrikter. Det er byområder, der er i væksten, og derfor tager man som udgangspunkt, at det er landdistrikterne, der skal tilfredsstille det urbane behov. Landdistrikterne er ikke kun landbrug mere, de omfatter også bylandskab, som en række forskellige men sammenhængende aspekter (produktion-, bolig-/hverdags-, transport- eller fritidslandskab), hvor de administrative grænser betyder mindre, og hvor der sker en integrering af flere forskellige funktioner. Landdistrikter er ikke kun forbeholdt for dem, der bor der. (Engelstoft, 2009)

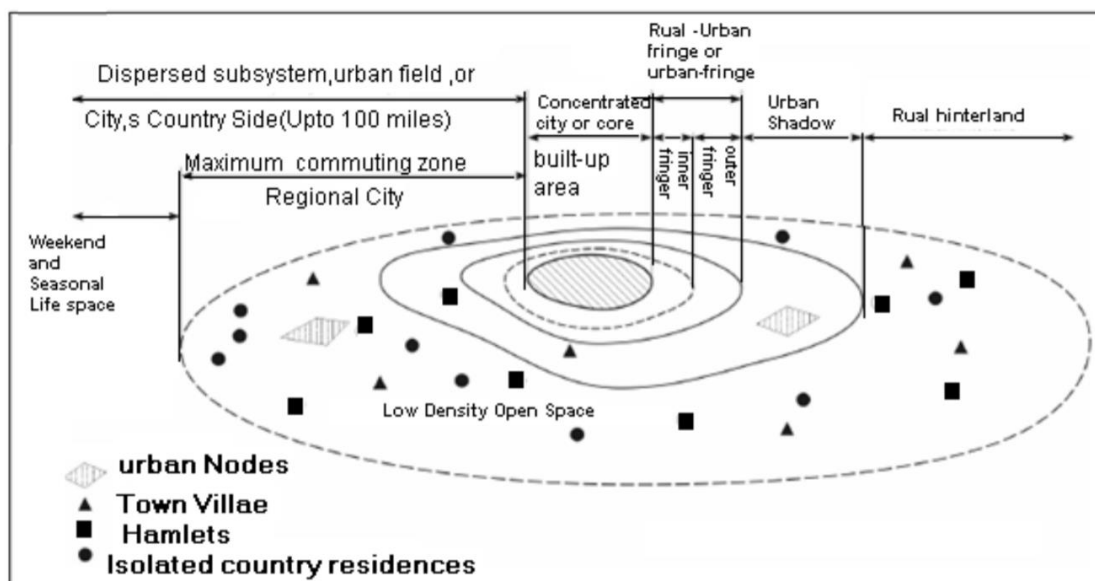
Der er brug for at øge planlægningen for landdistrikter. Joe Painter fremlægger i sin teori seks eksempler på relation mellem det urbane (by) og rurale (land), hvilket afspejler den rolle, landdistrikter spiller også i den moderne samfund.

På trods af regionalpolitik og forbedring af levevilkår i hele landet, er der stadig store uligheder mellem de større byer, som er centerområder, og periferier beliggende i såkaldte yderområder. Særligt når det handler om boligpriser, offentlige servicemuligheder og demografiske forhold. I mange provinskommuner er indbyggerantal stigende, men der mangler analyser af, hvor præcis de nye tilflyttere bosætter sig – i store bycentre eller ude i landdistrikterne? Dog er det en generel tendens, at befolkningen koncentrerer omkring de store bycentre, hvor arbejdspladser og uddannelsessteder befinder sig, derfor disse møder ikke de samme udfordringer som kommuner uden store byer. Der er gennemført flere strukturreformer, hvor konsekvensen er blevet centralisering af institutioner og services og dermed forringelse af disse i mindre provinsområder. Efter kommunesammenlægning i 2007 har mange mellemstore byer mistet deres identitet og oplever sig selv som tabere. Det fører til stagnation og fraflytning. Der er behov for at skabe positiv udvikling for både byerne og kommuner som helhed. Der er behov for at give plads til alle interesser og skabe bedre relation mellem land og by, og mellem natur/miljø og landbruget, og dette kan ske ved at inddrage alle interessenter i planlægningen. (Møller J. , Udfordringer og mulige løsninger for fremtidens landsbyer, 2016)

Danmark er et af de svagest urbaniserede EU-lande, der oplever størst flytning fra land til by. Hvis denne tendens vil fortsætte, vil fordelingen mellem danske by og landdistrikter nærme sig fordelingen i de øvrige EU-lande. (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2012)

I Danmark lever de fleste, uanset hvor deres bopæl er placeret, et byliv. Men urbaniseringen har også lagt et stor pres på arealressourcer til landbrugsproduktion og byudvidelse. (Engelstoft, 2009) Store bycentre er drivkraften, ligesom de er knudepunkter for lokalområder, derfor bliver de prioriteret højt i den kommunale politik. Den følgende figur 1. illustrerer, hvordan områder beliggende omkring store bycentre er relateret til disse, både som en fysik strøm af varer og mennesker, men også som strømme af information og penge. Der er en fremgående spredning af menneskelige aktiviteter i landsbyer og de ubebyggede områder omkring store bycentre med en maksimal arealanvendelse. Områder (regioner) udenfor de store bycentre er afhængig af den central by, men de er også anerkendt som " indflydelse region", som har effekt på byen.

(Bryant, 1982) Denne illustration kunne overføres til de konkrete kommuner og illustrere de gældende forhold mellem bycentre og landdistriktet.

FIGUR 1. Form af bycentre og bycentrets indflydelse område. (Bryant, 1982)

Der er meget fokus på planlægning i landdistrikterne, hvordan de skal se ud i fremtiden, om der er nok plads til landbrug, bosætning og natur og fritidsaktiviteter. Ren fysisk, er landskabet ikke tilpasset til at varetage alle de funktioner samtidig på samme arealer. (Primdahl, 2013)

Landdistrikter er under presse pga. den konstante udvikling af byen. I dag er omkring de store byområder blevet formet såkaldt rural-urban mellemzone, som kan beskrives som den del af landdistrikter, hvor man har adopterede en urbane livsstil. Dem der bor i denne zone, er afhængig af byen og har en tæt relation til den, men samtidig udnytter/anvender de stedsbundende potentialer, der findes i det åbne land. Samtidig klarer sig byerne i denne bynær mellemzone bedre og er mindre udfordret end resten af landdistriktet. I takt med afstanden fra hovedbyen, møder man flere udfordringer. Denne urban-rural zone er ofte omfattet allerede som en del af hovedbyen, eller forventes at vokse sammen med den.

Udvikling i landdistrikter er påvirket af mange faktorer såsom markedskonjunkturer, overordnede flyttemønstre, lånemuligheder, energiforsyning, kollektiv trafik, infrastruktur mv. (Aalborg Kommue [1], 2014) I nuværende projektet vil der fokuseres på mulighederne og værktøjer som kan anvendes for at skabe positiv udvikling i landdistrikter, med udgangspunkt i de udfordringer, man møder, og hvis betydning stiger i takt med at afstand fra store bycentre vokser. Det synes at være interessant at undersøge disse områder udenfor de store byer, som ikke har nogle tydelige administrative grænser, men som er karakteriseret af de særlige funktioner og muligheder/potentialer som er en blanding af urbane og rurale livsstile. Derfor vil der i den nuværende projektrapport fokuseres på landdistrikter i provinskommuner med tydelige bycentre, ligesom der vil undersøges et paradigme i forhold til vækst og udvikling i landdistrikter.

LANDDISTRIKTER - DEFINITION

For at kunne undersøge nærmere de forhold i landdistrikter, synes det at være oplagt at afklare først og fremmest, hvordan begrebet landdistrikt skal forstås, og hvordan den bliver anvendt i det nuværende projekt.

”Der er landdistrikter i stort set alle kommuner, men der er selvfølgelig områder, som er mere præget af landdistriktsforhold end andre. Landdistrikter er således ikke nogen ensartet størrelse. Nogle landdistrikter er nærmest at betragte som forstæder til større byer og har derfor begrænset afstand til blandt andet service. Andre landdistrikter er en del af større tyndt befolkede områder, atter andre indgår i hvad der kaldes udkantsområder.” (Landdistriktsredegørelse, 2002)

Landdistrikterne udvikler sig meget forskelligartet. Ofte er de såkaldte ”yderområder” eller ”baglande” områder, der ligger langt væk fra bycentre med lav uddannelsesnivea og højt aldersgennemsnit. Det der ofte observeres en tilbagegang i udviklingen. En anden type landdistrikter er de områder, hvor er stille om vinteren, men om sommeren vrimler med liv (f.eks. Skagen). Det er såkaldt ”drømmeland”. En tredje type er bosætningsområde med ”søvnige småbyer”, hvor byen bliver udvidet og forenet med det omgivende landskab. Her bor dem, der værdsætter de fysiske rammer om deres bolig, men arbejder andet sted og vælger at pendle frem og tilbage. (Kjeldsen & Christensen, 2013)

Det, der karakteriserer landdistrikter, er at generelt vil de have det samme at tilbyde: netop billige huse og rig natur. Der er også nogle ulemper, som f.eks. befolkningssammensætningen, hvor der er mange ældre og mennesker med lav uddannelse. Det kan føre til outsourcing af industriarbejdspladser til østlandene. Fraflytning og arbejdsløshed er nogle af de aspekter, der ofte knyttes til landdistrikter. (G. L. H. Svendsen & J. F. L. Sørensen, 2007)

Oftest anvendte (også i forskellige udenlandske definitioner), centrale karakteristika, som kan definere et landdistrikt, er bystørrelsen (inden for et område af en passende udstrækning) og nærheden til større centre, men også integration med den omgivende samfund (Søgaard, Operationalisering af landdistriktsbegrebet, 2011). En af definitioner beskriver landdistrikt som et areal, der ikke er bymæssigt bebygget og med forholdsvis få tilgængelige tjenesteydelser.

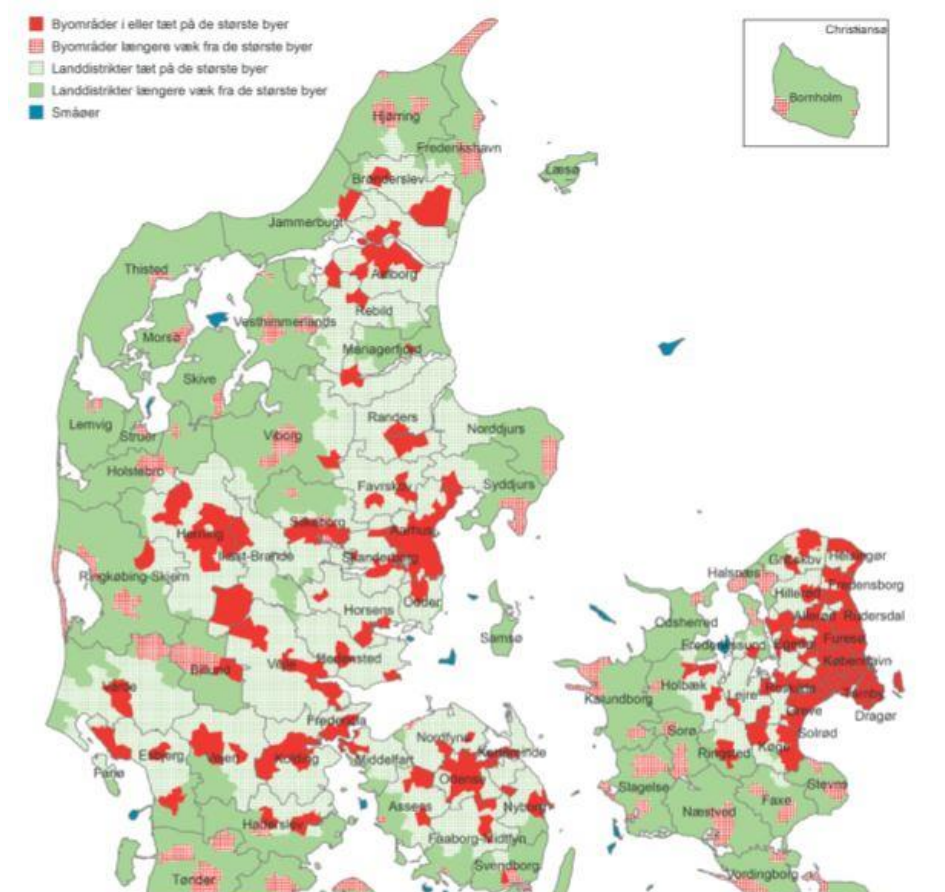
Begrebet ”distrikt” blev anvendt første gang i England omkring 1900-tallet, som en betegnelse for et forvaltningsområde. Den betegnelse var fordelt i to kategorier: ”urban district” – købstad med en bymæssig bebyggelse og modsætning til dette - ”rural district”. I Danmark er der siden 1950 opereret med definitionen af landdistrikt. Den definition tager udgangspunkt i bebyggelse og befolkningstal. Landdistrikt er modsætningen til byområde. Den mest udbredte definition er formuleret af Danmarks Statistik (G. L. H. Svendsen & J. F. L. Sørensen, 2007):

*”Et byområde er en sammenhængende bebyggelse, der på opførelsestidspunktet har mindst 200 indbyggere; at bebyggelsen er sammenhængende vil som hovedregel sige, at afstanden mellem husene ikke overstiger 200 meter, med mindre afbrydelsen skyldes offentlige anlæg, kirkegårde o.l.
Landdistrikter er områderne uden for byområderne.”* (G. L. H. Svendsen & J. F. L. Sørensen, 2007)

Kort sagt, ifølge denne definition er landdistrikter et område udenfor en sammenhængende bebyggelse med flere end 200 indbyggere. Det vil sige at landdistrikt dækker det åbne land og landsbyer tilsammen. Dog

beskriver denne definition landdistrikterne negativt, som den del der ikke er en by. I nuværende projektet tages udgangspunkt i denne "negativ" definition, som afgrænser begrebet fra, hvad det ikke er, samtidig anvendes begrebet landdistrikt i forbindelse med det åbne land og små landsbyer.

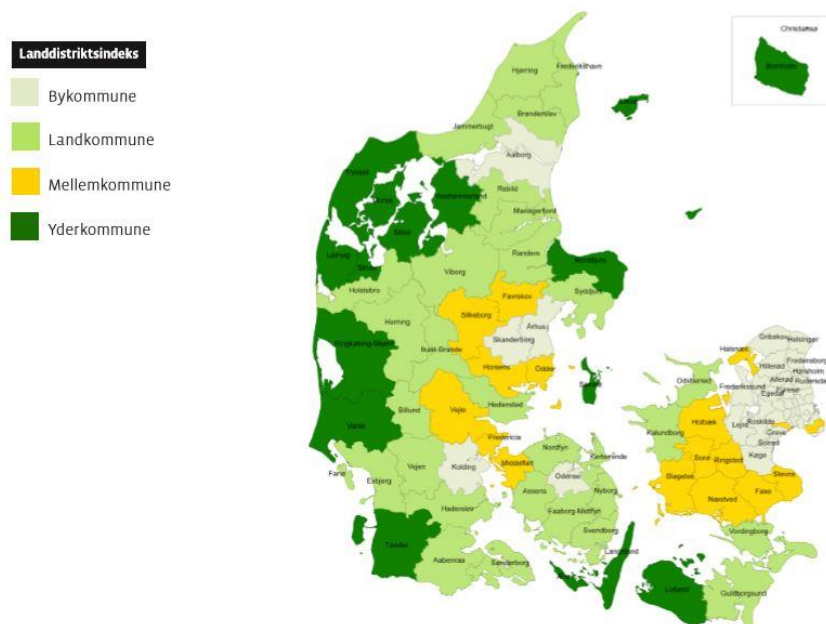
Definitionen af et urbant landskab er gennem tiden ændret fra et geografisk-fysisk begreb til et mere abstrakt begreb, som defineres på baggrund af pendlingstid til den nærmeste større by med et tilstrækkeligt antal tilbud og offentlige services. (Hans Thor Andersen, 2009) Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter har inddelt Danmark i fire områdetyper, afhængig af hvor og i hvilke afstand borgerne bor i forhold til de største byer (livogland.dk, 2013). Denne områdetypologi blev præsenteret for første gang i 2013 i Regional- og Landdistriktpolitisk Redegørelsen (s. 9) Følgende figur 2. viser denne fordeling. Her kan ses at Aalborg Kommune og Randers Kommune er eksempler på kommuner med de største byer og med byområder og landdistrikter liggende tæt på disse. Hjørring Kommune og Frederikshavn Kommune er kommuner med nogle store byområder og landdistrikter placeret længere væk fra de største byer.

FIGUR 2. Danmarkskort over forskellige områdetyper (livogland.dk, 2013)

Den overordnede landdistriktsorganisation der varetager politiske interesser er Landdistrikternes Fællesråd. Fødevareministeriet inddelte kommunerne i fire klasser, hvorudfra termen landdistrikt er udsprunget: Yderkommuner, Landkommuner, Mellemkommuner, Bykommuner. Denne fordeling illustreres på kortet, hvor kommuner blev kvalificeret som liggende tættere eller længere væk fra regionale bycentre. De områder

som ligger længst væk omtales også som yderområder og udkantsområder. (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2012)

FIGUR 3. Klassificering af danske kommuner efter afstand fra de store bycentre (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2012)

OPSUMMERING

Begrebet landdistrikt er svært at definere helt præcis, da den er brugt i forskellige forhold og afhængig af konteksten. Landdistrikterne kan betragtes som meget differentieret rum, både på grund af den fysiske differentiering, men også på grund af, hvordan den omfattes og er brugt til at beskrive disse områder. Billedet af landdistrikter er stadig under udformning. I dette projekt er taget udgangspunkt i landdistrikternes relation og afstand til store bycentre, hvor begrebet landdistrikt dækker arealer udenfor store byer, altså landsbyerne og det åbne land tilsammen.

I denne projektrapport anvendes betegnelsen landdistrikter uden en helt fast definition, Dette vil give mulighed for en lokal vurdering af, hvilke områder i kommunen, der betegnes som landdistrikter. Oftest benyttet interpretation af definitionen afspejles af det følgende skema:

Bystørrelse	Stærke geografiske centre		
	Øvrige geografiske centre		
Landdistrikter	Mellemstore byer	Udkantsområder	
	Mindre byer		
	Småbyer		
	Åbent land (incl. mikrobyer)		
	Lille	Afstand til geografiske centre	Stor

FIGUR 4. Klassifikation af landdistrikter (Søgaard, Operationalisering af landdistriktsbegrebet, 2011)

2. PROBLEMIIDENTIFICERING

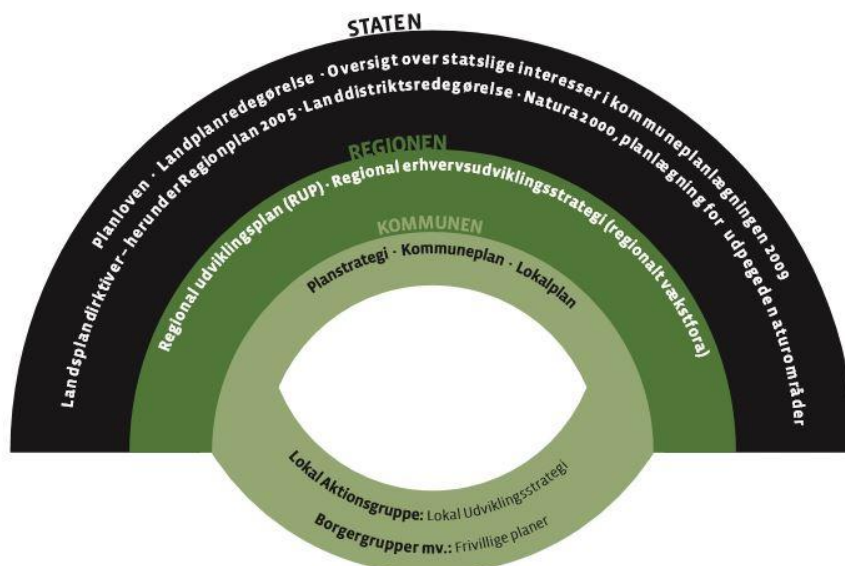
Vækst kan henvises til, at en by vokser kvantitativt horisontalt eller vertikalt, imens udvikling kan betyde kvalitativt forandring. Derfor kan udvikling ske både i takt med vækst, men også på trods af kvantitativ stagnation eller tilbagegang. (Sousa & Pinho, 2013)

I det følgende kapitel skal redegøres for, hvordan der rent faktisk foregår planlægningen i landdistrikter, og hvad er tendenser og udviklingsmuligheder i disse områder. Hvilke elementer og aktører kan påvirke udviklingen i landdistrikter? Hvordan er det nuværende plansystem, som har relation til det åbne land indrettet?

2.1. PLANLÆGNING I LANDDISTRIKTER

Udviklingen i landdistrikterne reguleres ved en række regler og love f.eks.: Planloven, Naturbeskyttelsesloven, Skovloven, Miljøbeskyttelsesloven og Landbrugsloven. (Erhvervsstyrelsen [1], 2017) I 1992 trådte Lov om Planlægning i kraft. Den skulle forenkle fordeling af roller mellem stat, amt og kommuner. Dette gav et større ansvar til de enkelte kommuner, men også en større frihed til at styre udviklingen. I 2007 blev der igen gennemført en kommunalreform med det formål at forhøje kvaliteten i planlægningen og dermed skabe bedre økonomisk drift. Kompetencerne blev samlet et sted ved sammenlægning af kommuner, men som konsekvens blev afstand mellem landsbyerne og kommunes udviklingscentre større. (Arler, Jørgensen, Galland, & Sørensen, 2015)

Efter denne sammenlægning blev rammerne for udviklingsmuligheder i landdistrikterne udmønteret af staten, regioner og kommuner i tilsammen, hvilke kan ses på figur 5. Regeringen fremlagde et landdistriktsprogram, der dannede grundlag for uddeling af forskellige støttemidler. Samtidigt blev der mulighed for at oprette lokale aktionsgrupper (LAG), som på baggrund af lokale udviklingsstrategier kan indstille projekter til at søge økonomiske tilskud. Kommunerne skal forholde sig til en ny strategisk plantype – den regionale udviklingsplan og i samarbejde med borgere, foreninger og andre aktører udarbejde udviklingsplaner på et mere konkret niveau, som for eks.: helhedsplaner, landsbyplaner osv. (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2012)

FIGUR 5. Plansystemet - Fordeling af roller i planlægningen for udvikling i det åbne land (og landdistrikter)

(Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2012)

I den traditionelle planlægning bliver de forskellige interesser kortlagt og efterfølgende bliver der set på, hvordan de lapper over hinanden, og hvad der skal prioriteres i gældende områder. Desværre er i mange kommuneplaner de forskellige interesser ikke afvejet tilstrækkeligt, men bare lagt på hinanden som en lag-på-lag-planlægning. (Kristensen L. S., 2016)

2.1.1. Lovmæssige rammer for planlægning i landdistrikter

Den aktuelle lovgivning og plansystemet danner rammer for udviklingen. Der planlægges for lokal udvikling gennem forskellige handlinger, planer og strategier. I det følgende ses på, hvilke handlingsmuligheder eller begrænsninger plansystemet giver i dag i forhold til planlægningen for landdistrikterne i storby provinskommuner. Landbrug, kulturhistorie, landskab og forskellige rekreative muligheder i landdistriktet er kun få af de elementer, der danner grundlag for interessekonflikter, når det handler om anvendelse af arealer i landdistriktet. De mange forskellige interesser beskyttes og reguleres gennem lovgivning. Der findes love og regler, som omfatter for eksempel: kystnærhedszonen, landskabsinteresser, landzonen, vindmøller, sommerhuse, golfbaner, bygge- og beskyttelseslinjer og reklamer i det åbne land.

Det er gennem Planloven, lokalplanlægningen og landzonetilladelser reguleres. Det har en væsentlig betydning for ændringer i landdistriktet. Her er skabt rammerne for de muligheder staten, regionen eller kommunen har, når det kommer til fysiske planlægning på forskellige niveauer. Kommunerne har derudover en supplerende mulighed for at udarbejde politikker for de konkrete områder. (Erhvervsstyrelsen [1], 2017)

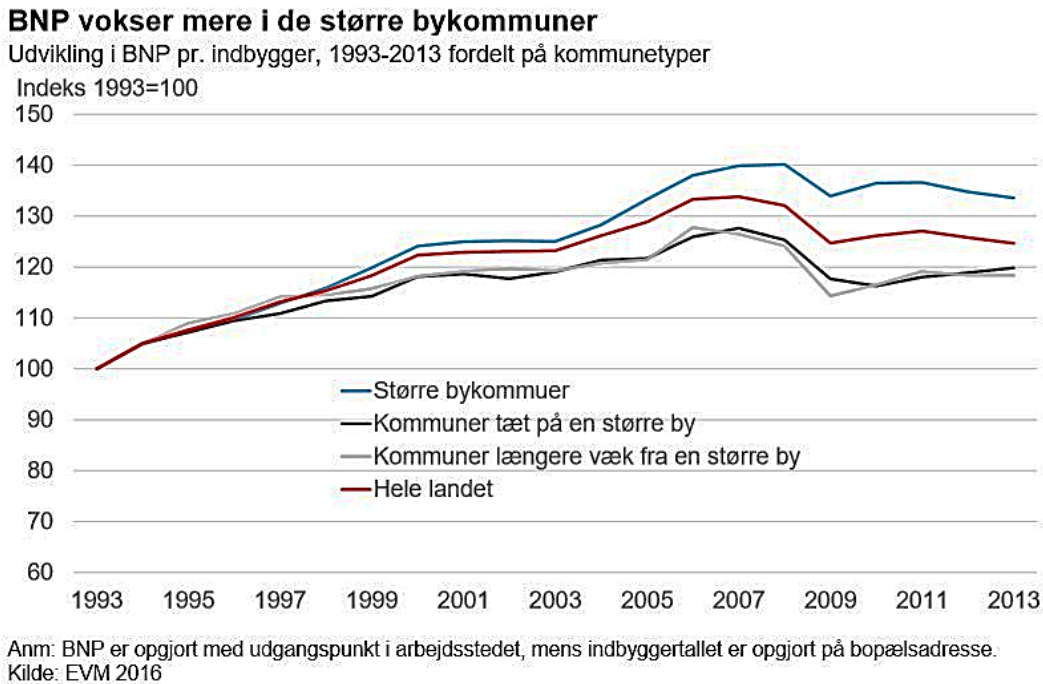
Planlovens § 23 stiller et krav om, at kommunerne skal fremlægge en strategi i første halvdel af en valgperiode. Kommunes strategi er et vigtigt værktøj, og en forudsætning for den gode udvikling. Oftest ønskes økonomisk vækst og udbytte. Det er vigtigt at have udarbejdet strategi, hvor målsætning er at tilfredsstille borgerne, hvis rolle både er "ejere" og "bidragsydere". Strategien skal tage udgangspunkt i borgerne og have dem i konstant fokus som interessenter, for hvem den udvikles. På den anden side er borgernes samarbejde en forudsætning for den gode udvikling, hvilke kræver fuldt engagement. (Gulmann, City Design - Byudvikling for borgere, 2005)

Når kommunerne udarbejder kommuneplaner, skal de indeholde overordnede mål for udviklingen og arealanvendelsen i den enkelte kommune. Kommunen er forpligtet til at udføre en landskabsanalyse, hvor der kortlægges og værdsættes de oplevelsesrige og karakteristiske træk i landskabet, for at forhindre ukontrolleret byudvikling og bebyggelse. I tilfælde, hvor der ønskes at opfordre til ny bebyggelse eller ændringer i anvendelsen eller gennemførelse udstykninger i landzone, kræves der som udgangspunkt en landzonetilladelse, som kommunalbestyrelsen giver. Det er dog ikke altid nødvendigt at få en landzonetilladelse, hvis det er bygninger, der skal bruges i forbindelse med et landbrug, og de opføres tæt på eksisterende bygninger. (Erhvervsstyrelsen [2], 2017)

Planloven forhindrer ikke planlægning i landdistrikter, men den danner mere formelle rammer for helhedsorienteret planlægning, særligt i det åbne land. Når grænsen mellem by og land bliver mindre tydeligt i forhold til strategisk planlægning, kan man faktisk undre sig over den manglende mere detaljerede fysisk planlægning ud i landdistriktet.

2.1.2. Den økonomiske vækst og finansiering

Der observeres en større vækst i BNP i de større bykommuner. Siden 2010 har væksten i landdistrikter været stigende, særligt i nærheden af de større bykommuner, hvilke præsenteres i nedstående diagram (figur 6.).

FIGUR 6. Udvikling i BNP pr. indbygger i årene 1993-2013, fordelt på kommunetyper. (Christensen, 2016)

Ejendomsmarkedet i landdistrikterne er meget forskellig fra ejendomsmarkederne i byerne. I landdistrikterne er der færre og mere spredt boliger. Generelt er der tendens til at befolkningstallet falder, hvilke skyldes længere salgstider og mere pres på priserne og usikkerhed omkring prisfastsættelsen og den strukturelle ubalance mellem udbud og efterspørgsel i landdistrikter. Dette skyldes, at lånevilkår og belåningsværdi er baseret på en løbende afskrivning af ejendommen og ikke dennes forventede økonomiske restlevetid.

Det nedadgående pres kan kun imødegås

- ved at reducere boligmassen,
- finde anden anvendelse til en del af boligmassen,
- ved at vende afvandringen fra land mod by og derved øge efterspørgslen.

Den alternative anvendelse af ejendomme i landdistrikterne til erhverv er begrænset. Pengeinstitutterne og realkreditinstitutterne påtager sig en højere risiko ved at låne penge, hvilket kan betyde en højere rente eller reduktion af lånets størrelse, ved at sikre sig adgang til sikkerheder eller ved at stille øgede krav til afdragsprofilen - modtagelse af pant og ved at yde lån af betydelig kortere varighed. (Møller M. , 2015)

Finansiering af projekter er et væsentligt element, når det handler om udvikling i landdistrikterne. Ofte er det puljer og fonde, der støtter og er med til at skabe udviklingen i samfundet, samtidig skal disse fonde selv definere, hvilke områder udviklingen skal omfatte. Fonde handler som uafhængige aktører, og derfor har de mulighed for at fremme udvikling i en bestemt, selvudvalgt retning. (Danske Fonde og Fondpraksis, 2017)

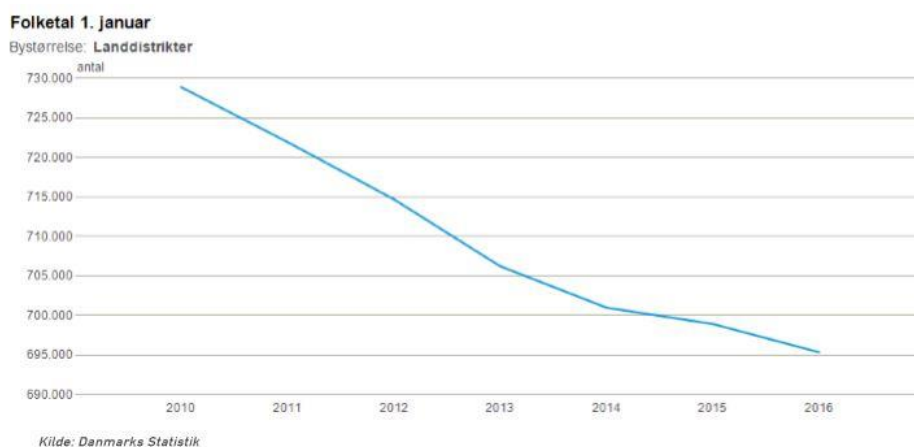
For at der kan udvikles i landdistrikterne er der i Danmark oprettet lokale aktionsgrupper (LAG). De tilskudsmidler de fordeler, er reguleret af en række love og bekendtgørelser - både på nationalt niveau og på EU-plan. Landdistriktsprogrammet giver anledning for arbejdet i de lokale aktionsgrupper, hvis formålet er at forbedre levevilkårene i landdistrikterne og at gøre landdistrikterne til attraktive arbejds- og bosteder, samt sikre fortsat bosætning i landdistrikterne. (Livogland.dk, 2017)

Ofte har de lokale aktiviteter og små projekter mulighed for at få støtte fra national side, private fonde og via EU, f.eks.: Landdistriktspuljen, Realdanias Mulighedernes Land, 'Steder tæller' eller nævnte LAG-ordninger. Landdistriktspolitik er betragtet som en mulighed for at opnå en støtte til lokale projekter og den har en lokalt mobiliserende effekt. Store lokale fællesskaber og deres indsats til at fremme udviklingen i området har også en tiltrækningskræft og kan dermed ændre på tilbagegangstendensen mange steder. (Tanvig, 2012)

2.2. TENDENSER OG UDVIKLINGSMULIGHEDER I LANDDISTRIKTERNE

Det er mange synspunkter, der beskriver nuværende tendenser i det danske samfund, og det er tydeligt at landdistrikter spiller en væsentlig rolle for dem, der lever i et urbaniseret miljø.

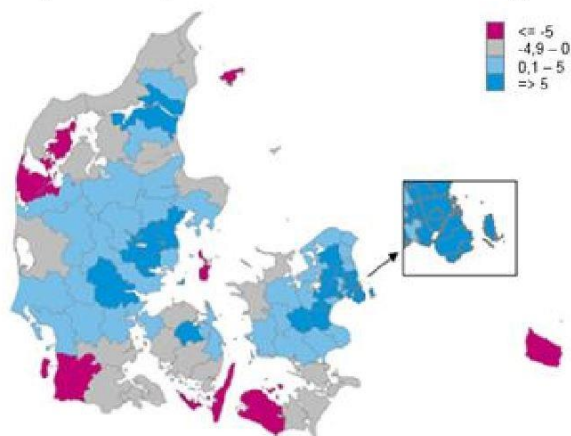
Undersøgelser viser, at befolkningstallet i hele Danmark stiger og især i store byer og omkringliggende områder. Men samtidigt kan man se, at i de enkelte kommuner falder antallet af dem der bor i landdistrikterne (se figur 7.).

FIGUR 7. (Danmarks Statistik, 2017)

Der er forskellige tendenser, der påvirker samfundets udvikling. En af disse tendenser er urbaniseringen, hvor borgere flytter mod byerne og forlader landskabet affolket og udsat for nedprioritering i kommunalplanlægning og dermed afvikling. Det kan være en udfordring for myndighederne at håndtere denne udvikling planmæssigt, strategisk og politisk. Denne fremgang i befolkningstallet skyldes mest, at unge flytter til byerne (og flytter ikke tilbage), samt at kompetencerne er ikke fordelt jævnt – de fleste højtuddannede (med LVU) bor i store byer eller kommuner, der ligger tæt på dem. Der er alligevel størst ledighed i og omkring de store byer. Det tilsammen er årsagen til, at de fleste virksomheder placeres deromkring, og det er der, man skaber vækst og udvikling (en negativ spiral).

Befolkningen stiger i og omkring de større byer
Ændring i befolkningen 1. kvartal 2008 til 2. kvartal 2016, pct.

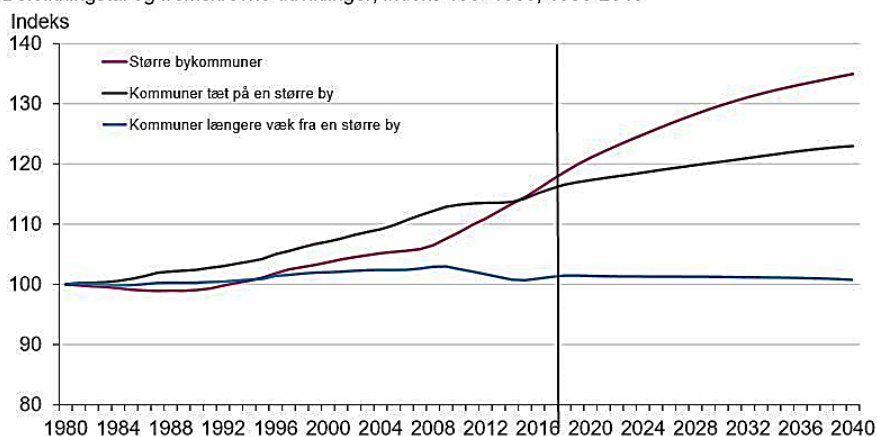
Anm: Ændring i den samlede befolkning i perioden 1. kv. 2008-6.kvt. 2016.
Kilde: DI-beregninger pba. Statistikbanken.dk.

FIGUR 8. (Christensen, 2016)

Som det ses på figur 8. befolkningstal stiger omkring større byer. Dette betyder negativ udvikling i befolkningstal, med et relativt højt aldersgennemsnit og lavt uddannelsesgennemsnit niveau i landdistrikterne. Tidligere var landbruget grundlæggende for lokaludvikling, hvor små samfund var selvforsynende. Nu er der effektiviseret og industrialiseret, og den såkaldte Morten Korchperioden, som karakteriserede landlivet i 50'erne, er forbi. (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2012) Nedgangen i de danske landdistrikter har været mest markant i perioden mellem 1950-1970'erne og har været konsekvensen af mekaniseringen af landbruget, der især tog fart på dette tidspunkt. I et historisk perspektiv er det usædvanlige, at de danske landdistrikter oplever et fald. (Sørensen J. F., 2014) s.11-14 Ifølge Danmarks Statistiks fremskrivningen, forventes der stigning i befolkningstallet frem til 2040, men i mindre grad end det var i de sidste 10 år, hvilke illustrerer følgende diagram (figur 9.).

Befolkningen koncentrereres i og omkring de større byer

Befolkningstal og fremskrevne udviklinger, Indeks 100=1980, 1980-2040

Anm: Kommunetyper opgjort pba. DØRS/EVM's kommunetyper for de nuværende 98 kommuner. Før 2006 er data opgjort for kommunerne før kommunalreformen og deres andele af de nye kommuner i 2006-opgørelsen. Fra 2017 fremskrivning pba. Danmarks Statistiks kommunalt opdelte befolkningsprognose.
Kilde: DI-beregninger pba. Statistikbanken.dk.

FIGUR 9. (Christensen, 2016)

Landdistrikterne er under forandring. Præmisserne for udvikling er ændret, og der er behov for at tænke nyt og få nye udviklingsstrategier. I dag der er tendens til befolkningstilbagegang i landdistrikterne, hvor landsbyer kun er bosætningssteder uden særlige jobmuligheder. (P.H. Johansen, 2008) Centraliseringens konsekvens er, at institutioner og butikker lukkes. For dem der bor på landet arbejder i byerne er pendling en nødvendighed. Landsbyfælleskabet bliver valgt af lyst og ikke af de praktiske/økonomiske grunder. (Møller J. , Udfordringer og mulige løsninger for fremtidens landsbyer, 2016)

Der observeres vækst omkring de store byer i forskellige dele af landet. Landdistrikterne er fortsat præget af værdier som natur og kultur, fred og ro, plads, renhed og stilhed. Det er her, det er, i modsætning til byen, de "luksus kvaliteter" der ikke findes i byen. Selvom den lokale beskæftigelse bliver beskåret, især i den offentlige sektor og prognoser for udvikling i landdistrikter generelt ikke er særligt lovende, så lykkes det alligevel, i nogle mindre samfund, at skabe vækst. Der er stadig stor interesse i yderområder som bopælssteder og i nogle tilfælde observeres ret stor iværksætteraktivitet. (P.H. Johansen, 2008) Denne overgang fra landbrug- og industrisamfund til videnssamfund håndteres forskelligt i andre lande. EU, OECD og de fleste europæiske lande har gennemført en paradigmeskift i landdistriktspolitikken, hvor man gik væk fra den traditionel sektorstøtte, og man investerer i konkrete stedbundne projekter, lokale kvaliteter og ressourcer. De traditionelle faktorer: demografi, infrastruktur, privat og offentlig service, og boligtilbud, spiller en vigtig rolle for udvikling i landdistrikter. (S.S.H. Hansen, K. Skou, 2008)

DST Analyse har gennemført en række analyser om den regionale udvikling, med fokus på tendenserne på befolkning og urbanisering i et europæisk perspektiv, hvilke fører til følgende konklusioner:

- *"Danmark er mindre urbaniseret end EU som helhed.*
- *Andelen af befolkningen, som bor i landdistrikter, er faldet siden starten af 1900-tallet.*
- *Siden 2010 har markante forskelle i befolkningsvækst præget landsdelene, men forskellene er de seneste år blevet mindre.*
- *Fra 1970 og frem til 2000 var der højest vækst i befolkningen i mindre byer, mens væksten efter 2000 var højest i byer med over 10.000 indbyggere.*
- *Befolkningstilvæksten i København har siden 1990 været højere end landsgennemsnittet, og siden 2010 har væksten i Københavns omegn også ligget over landsgennemsnittet."*

(Andersen & Christiansen, 2016)

FREMTIDENS LANDDISTRIKTER

Grænserne mellem by og land er mindre synlige end før, nogle steder næsten forsvundet, folk er mere mobile og kan nå længere på kortere tid. [Engelstoft, 2009] De bymæssige rammer kan ikke mere opfylde alle menneskes behov. Der er mange byfunktioner, der er placeret i landdistrikter og ingen reel tilknytning har til byen. I mange år har det været ønsket at øge kvaliteten af bymiljøer, men den nye tendens er, at fokus skal drejes, så planlæggere kan skabe god kvalitet i landdistrikter (det åbne land) (Primdahl, 2013).

Der er tendens til at opfatte landdistrikterne som et negativt udtryk, ofte står de som "restområder". Dette sker på grund af, at man måler landdistrikterne efter værdier, der er defineret – *"på fine kontorer, som er meget langt fra virkeligheden"* [Mona Hvid] Men der ligger rigtig mange muligheder og potentialer i disse områder. Potentiale for bosætning i roligere omgivelser, erhverv og mulighed for udnyttelse af de stedbundne potentialer. Det er tid til at gentænke de muligheder, der ligger i områder udenfor de store byer

og til at vende den negative tilgang og begynde at værdsætte landdistrikterne. I dag tales der meget om robusthed og fleksibilitet, og evnen til at skabe udvikling i landdistrikter. (Hvid, 2015)

I dag er der også større tendens til en ny udvikling i mindre landsbyer, hvilke indtil nu var præget af fraflytning og et aldrende samfund. Befolkningen flytter efter arbejde, venner og familie og boliger inden for den personlige og økonomiske ramme med de bedste muligheder for en sammenhængende hverdag. Der søges boliger, til en lav pris udenfor byen, men stadig i kort afstand til byen, venner og arbejde. På denne måde veksler man pendlertid til bedre boligforhold. Der er stor fraflytning fra de storbykommuner til de omkringliggende, provinskommuner. Nærhed og sammenspil med store byer (god infrastruktur, offentlig service, tilknytning til bymiljøet og andre kvaliteter) gør at landsbyerne klarer sig godt. Der er udsigt til at fremtidens landdistrikter bliver områder med bosætning og med blomstrende lokal små produktioner og fritidsbrug. Der vil bygges nye faciliteter på jordbrugsejendomme og oprettes kontorfællesskaber. Det lokale erhverv vil være placeret mere optimalt i forhold til den fysiske infrastruktur med adgang til det digitale højhastighedsnet. Flere landsbyer vil måske ændre karakter fra landsbyer til at være forstæder til en storby. (Jensen J. B., 2016)

"Lokal idealisme blandet med kommunal realisme synes at være vejen frem."
(Møller J. , Udfordringer og mulige løsninger for fremtidens landsbyer, 2016)

Kommunes strategi skal samle den fælles vision og sikre at de forskellige indsatser for lokal udvikling peger i samme retning. Fremtidens samfund lever i netværk og færdes mellem de forskellige funktioner på tværs af de forskellige administrative grænser. Byfunktioner er ikke bundet mere til byer, som de var før. Urbaniseringen har store konsekvenser for landdistrikter - der er opstået mange forskellige interesser og nye behov (f.eks. behov for rekreative faciliteter). I fremtidens planlægning er der tale om "energilandskaber", "den smarte periferi" og om sammenhængende natur som skal spille sammen med erhvervsudvikling. Det er et spørgsmål, om den nuværende planlægning er tilstrækkeligt i forhold til den ny samfundsstruktur? (Møller J. , Drop Morten Korch-idyllen, 2015) (Hausenberg, Skou, & Hansen, 2008)

2.3. INITIERENDE PROBLEMFÖRMULERING

Den urbane livsstil, og generel urbanisering i samfundet er grunden til at der observeres vækst i byområder og bylandskab, samt en afvikling i visse dele af storbykommunes landdistrikter. Der vurderes, at i nordjyske landdistrikter er den generelle udviklingstendens negativ, men der er lokale forskelle og eksempler på en positiv udvikling i flere landsbyer (COWI, 2015), hvilke skal undersøges nærmere i dette projekt, samt hvordan håndteringen af udvikling i landdistrikter er, og hvilke planmæssige, strategiske og politiske tilgange der er hos myndighederne.

De beskrevne tendenser for udvikling i landdistrikterne giver anledning til at undre sig over:

- **Hvordan er forholdet mellem by og land i dag?**
- **Hvad er forventninger og krav i det moderne samfund og opfylder landdistrikterne disse?**
- **Hvordan tages der hånd om planlægningen for udvikling i landdistrikter i den kommunale planlægning?**
- **Har størrelsen og afstand til kommunes center byområdet en betydning for landdistrikternes udvikling?**

Derudover det synes at være interessant at undersøge følgende spørgsmål:

- Hvilke faktorer spiller en væsentlig rolle i landdistrikternes udviklingen?
- Hvad er præmisser for vækst i landdistrikterne?
- Hvordan kan man skabe positiv udvikling i områder uden for de større byer og hvordan arbejder man med erhvervsudvikling, bosætning, borgerinddragelse og differentieret udvikling?
- Skal der tages mere hensyn til relation mellem land og by og landdistrikternes rolle i den kommunale planlægning, så de rekreative potentieller er bedre tilgængelig for både lokale, byboere og turister?

3. PROJEKTETS STRUKTUR

PROBLEMIDENTIFICERING

Hvordan der planlægges for landdistrikterne i provinskommuner?
Hvad er tendenser og udviklingsmulighederne?

FORANALYSE

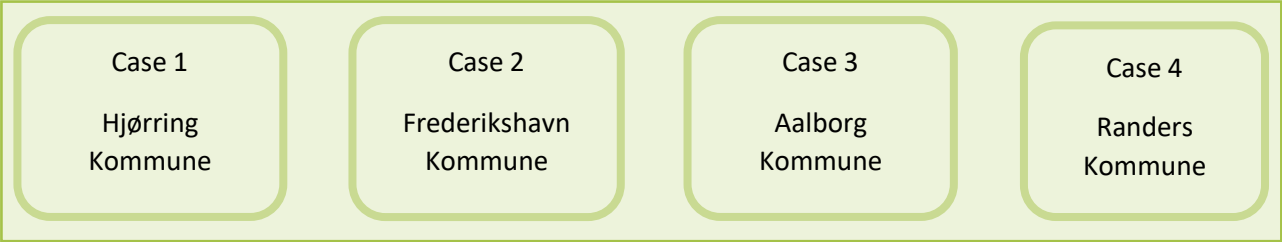

CASESTUDIE

Problemformulering

Teori og metode

Diskussion og fortolkning

AFRUNDNING

Konklusion

Perspektivering

4. METODOLOGI OG METODER

I dette afsnit beskrives den videnskabsteoretiske tilgang, som danner baggrund for det valgte projektets indhold, og der præsenteres projektets opbygning og et strukturdiagram.

I indledningen og initierende problemstilling blev emnet for dette projektet afgrænset til håndtering af planlægning for udvikling i landdistrikterne i fire storby provinskommuner. Indledningen danner rammerne for at kunne forstå den efterfølgende videns indsamling og -bearbejdning (Klausen, 2005). For at kunne svare på undren over, hvorfor udviklingen har formet sig som det er i dag, hvordan planlægning i landdistrikter rent faktisk foregår, og hvad der er af muligheder og tendenser i disse områder. Dette vil give forståelse for udviklingstendensen i provinskommuner og dets konsekvenser.

Problemformuleringen afslutter foranalysen og danner rammerne for et videre arbejde. Herefter bliver de relevante planlægningsteorier diskuteret for at give grundlag for besvarelse af problemformuleringen. Der findes mange meninger om, hvordan den perfekte planlægning bør forløbe. Som nævnt i indledningen, skal planlægningen for udvikling i landdistrikter ske på en ny måde. Derfor ønskes der at undersøge emnet fra flere forskellige vinkler, samt flere planlægningsteorier. Derfor gennemføres der en række casestudie og interviews, hvis forløb beskrives i et metodeafsnit.

Projektet belyser relevante tendenser og den overordnede politisk kontekst indenfor emnet. Projektets casestudie omhandler de udvalgte fire casekommuner, som er eksempler på storby provinskommuner: Hjørring, Frederikshavn, Aalborg og Randers. Den kvalitative tilgang har til formål at belyse forskelle og ligheder, samt mulige konsekvenser af de udviklingstendenser og de politiske visioner/handlinger, der er beskrevet i problemanalysen, for netop disse områder, hvilket undersøges fronetisk. Denne undersøgelse og besvarelse på problemformulering vil være baseret på empiri indsamling – aktørers kendskab til den aktuelle situation. (Brinkmann & Tanggaard, 2010) s.17-18

4.1. VIDENSKABSTEORI

HERMENEUTIK

Projektet er opbygget hermeneutisk, hvor den eksisterende viden benyttes til at opnå en ny viden. Rapportens indledning giver forforståelse for rapportens problemanalyse, der videre giver forståelse for rapportens undersøgelses- og fortolkningsdel. På denne måde opbygges viden forsat som en spiral. (Videnskab.dk, 2012) Alle rapportens dele danner et samlet grundlag for en konklusion i rapportens afrunding, hvorved de enkelte afsnit er afhængige af hinanden. [Lund, 2011, s. 99-102]. I projektet er der taget højde for samspillet mellem teori og empiri, og teori kombineres med aktuelle casestudier, hvilke giver forståelse for de udviklingstendenser, der er i storby provinskommunerne.

Landinspektøruddannelsen og de personlige erfaringer giver baggrund for forståelse og påvirker indgangsvinklen til projektet, derfor vil der meste fokuseres på landinspektørfaglige aspekter af de problemstillinger der undersøges i projekten.

Den hermeneutiske tilgang suppleres med en kildekritisk tilgang for at bevare den subjektivt vurdering og holdninger. Videns indsamling foregår ved anvendelse af litteratur- felt- og dokumentstudier som de primære metoder. Der benyttes videnskabelige tekster frem for andre dokumenter - f.eks. dokumenter udgivet af myndigheder, som kan være kendetegnet af selektivitet (Lund, 2011) s.108. De anvendes som supplement uden betydning for fortolkning af emnet.

FÆNOMENOLOGI

Kvalitativ forskningsfænomenologi handler om at få forståelse for fænomener fra de forskellige personers perspektiver, hvor den personlige erfaring spiller en væsentlig rolle. Derfor tager man udgangspunkt i deres oplevelser og erfaringer. Fænomenologisk tilgang har til formål mere at beskrive end at forklare problemer med en objektivt og loyalt over for de undersøgte fænomener udtryk. (Kvale & Brinkman, 2015) s.48-49 Denne tilgang anvendes ved behandling og analyse af interviews. (Ebdrup, 2015)

”Der er en risiko for, at den videnskabelige måde at tænke på bare forvandler alt til data – noget der kan måles og vejes. Den filosofiske fænomenologi siger, at det, vi iagttager, ikke bare skal objektiveres som data, for så stivner det.” (Jørgensen D. , 2015)

Fænomenologiske undersøgelser er typisk lavet og formidlet ved beskrivelsen af et fænomen, sådan at det kan findes mere fascinerende og interessant for andre at læse om. En fænomenologisk undersøgelse skal rumme, ud over beskrivelsen af fænomenet, en fortolkning for at sikre en bedre videnskabelige forståelse for den. (Ebdrup, 2015)

4.2 METODER

Gennem projektets problemanalyse besvares den initierende problemstilling, hvilket er forudsætningen for formulering af en problemformulering, der danner grundlag for videre undersøgelse af projektets emne. Valget af metoder er afgørende for udformningen af projektet, disse skal skabe dokumentation for videnskabelig kvalitet og gyldighed af projektet. Anvendte metoder skal sikre, at projektets problemstilling undersøges systematisk og videnskabeligt og derigennem skabes pålidelighed, der kan stå for en kritisk granskning. I nærværende kapitel beskrives de metoder, som er blevet anvendt til at besvare projektrapportens problemstillinger.

LITTERATURSTUDIE

Litteraturstudier (omfatter bøger og videnskabelige artikler) og dokumentstudier (omfatter rapporter, notater, avisartikler og øvrige artikler) bliver anvendt i dette projekt til at opnå en nødvendig viden til at kunne besvare problemstillinger. Formålet er at få overblik over den litteratur, som har relevans for projektets emne. Der anvendes nyeste litteratur frem for ældre materialer. For at sikre grundlaget for de gældende forhold, er der blevet undersøgt den teoretiske baggrund for udformning af strategiske udviklingsplaner for landdistrikterne og deres håndtering i de udvalgte kommuner. Det er projektets problemstillinger, der definerer rammerne for hvilket litteratur, der anvendes. Litteraturstudier anvendes for at opnå den teoretiske viden, da dokumentstudier anvendes mest for at afdække de politiske tilgange i forhold til udviklingsstrategier og kommuneplaner. Alle kilder behandles med samme kritiske tilgang.

FELTSTUDIE

For dette projekt vil feltstudier blive anvendt til at opsøge og lokalisere landdistrikter i de 4 udvalgte provinskommuner i nærheden af store byer - henholdsvis Aalborg, Randers, Hjørring og Frederikshavn Kommune, hvor urbaniseringstendensen og globaliseringen har haft en mærkbar indvirkning. Kommuner som opsøges, er på baggrund af litteratur- og dokumentstudier samt research på Internettet, vurderet relevante i forhold til projektet. Under feltstudierne bemærkes blandt andet førstehåndsindtryk, de

planmæssige rammer for udviklingen i kommunerne (kommunalplanlægning), tilgang til planlægning og udvikling i landdistrikterne af fagfolk og eksperterne (interviews).

Feltstudie er en metode, hvormed verdens kvaliteter studeres og identificeres. Metoden kan beskrives som relation mellem erfaringer, fortællinger og forestillinger, som får sin egen stoflighed, som er essentiel for opfattelsen af sammenhængskraften i ethvert samfund. (Kvale & Brinkman, 2015)

I nuværende projektet, anvendes feltstudie til at opnå forståelse for de forskellige kommuners tilgange til planlægning for udvikling i landdistrikterne og derigennem opbygge baggrundsviden omkring de 4 udvalgte storby provinskommuner, samt til at svare på projektets problemstilling - hvilke planlægningsmæssige værktøjer (metoder + processer), der bruges til at sikre en positiv udvikling i landdistrikterne. Feltstudierne vil give bedre forståelse for indbyrdes relation før interviews foretages.

CASESTUDIE

Som baggrund for analysen ligger et casestudie, baseret på et feltstudie og interview med seks aktører. Der beskrives for hver enkelt kommunes landdistrikt i hvilken retning, udviklingen går, og hvordan den kan forestilles at fortsætte og hvilke værktøjer, der anvendes til at skabe en positiv udvikling i disse landdistrikter/kommuner.

Der er valgt at benytte en casestudiemetode for at svare grundigt på problemformuleringen. I det følgende beskrives, hvordan den er benyttet i projektet.

Casestudierne tilgås med en induktiv tilgang, hvor den empiriske interesse er håndtering af urbaniseringstendensen i de 4 udvalgte kommuner. Casestudierne i nærværende projekt anvendes komparativt, hvorfor de konklusioner, der fremkommer af casestudierne, suppleres med teoretisk viden, så konklusionerne kan generaliseres. Efterfølgende vil det sammenlignes, hvordan de udvalgte fire casekommuner hver især håndterer urbaniseringstendensen og dets konsekvenser i praksis, og hvilke planmæssige værktøjer (metoder og processer) der anvendes for at skabe en positiv udvikling i landdistrikterne.

Gennemførelse af casestudie fordeles i tre følgende analyser:

- Deskriptiv analyse
- Empiri indsamling - casen forklarer sig selv
- Hermeneutisk analyse – fortolkning af den samlede viden

Den første deskriptive del af analysen udgør casestudiets strukturelle del. Det bliver her beskrevet, hvilken baggrund og hvilke landdistriktspolitik casekommunerne har, og desuden bliver den nuværende situation, de karakteristiske elementer og vigtigste forhold, der kan have indflydelse på landdistrikternes udvikling i kommunerne, beskrevet. Det bliver forsøgt at holde en så nøgtern og koncis tilgang som muligt, og der vil således blive opbygget en baggrund for den videre analyse af casen.

Afslutningen på de enkelte afsnit i analysen vil munde ud i nogle spørgsmål, som besvares i de næste to analyser.

Anden analysedel udgøres af den indsamlede empiri fra de gennemførte interview. Her vil der opnås dybere forståelse af de tendenser og relation mellem landdistrikter og bycentre, og den udvikling der er i de udvalgte casekommuner. Der vil opnås forståelse for, hvilke metoder og processer, der anvendes, og hvordan de er med til at skabe positiv udvikling i landdistrikterne. Ved omfattende brug af citater vil de enkelte aktørers holdninger og beskrivelser udgøre et samlet billede af disse.

Denne del af analysen opdeles i en række nøgelfaktorer, der hver især bidrager med information til besvarelsen af problemformuleringens hovedspørgsmål.

I sidste analysedel sammenholdes resultaterne af de tidligere dele af casestudiet med teoretiske betragtninger. Dermed vil de identificerede tendenser i udviklingen og anvendte værktøjer i kommunernes planpraksis forsøges forklaret på baggrund af anerkendte planlægningsteorier. Den tredje delanalyse vil således bidrage med svaret på problemformuleringens andet hovedspørgsmål om, hvilke planmæssige værktøjer, der bruges til at sikre en positiv udvikling i landdistrikter i de omtalte casekommuner.

INTERVIEWS

I projektarbejdet er foretaget fire ekspertinterviews (eliteinterview), som var gennemført som semistrukturerede forskningsinterviews.

Et kvalitativt forskningsinterview anvendes til at belyse projektets problemstilling. Denne metode giver adgang til personlig viden og erfaringer og giver dermed indtryk af vedkommendes verdensopfattelse. (Kristensen & Hussain, 2016)

Ekspertinterviews (eliteinterview) er interviews med personer, der er ledere eller eksperter indenfor emnet. Eksperter er oftest vant til at blive interviewet, og de er gode til at kommunikere deres meninger ud og kan være en rigtig interessant samtalepartner. Deres stærke stillinger og sikke status giver mulighed for at udtale sig om udfordrende eller provokerende problemstillinger. (Kvale & Brinkman, 2015)

Det kvalitative semistrukturerede interview forsøger at forså temaer fra hverdagen, ud fra interviewpersonens egne subjektive perspektiver. Denne form for interview giver fleksibilitet, forstået på den måde, at man kan formulere nye spørgsmål, som viser sig relevante og interessante under samtalen. Denne interviewform kræver ikke noget streng struktur, og den giver mulighed for ændringer i rækkefølge og form og for at forfølge interviewpersonens historie, afhængig af situationen under samtalen. Denne fleksibilitet giver mulighed for at sigte konstant mod tilegnelse af mest mulig viden omkring den undersøgte problemstilling. (Kvale & Brinkman, 2015)

Projektets interviews er blevet udført med det formål at opnå en bedre forforståelse omkring, hvordan de ovenfor beskrevet tendenser har indvirkning på de respektive kommuner, og hvordan projektets identificerede problemstillinger håndteres i praksis. Der vil forberedes det samme sæt af overordne spørgsmål/emner til alle interviewede, mens der skal forberedes et særligt sæt af konkrete spørgsmål til hver repræsentant fra de enkelte kommuner, afhængigt af den gældende kommunes politik og vision, udarbejdede bl.a. på grundlag af kommunal udviklingsplan.

5. FORANALYSE

5.1. SAMFUNDMÆSSIG UDVIKLING

For at opnå den indledende forståelse for, hvor det danske samfund befinder sig i dag i forhold til bosætning, skal svaret findes i den geografiske udvikling, som det danske samfund har gennemgået de seneste 200 år. Det synes at være relevant at undersøge de geografiske bevægelser i befolkningen og beskæftigelsen i forskellige dele af landet, og hvilke konsekvenser det giver. Samtidig ønskes der at kigge nærmere på tendenser for den regionale befolkningsudvikling i Danmark og for urbanisering i et historisk perspektiv. Der vil ses nærmere på hvilke relationer, der er mellem forskellige urbane og rurale kulturer, og om relationerne mellem mennesker og steder også har en betydning, samt hvilke rolle spiller landdistrikter. For at opnå en bedre forståelse for dette, redegøres i det følgende for Joe Painters teori om relation mellem land og by. Analysen af de samfundsmæssige aspekter af udviklingen afrundes med afsnit, hvor der beskrives, hvordan den kommunale planlægning påvirker udvikling i landdistrikter.

5.1.1. Urbanisering

Urbaniseringstendensen har stor betydning for udviklingen i landdistrikterne. Derfor er det hensigten med det nærværende kapitel at opnå en forståelse for, hvordan urbaniseringen har udviklet sig, og hvordan fysisk planlægning, kommunale politikker, planer og strategier kan være påvirket af denne tendens, samt at forstå den udvikling, som er sket og stadig sker i projektets udvalgte casekommuner.

Denne forandring i det danske samfund, hvor en stigende andel af befolkningen bosætter sig i byer over 200 indbyggere, kaldes for urbanisering. Urbanisering er en historiske proces, hvorved mennesker skifter fra spredt bosættelse i landsbyer til samlet bosættelse i byer. Med urbaniseringen forlader man den selvforsøgende livsstil (subsistensøkonomien). Ændringen i Danmark er sket siden industrialiseringen i 1940'ne, hvor mere tæt bosættelse blev muligt, da et enkelt landområde nu kunne brødføde langt flere mennesker end før. Den tætte beboelsesform medførte, at man i langt højere grad måtte fastsætte og håndhæve regler for, hvordan folk skal omgås hinanden. En anden konsekvens af urbaniseringen var en øget socialisering, der udfolder sig i skabelsen af politiske institutioner. (Hansen, 2017)

Industrialiseringen som var grunden til begyndelsen af urbaniseringen i Danmark, kendetegner ikke længer det danske samfund. Nu er det danske samfund et videnssamfund, hvor viden er værdiskabende og skal sikre og udvikle de materiale betingelser. (Carsten, 2008) s.125-135

Historisk udvikling

Urbaniseringstendensen på verdensplan startede i Storbritannien ved den industrielle revolution allerede i slutningen af 1700-tallet, hvorefter den bredte sig til Europa og resten af verden. (Rivera, 2016)

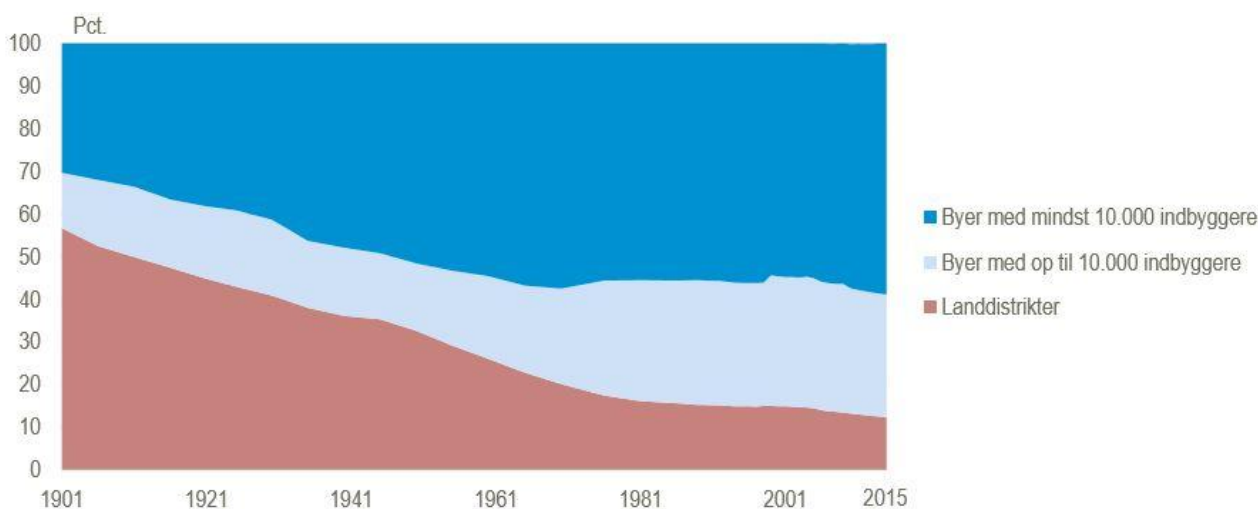
I midten af 1800-tallet var denne udvikling tydeligt, hvilke afspejler antallet af storbyer. (Greve, 2012)

I Danmark oplevedes de første tegn for urbanisering i midten af 1800-tallet i København, hvor der var den største koncentration af industri. Både industriområder og boligområder voksede markant. Samtidigt i de mellemstore provinsbyer voksede indbyggertallet mest i forhold til byens eksisterende indbyggertal. En stor indflydelse på denne udvikling havde først og fremmest en udvidelse af jernbanen, hvilket gav mulighed for at oprette nye knudepunkter og forbinde provinsbyerne med resten af landet. Første og Anden Verdenskrig og den medfølgende krise har siden dæmpet urbaniseringen i Danmark. Fra midten af 1900-tallet har indbyggertallet i danske byer udviklede sig hurtigt igen, mest i de mellemstore provinsbyer. I 1970'erne

forsøgte man politisk at imødekomme denne udvikling ved at gennemføre kommunalreformen, hvor man besluttede at decentralisere offentlig service og institutioner, samt reduceret antallet af kommuner. Dermed blev by rolle og stedbundne potentialer et vigtigt element i den politiske debat om affolkningsproblematikken og håndtering af den i lokalsamfundet. I takt med globaliseringen, bliver det væsentlig på det nationale niveau at have konkurrencedygtige storbyer, samt at de mellemstore og mindre provinsbyer kan udnytte de stedsbunde potentialer og være konkurrencedygtige indenfor landets grænser. (Andersen & Engelstoft, The end of urbanisation? Transformation of the urban concept., 2004)

Urbaniseringstendensen i dag

I dag flytter mange virksomheder til centralplacerede byer og områder langs motorvejene. Unge vælger et liv i store byer, hvor der er flere uddannelse- og arbejdsmuligheder. En teknologisk udvikling og digitaliseringen erstatter behovet for menneskelig arbejdskraft i landområder, hvilket forstærker endnu mere urbaniseringstendensen i Danmark. (Nielsen, 2016) Disse forhold illustrere nedstående diagram (figur 10.). Struktur- og teknologiudviklingen samt digitaliseringen har i de sidste årtier udkonkurreret mindre landbrug, virksomheder og forretninger. (Kærgård & Dalgaard, 2014) Prisforskellen mellem produkter på det digitale marked og produkter, der handles lokalt og i mindre skala bliver øget (Nielsen, 2016).

FIGUR 10. Befolkning i Danmark fordelt på landdistrikter og byområder (Andersen & Christiansen, 2016)

Urbaniseringstendensen har sociale men også fysiske konsekvenser i det lokale landdistrikts udvikling (Møller J. , Drop Morten Korch-idyllen, 2015). I Danmark ses, at landdistrikter og landsbyer i stor grad affolkes og den dygtige arbejdskraft fraflytter, hvilke medfører konsekvenser som butiksdød, institutionslukning eller fysisk forfald. Dette påvirker omgivelserne og mennesker boende i landdistriktet negativt. Den tilbageværende befolkning i disse områder beskrives som ressourcetsvage borgere med en stort behov for offentlig service. (Velfærdsministeriet, 2009)

Det er en afhængigheds spiral, der kan være svært at bryde. Bylandskabet, som er en kombination af forskellige aspektlandskaber – produktion-, bolig-/hverdags-, transport- eller fritidslandskab – er blevet en konsekvens af urbanisering. Disse forskellige funktioner skal spille sammen for at skabe samfund bundet som et netværk på tværs af forskellige administrative grænser. (Engelstoft, 2009) Urbaniseringstendensen kan tilpasses ved fysisk planlægning, men modarbejdelse af konsekvenserne vil kræve store mængder af ressourcer. Disse overvejelser fører til følgende spørgsmål: Hvordan bliver urbaniseringens fysiske præg set

på og vurderet af eksperterne inden for feltet, og hvordan kan fysisk planlægning sammentænkes med disse urbaniseringstendenser?

5.1.2. Relationen mellem land og by – Joe Painter (6R)

Det er ikke længere så tydeligt, om bestemte arealer kan betragtes som urbane eller rurale. I dag man ser landdistrikter ikke kun som rurale, men man ser dem i relation til byområder - det urbane (Engelstoft, 2009). Dette giver forståelsen for den udvikling af grænserne mellem by og land, og hvad der skal planlægges for. Det er relevant at undersøge de forhold nærmere, der er mellem land og by. Det er forskelligt hvordan man italesætte land og by. I forskellige tilfælde, afspejles de roller by og land reelt har, i den geografiske og funktionelle prioritering i kommunernes planlægning. (På Forkant, 2016) s.13

Der findes flere forsøg på at definere og beskrive rent teoretisk, de relationer og fysiske forbindelse mellem byer og deres opland. Det er vigtigt at vide i hvilken kontekst og hvilken form for funktion eller flow mellem by og land man analyserer dette forhold (for eksempel arbejdspladser, uddannelse, kulturoplevelser, indkøb). Det er ikke altid hele området, der er påvirket af byens aftryk. Et nyere begreb, der kan beskrive dette forhold, er byregioner ("City-regions") eller bylandskaber (Engelstoft, 2009)

Landdistrikter skal gavne og tilfredsstillende en bredere gruppe mennesker, ikke kun dem der bor der. Joe Painter beskriver i 6 punkter (såkaldte 6 R'er) relationen mellem land og by, med udgangspunkt i byen, hvor den største vækst nu er, således at landdistriktet skal tilfredsstillende de urbane behov (Painter, 2007) (Engelstoft, 2009):

RESIDUUM (rresidual): landdistrikter (det åbne land og landsbyer) er de "rester", der er tilbage efter væksten af en by, som ligger udenfor byens fysiske og sociologiske udstrækninger. De områder er ikke bæredygtig nok økonomisk, derfor de betragtes som afhængige af byen.

RESSOURCE: Områder, der forsyner byen med arbejdskraft, bosætningsmuligheder og reserveområder for byvækst, men også med fysiske ressourcer som drikkevand, energi, trafikal infrastruktur eller fødevarer.

RESTRAINT (restriktion): Landdistrikter (særlig landzone i den her kontekst) bliver en begrænsning for udvidelsen af byen.

REFUGE (refugium): Områder udenfor de større byer betragtes som et fri- og tilflugtssted, med plads til det, der ikke kan forenes med en urban kontekst (f.eks. landbrug), og hvor man flygter for at finde "ro og fred". Refuge er modsætning til Residuum.

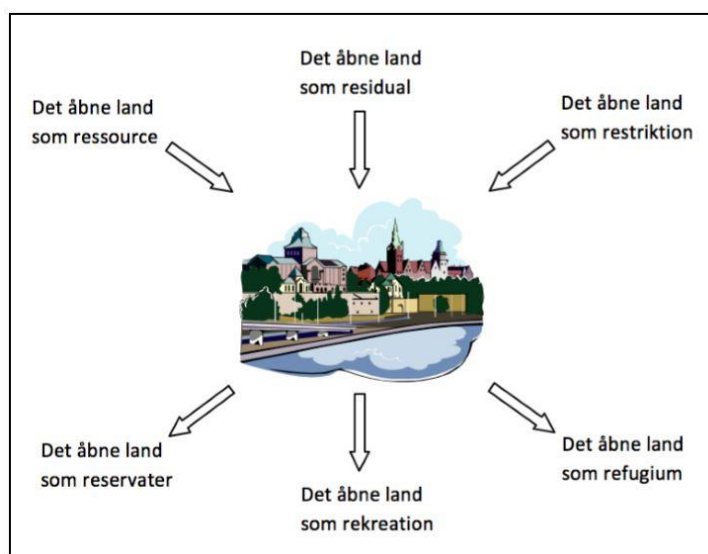
RE-CREATOR (rekreation): Landdistrikter anvendes til rekreation og friluftaktiviteter for byboere. Landdistrikter opfylder by beboernes behov for fritidsaktiviteter. Medførerændringer og indgreb i naturen (f.eks. ved anlæg af golfbaner, forlystelsesparker osv.) gør dette fænomen forskellig fra Refuge.

RESERVE: Byen støttes og forsikres ved anvendelse af landdistrikternes værdier, derfor landdistrikter skal beskyttes mod f.eks. fødevaremangel. Beskyttelse af de værdifulde områder kan samtidig begrænse adgangen for by beboere til disse.

I fremtiden, men også allerede i dag, er samspillet mellem land og by ikke så tydeligt og simpelt som det fremgår i Painters teori. Teorien giver et godt overordnet billede af, hvordan relationerne mellem land og by kan fungere sammen, men der kan f.eks. mangle en påvirkning af de seks R'er imellem hinanden. Det er interessant at se på, hvordan det ideelle samspil vil se ud. Er det reelt kun at vælge og anvende én af disse

seks betragtninger, så funktionerne adskilles, eller bør disse funktioner sammensættes og påvirke og supplere hinanden?

Painter sætter byen i centrum, som en dominerende vækstdynamo med den største udvikling, i forhold til de rurale omgivelser. (Painter, 2007) En fortolkning af de seks R'er illustrerer figur 11.:

FIGUR 11. (forelæsning materiale, 8. sem., Carsten Jahn Hansen)

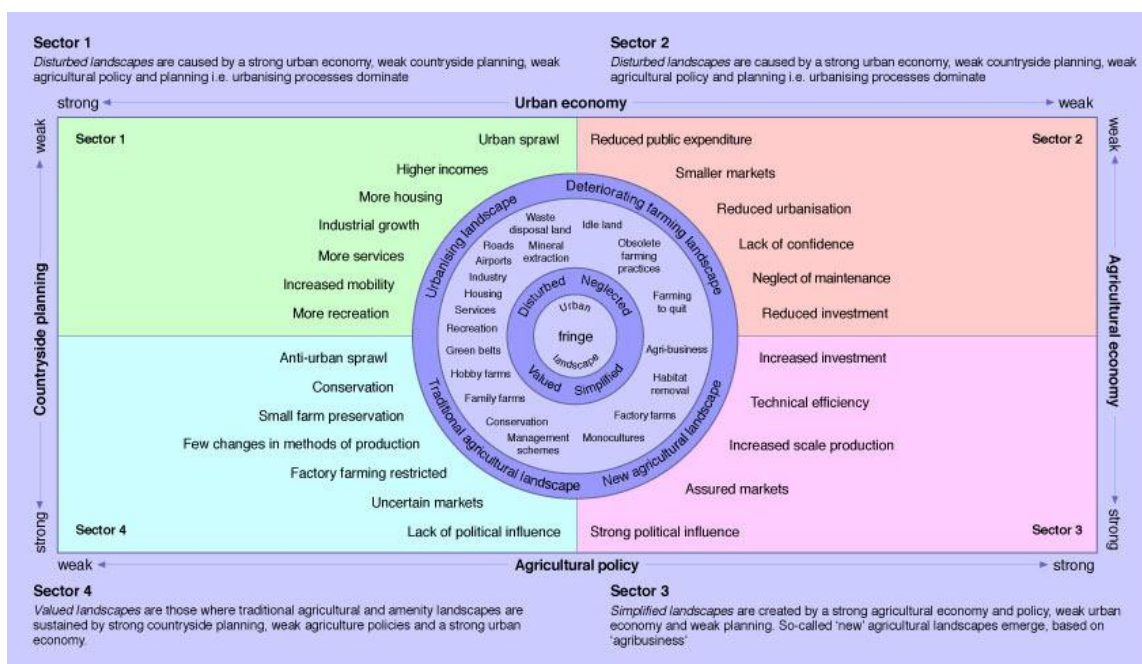
Painters teori kan tolkes afhængig af hvordan der ses på relationerne mellem by og land. Om det er i forhold til den fysisk-geografiske afgrænsning, eller der ses på det som et flow af mennesker, services, varer eller forsyninger. I sin teori præsenterer Painter den traditionelle tilgang til fysisk planlægning, hvor byer og steder ses som konkrete sammenhængende arealer. En ny, mere aktuell tilgang vil betragte byer og steder som relationelle, diskontinuerlige og indgår i et netværk. (Painter, 2007) At skabe en udvikling i det ny moderne samfund vil kræve sammenspil mellem disse forskellige funktioner, men spørgsmålet er, hvilke af dem der er mere væsentlige for udviklingen i landdistrikterne end de andre? Nogle af de nævnte funktioner kan godt eksistere i sammenspil, hvor de måske "overlappe hinanden" (refuge og re-creator eller residuum og ressource). Der kan også opstå konflikter, for eksempel på baggrund af modstridende interesser og begrænsede muligheder ved adgang til rekreative områder. Konflikter kan også opstå mellem lokale aktører med forskellige interesser. Det kan være essentielt for planlægning i landdistrikter at diskutere, hvordan de forskellige interesser håndteres, og hvordan der sikres en lokale opbakning til et projekt? Her det kan også være aktuelt at tænke landdistrikter ind i et mere økonomisk perspektiv.

I Painters teori kan der ses nogle konsekvenser af urbaniseringen, hvor de beskrevne R'er påvirker hinanden ved for eksempel indskrænkelse af fysiske arealer (residual og ressource). Urbaniseringen forstærker påstanden om, at byen er vækstdynamoen, men kommer dog i konflikt med de seks R'er. Urbaniseringen harmonerer også sammen med Painters teori - de fleste lever det urbaniserede liv, selvom alle ikke nødvendigvis bor i byerne.

Urbaniseringen har en stor betydning for bysamfundet, og der er en ændret holdning til, hvordan landdistrikter skal anvendes i relation til byen. Painters teori henvender sig primært til hverdagslivet og den tilgang, at relationerne er fysisk-funktionelle, således det fysiske knytter dem sammen.

I hverdags byliv, med tæt beboelse og hektiske omgivelser er der et behov for rekreation og frirum. Det er så muligt at opfylde sine rekreative behov og derefter kunne vende tilbage til byen og opfylde sin samfundsmæssige funktion. Urbaniseringen afregner også ressource- og restriktionsfænomenerne, hvor den ene giver mulighed for den fysiske urbanisering og det andet fænomen sætter en begrænsning for den fysiske byudvidelse og dermed urbanisering.

Antages den mere aktuelle tilgang, hvor grænsen mellem by og land er mindre tydeligt og relationerne mellem disse er mere indviklet, kan man se på Bakers teori om mellemzonen mellem by og land med flere overlappende funktioner. Ifølge Baker er den såkaldte mellemzone (rural-urban fringe) påvirket af fire vigtigste faktorer: landbrugspolitik, regional planlægning, den urbane økonomi og landbrugsøkonomien. (Baker et al., 1996) Disse illustrerer følgende diagram (figur 12.) Ifølge dette diagram, jo stærkere bycentrets økonomien og indflydelse er, jo svagere er landbrugspolitik og fysisk planlægning for landdistrikterne. Samtidigt kan man se, at med en svag by-økonomi følger svag landbrugsøkonomien. De fire elementer bestemmer over hvilke slags landskabspolitik der vil udvikle sig, og hvordan landdistrikter udformes.

FIGUR 12. Fordeling af de forskellige elementer, der påvirker udvikling i landdistrikterne og har indflydelse på hvilke retning udviklingen går.

På baggrund af kapitels overvejelser, opstår en anden interessant problemstilling til at undersøge: hvilken funktion landdistrikter skal spille, for at være med til at sikre en udvikling i landdistriktet som supplement til byen?

5.2. UDVIKLING I DEN KOMMUNALE FYSISKE PLANLÆGNING

I det følgende skal beskrives, hvordan urbaniseringstilpasningen påvirker den kommunale planlægning, hvor den overvejende del af den fysiske planlægning foregår.

Det danske plansystem har ændret sig siden årtusindeskiftet flere gange. Kommunalpolitikere har fået friheden til at planlægge strategisk, men også større ansvar, da kommuneplanstrategien blev indført i Planloven og ved kommunalreformen i 2007 hvor kommunerne overtog planlægningen af det åbne land, som før var amternes ansvar. Med hensyn til den kommunale planlægning, har planlæggeres rolle ændret sig fra faglig forvaltning til mere administrator, facilitator og formidler. Derudover fik flere aktører inden for kommunen mulighed for involvering i planlægningen (Damsgård, 2003), hvor den enkelte borger fik rollen som blandt andet faglig og lokal ekspert. Som konsekvens af denne fordeling er den fysiske planlægning blevet mere balanceret og demokratisk gennem tiden. Samtidigt er den blevet så kompleks, at den demokratiske dimension ikke er tilstrækkeligt på grund af de adskillige holdninger omkring planlægning. Der er stadig planlæggerne, der spiller den afgørende rolle som ekspert med en større viden, men de kan påvirkes af de forskellige faglige påstande og holdninger fra sine sparringspartnere, politikere eller borgerne. (Jørgensen L. O., 2003)

Disse forhold mellem kommunalpolitikere på den ene side, og borgerne på den anden og deres ret til at blive hørt, stiller planlæggeren foran dilemmaer, der opstår under planlægningsprocessen. Planlæggerens opgave bliver at fortolke uoverensstemmelser mellem bidrag direkte fra borgerne, og bidrag indirekte fra borgerne gennem de valgte kommunalpolitikeres beslutninger. (Jørgensen L. O., 2003)

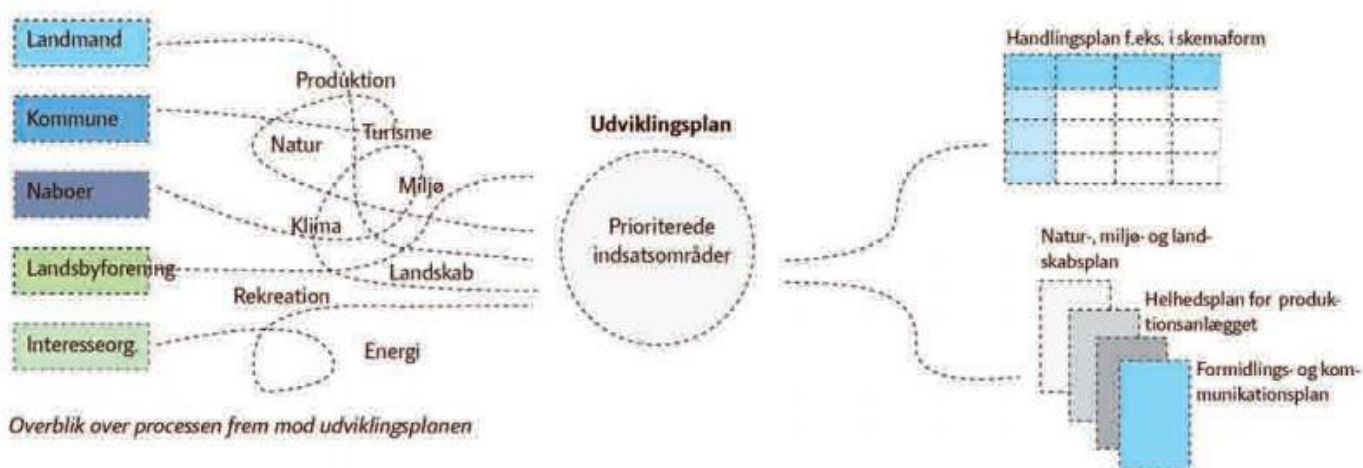
Den mest aktuelle, moderne tilgang til fysisk planlægning er, at almenvellet er den vigtigste aktør. I løbet af de seneste år, og som konsekvens af ovennævnte ændringer, har de forskellige aktørers rolle også ændret sig inden for kommunal politik og planlægning. Planlægningen i Danmark er under indflydelse af globale tendenser – bl.a. urbaniseringen, som ses ved affolkning af de danske landdistrikter. En debat omkring denne problematik er kommunens fremgangsmåde til at imødekomme befolkningstilbagegang, samtidigt er det et følsomt emne for politikere, særligt i forhold til kræfter på boligmarkedet og kommunal planlægning for afvikling.

Mange af de velholdte og højt prioriterede landsbyer i kommunale planlægning, spiller en væsentlig rolle for at fastholde huspriser og bedre belåningsmuligheder. I disse prioriterede områder i kommunalplanlægning er boligpriserne højere end i andre områder. (Møller J., Landsbyforsker: God kommunal planlægning fjerner kreditklemmen, 2015)

FIGUR 13. (Kristensen L. S., 2016)

Figur 13. illustrer relationerne mellem forskellige aktører, og tre dialog-dimensioner, der forgår under planlægningsprocessen. I kommunernes planlægning er det nødvendigt at varetage de forskellige interesser, der er i landdistrikterne. Særligt når der er flere interessenter. Derfor er der behov for en god koordineret dialog mellem kommunerne og lokalsamfundet om bevaring og udvikling af stedets værdier og behov for et lokalt samarbejde. (Kristensen L. S., 2016) Disse forhold illustrerer figur 14. udviklingsplanen synliggør de udviklingsmuligheder, strategiske overvejelser og løsninger, som en bedrift kan arbejde med i samspil med det omgivende miljø og lokalsamfund. Her tages som udgangspunkt en dialog mellem de forskellige interessenter: ejeren (landmand), kommunen, fagfolk (rådgivere) og andre berørte, med udgangspunkt i landmandens visionen.

FIGUR 14. (Kristensen L. S., 2016)

6. PROBLEMFORMULERING

I de indledende kapitler er landdistrikter - dets definition, roller og tendenser for udvikling - blev beskrevet med et samfundsmæssig og fysisk perspektiv. Det er tydeligt, at landsbyområder og landdistrikter har gennemgået en ændring siden 1990'erne. For mange landdistrikter har det betydet en kronisk, negativ udvikling for landdistrikterne med større afstand til urbane centre. Der er stor fokus på, hvordan man kan forbedre livsvilkår og skabe udvikling på landet. Områder i nærheden af de store byer, med god pendling afstand og alt det nødvendig infrastruktur og service, samtidig med en bredt friluftaktivitetstilbud trives bedst. Men hvorfor det? Hvor meget betyder en storby for kommunens landdistriktet? Hvad er det for metoder og processer, der gøre en forskel for udvikling i landdistriktet? Disse spørgsmål har givet anledning til at formulere følgende problemstilling:

Hvilke planlægningsmæssige værktøjer (metoder + processer) bruges i udvalgte provinskommuner med tydelige bycentre, til at sikre en positiv udvikling i hele landdistriktet?

For at besvare denne problemformulering vil jeg undersøge, hvordan man arbejder med udviklingsstrategier i nogle af de storbykommuner i provinsen, hvor landdistrikter er under byernes indflydelse. Det overstående skal undersøges ved analyse af kommuners landdistriktspolitikker, kommunale planstrategier, kommunalplaner og gennem interviews.

Disse arbejdsspørgsmål danner baggrund for besvarelsen af problemformuleringen. For at gøre det muligt, beskrives der først en række planmæssige teorier, der giver en indgangsvinkel til at analysere planlægning for udvikling i landdistrikterne i de valgte kommuner nærmere:

- Hvordan skal der planlægges for byerne og landdistrikter fremover, for at skabe en god synergi mellem disse?
- Hvilke funktion skal landdistrikter spille, for at være med til at sikre en udvikling i landdistriktet som supplement til byen?
- Hvilke elementer spiller en væsentlig rolle i landdistrikternes udvikling? (Hvilke temaer optræder oftest i kommuners planstrategier?)
- Hvilke afstand er grænsen for at nærheden til storby har betydning?
- Hvordan planlægningen for landdistrikter foregår i udvalgte storby kommuner, og hvordan relationer mellem kommunernes landdistrikter og bycentre er, samt hvordan planlægningen er grebet an internt i kommunen?
- Hvordan urbaniseringens fysiske præg bliver set og vurderet af eksperterne inden for feltet, og hvordan fysisk planlægning kan sammentænkes med disse urbaniseringstendenser?
- Hvilke planlægningsværktøjer har det været nødvendige at udvikle for at håndtere planlægningen i landdistrikterne?
- Netværkene bliver en central del af menneskenes hverdag, når man færdes på tværs af administrative grænser, og man relaterer sig til forskellige steder i forskellige situationer. Bliver samarbejde derfor en væsentlig faktor i planlægningen? Hvilke muligheder og udfordringer har indflydelse på de resultater, der opnås?

7. PLANLÆGNINGSMÆSSIGE TEORIER

Dette kapitel omhandler strategisk planlægning. For at skabe udvikling i landdistrikterne, er det nødvendig med en langsigtet og helhedsorienteret planlægning. Efterfølgende afsnittet omhandler netværksstyrret planlægning, som bygger på en kompleks og fragmenterede samfundsopfattelse. Netværkene er drevet af deltagernes engagement hvor der udveksles erfaringer, som indgår i et samarbejde om de konkrete projekter. Ofte har de små initiativer en stor betydning for den lokale udvikling. I det følgende vil de teoretiske tilgange undersøges nærmere, samt hvilke elementer der kan sikre en succes i udviklingsplanlægning i landdistrikterne.

I projektet blev der mest fokuseret på kommunernes strategisk planlægning og landdistriktspolitikker, samt på at kontakten til personer, der opfattes som eksperter indenfor emnet, skulle tilvejebringe ny empiri og afklare teser. Derfor var der primært fokus på de to teorier: strategisk planlægning og netværksdannelse.

Ifølge den klassiske regionale udviklingsteori, relationer mellem center (by) og periferi (land) indenfor de nationale grænser, skaber en regional udvikling, hvor forudsætningen for en positiv udvikling er et stærkt center. I de nyere teorier fremstår det, at de resterende arealer (landdistrikterne) kan påvirke andre rumlige relationer og skabe forskellige rum med forskellige relationer, for eksempel Castells teori om *"spaces of place"* og *"spaces of flows"*. Her handler det om de lokale relationer på den ene side, og de globale og virtuelle på den anden side, hvor begge former for relationerne har indflydelse på den lokale udvikling. Teoretisk udvikling i landdistrikterne kunne ske uafhængigt af udviklingen i de store bycentre, da den skabes i samspil mellem de lokale aktører ved brug af de globale udviklingspotentialer - lokalt at samarbejde ud fra en fælles forståelse som politisk kapital. (Ray 1999) (Tanvig, 2012)

7.1. STRATEGISK PLANLÆGNING

"Strategi handler om at kunne se ud i fremtiden og at få det mest mulige ud af sine ressourcer til gavn for borgere" (Gulmann, City Desig Strategi. Byer der blomstrer, 2015)

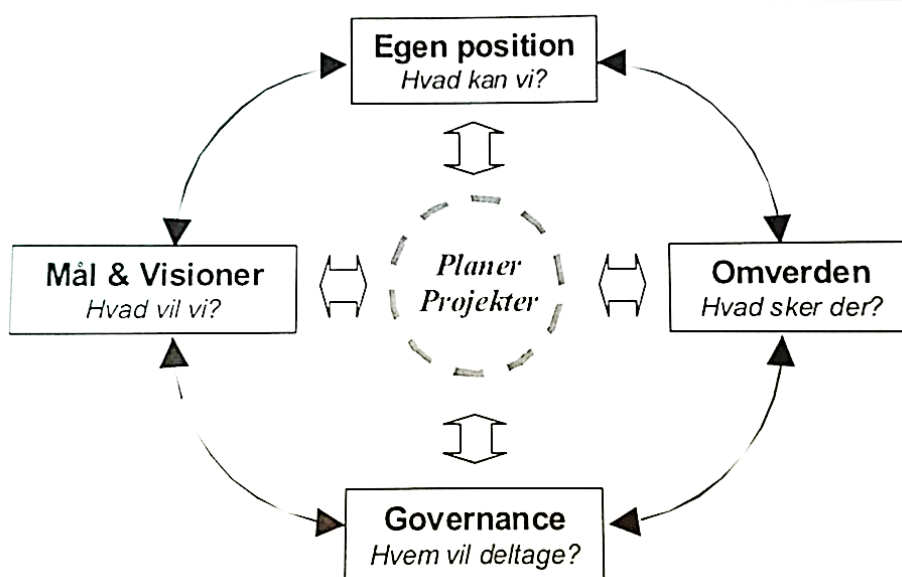
Strategisk planlægning er et helhedsorienteret redskab for at skabe bæredygtighed og sammenhængende udvikling i området, hvor visionen om fremtiden er nødvendigt for at vise en retning for udviklingen. Strategi kan ses som et værktøj, der skal styrke borger- og interesseinddragelsen, og som kan være med til at skabe sammenhæng mellem henholdsvis borgernes og kommunens ønsker for lokalsamfundene. (Hjørring Kommune [1], 2009)

Strategisk planlægning har ikke en tydelig definition. Der er flere måder at forstå og lave strategiske planer på. Definitionen vil afhænge af konteksten og kan være forskellig i forskellige situationer, lige som alle udviklingsprojekter er forskellige, med forskellige historier, grundejere, investeringsmuligheder og de skal passe sammen indenfor forskellige ønsker for kommunen og andre aktører. (Tanvig, 2012) Der findes ikke nogen "opskrift" på en god strategisk planlægning. Strategisk planlægning er en "way of knowing" om, hvad der skal gøres, hvordan og hvorfor indenfor det gældende område, hvor en deliberativ planlægning betyder planlægning, der kræver et valg baseret på de grundlag, der er for at opnå de ønskede mål. (Bryson, 2011) Det er en selektivt form for planlægning, hvor man vælger nogle beslutninger og handlinger, som er vigtigere end andre. Det handler om rollefordeling og samarbejde mellem de forskellige aktører, og her er strategisk

ledelse et godt værktøj til at sikre de rigtige styringsmæssige rammer for udvikling, og for at sikre at alle bidrager positivt til udviklingen. (Realdania By&Byg, 2016)

Processen handler om at kunne finde de bedste, retfærdige løsninger på problemer, udfordringer, forhåbninger, og den mangfoldighed man beskæftiger sig med. I processen af den strategisk fysisk planlægning, er en vision, handlinger, og midler til at gennemføre projekter, og skabe rammer for det endelige resultat afgørende. Det er en dynamisk og kreativ proces, som kan blive påvirket fra mange forskellige interessenter, forskellige værdier, tilgange og processer og skal kunne være fleksibel og kunne tilpasses til det resultat, der ønskes og de omstændigheder, der planlægges under. (Tanvig, 2012)

Strategisk planlægning tager udgang i, at alle involverede aktører handler på baggrund af rutiner, normer og værdier og ikke kun rationelle og hensigtsmæssige konsekvensberegninger. Disse strategier udformes for at lære af og håndtere usikkerhed og de skiftende omstændigheder. Her kan transformeres oplevelser, engement og erfaringer fra alle til nye strategier og mentale billeder. Ofte er visioner og strategier ikke særlig detaljerede, men de skaber en ramme, der giver mening for mange og på denne måde indirekte påvirker rutiner, normer og værdier. I den lærende strategisk planlægning er steder opfattet som multidimensionelle med mange forskellige forbindelser og relationer til andre steder og tider. Figur 15. præsenterer de konkrete hovedelementer i de strategiske overvejelser, som findes i kommunes strategiske handling. Kommunen sætter sig mål i lyset af de vilkår, den er underlagt, og de muligheder kommunen har. Den illustration af strategiske overvejelse viser, hvordan kommunen definerer sin rolle og identitet, og hvordan kommunen etablerer nye samarbejdsrelationer. Ofte er det de enkelte begivenheder eller projekter, der sætter hele den strategisk planlægningsproces i gang. (Sehested, 2009)

FIGUR 15. Den strategiske cirkel – karakteristiske overvejelser for strategisk tænkning og handling. (Sehested, 2009)

Generelt strategisk planlægning i praksis kan skelnes fra traditionel helheds- og masterplanlægning. Den kan karakteriseres af bestemte fokusområder, flere emner end fysiske forhold og cykliske strategier med fokus

på proces og inddragelse. Der skelnes mellem urbane (politiske) og fysiske planlægningsstrategier. (Sehested, 2009)

En strategisk plan består af statusredegørelse – **hvor står vi?** – politiske prioriteringer og vurdering af udviklingens udgangspunkt, visioner, der fastlægger retningen for udviklingen og sætter mål for processen – **hvor vil vi hen?** Igennem strategisk planlægning skal besluttes hvilke handlinger, der skal til for at opnå målet – **hvad gør vi?** Til sidst afslutter man arbejdet med opsamling af erfaringer og en evaluering af, om det gik som planlagt – **hvordan gik det?** (Jensen S. A., 2002)

Strategien skal forklare hvordan visionen bliver til virkelighed. Med baggrund i det forudgående arbejde og især **SWOT-analysen**, skal strategien give svar på følgende spørgsmål:

Hvilke kvaliteter vil man bygge på?

Hvordan vil man prioritere egen indsats?

Hvordan vil man organisere sig for at arbejde med indsatsene?

Hvad kan man selv, og hvad skal man søge at samarbejde med andre om?

Hvem vil man inddrage?

Planlovens krav til indholdet i en strategisk plan:

- Oplysninger om den planlægning, der er gennemført siden sidste revision af kommuneplan,
- Kommunalbestyrelsens vurdering af udviklingen,
- Kommunalbestyrelsens strategi for udviklingen,
- En beslutning om hvordan kommuneplanen skal revideres.

(Jensen, 2002)

Et bestemt tidsperspektiv i planlægning for udvikling i landdistrikterne vil ikke være tilstrækkeligt. Der er mere behov for "rullende" strategisk planlægning, hvor kommunerne fastholder den strategisk udviklingsretning, og handleplanerne tilpasses og korrigeres løbende med hensyn til den aktuelle situation og muligheder. (Møller J. , Udfordringer og mulige løsninger for fremtidens landsbyer, 2016)

7.2. NETVÆRKSDANNELSE

Den netværksstyrrede planlægning kan beskrives ud fra governance tanken, der bygger på en kompleks og fragmenteret samfundsopfattelse. Bylandskabet består af forskellige netværk. I dette projekt ses der på strategisk planlægning af landdistrikter i fire udvalgte storby kommuner. Hvordan planlægges der i et samfund, der lever i netværk og som er præget af en urbanisering mere og mere? Hvordan er samarbejdet mellem kommunen og andre aktører i et netværksbaseret samfund? Det vil forsøges at finde svar på gennem dette afsnit.

Som det er nævnt før i projektet, danner byen og dennes samling af netværk et bylandskab. Healey (2007) anvender begrebet byregioner til at definere omfanget af en by, der består af byen og oplandet. Når byernes grænser bliver mindre tydelige, kan det stille krav til styringen og planlægningen. Der ligger en udfordring i at ændre den traditionelle offentlige planlægning til at indebære mere universale governance-tilgange til udviklingen af planlægningsstrategier. Ifølge Healey kan størrelsen på planlægningsmyndighed/institution have en væsentlig betydning for håndtering af de forskellige interaktioner mellem forskellige netværk og relationer i planlægningen (dvs. kommuner kan omfatte for små arealer og staten for store). (Healey, 2007) s. 7-8. Det er nødvendigt med en fleksibilitet hos planlæggere i forhold til eventuelle ændringer, der kan ske. Ifølge Healey skal planlæggere være opmærksomme på, at det handler om at se planlægningen i et bredt perspektiv og ikke levere en service:

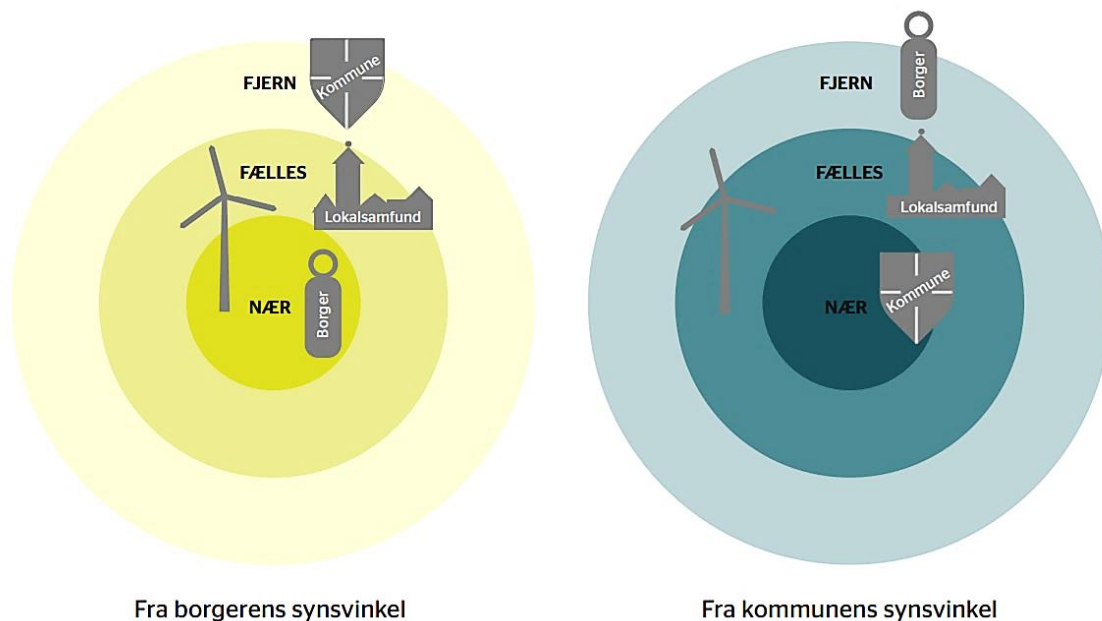
"It demands a viewpoint different from that of the delivery of individual services organised through vertically structured policy communities revolving around the nation state, or large regions in federal states. Instead, it requires perceiving an urban area from the viewpoint of the lived experiences of citizens and businesses, in daily, weekly, yearly and intergenerational timespans. At the same time, it emphasises awareness of the multiple connectivities of people and firms in urban areas with all kinds of other people, in other places, now, in the past and in the future." (Healey, 2007) s. 268

I sådan en planlægning handler det om at holde fokus og være opmærksom på tværs af forskellige governance-arenaer, i stedet for at lave traditionelle formaliserede strategier og planer. (Healey, 2007)

Netværk har en række fordele, når der er brug for at løse komplekse problemstillinger. Men der er også en række potentielle svagheder ved netværk. Man skal blandt andet være opmærksom på, at det kan være svært at mobilisere og aktivere de relevante og berørte aktører. Derudover er netværksstyring baseret på skrøbelige sociale og politiske processer, der let forstyrres. Og endelig er der en evig fare for handlingslammende konflikter og tamme beslutninger ud fra mindste fællesnævner. Der er derfor behov for en styring og ledelse af de selvregulerende netværk, hvor kommunerne spiller en rolle. (Sørensen & Torfing, 2005)

Inddragelse af de lokale aktører i kommunens planlægningsprocesser og netværksdannelse vil åbne for en debat i fællesskab, hvor der bliver formuleret konkrete idéer og ønsker. Det giver bedre chancer for at tilfredsstille de involverede borgere og undgå negative reaktioner. Ofte usikkerhed og forvirring hos borgerne skaber modstand, derfor god vidensdeling og netværksbaseret planlægning er afgørende for at skabe konstruktiv dialog. Det handler om at starte en proces, man ikke ved hvordan den slutter. Det danske

samfund er præget af et rigt foreningsliv, fastholde i denne tradition, giver mulighed for at danne en kultur med nye relationer og bygge på samarbejde i eksisterende og nye netværk. (Erhvervsstyrelsen [3], 2015)

Fra borgerens synsvinkel

Fra kommunens synsvinkel

FIGUR 16. (Erhvervsstyrelsen [3], 2015)

De relevante aktører skal identificeres og inviteres med i netværket og i planlægningsprocessen, derefter skal de præsenteres for projektet, og være med til formulere baggrunden og rammer for den frivillig netværksdannelse. Denne tilgang sikrer, at deltagerne er motiverede og engagerede i fælles netværksarbejde. I disse netværk kan deltagerne bytte viden og erfaringer med folk med samme interesser eller dem med en helt anden holdning. Det giver mulighed for, at ideer og ønsker bliver diskuteret i netværket, inden bliver de leveret til kommunen, som skal forholde sig til den videre planlægning. (Erhvervsstyrelsen [3], 2015)

8. CASESTUDIE

Projektet er lavet som et evaluerende casestudie, om planlægning for udvikling i landdistrikter i fire udvalgte provinskommuner med en betydeligt storbycenter. Målet er at undersøge hvilke udfordringer, der mødes, og hvordan planlægningen håndteres for udvikling i landdistrikter i disse kommuner, og sammenligne gældende kommuners strategier og landdistriktspolitikker. I det følgende afsnit vil der forsøges at finde svar på følgende spørgsmål:

- Hvordan er opdeling af byerne i kommuner?
- Er der nogle mønstre for, hvor udviklingen i kommunen ønskes fokuseret?
- Hvad er prioritering i kommuneplaner mellem land og by?
- Hvor planlægges der ny tilflytning – by eller land?
- Hvor er erhvervs- og handelsområder, hvor man sætter sig for videre udvikling af disse?
- Hvordan italesætter man landsbyer og landdistrikter i kommuneplaner?
- Hvad er de planteoretiske tilgange i de valgte kommuner og kan de nyeste planlovændringer styrke deres udvikling?

VALG AF KOMMUNER

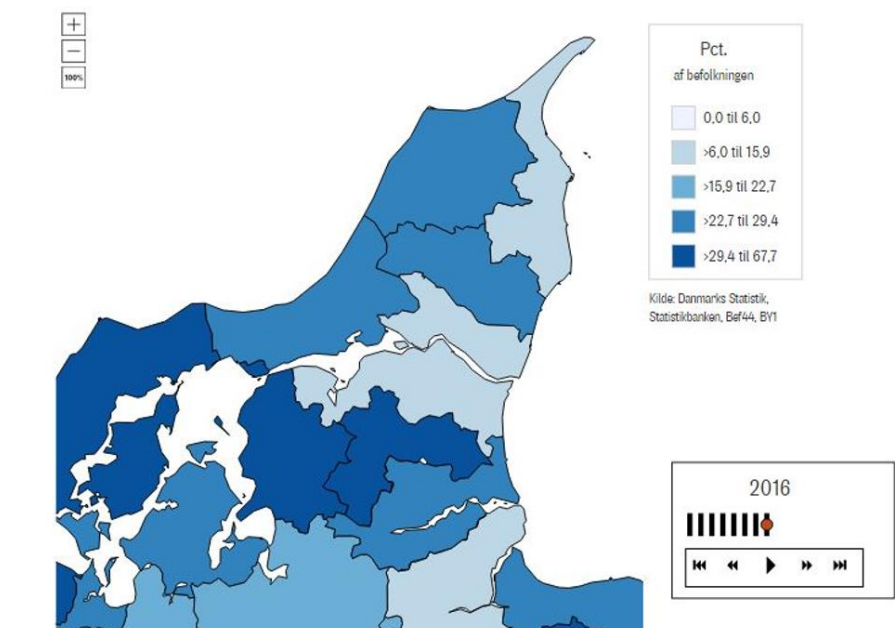
Der er meget fokus på det negative billede af landdistrikter, hvor man ser de områder som ”resterende” i forhold til byer. I de sidste årtier observeres en stigende interesse for landdistrikterne og for livet på landet. Der er flere problematikker, der fører til en negativ udvikling i befolkningstal og erhvervsaktiviteter ud i landdistrikterne. Der vises også større interesse fra forskere omkring livsvilkår og udvikling i disse områder. (Svendsen, 2007) Der er stor opmærksomhed fra regeringens side på kommuner med udfordringer med affolkning og fysisk forfald. Dette er et kendt negativt billede af Udkants Danmark, hvor landsbyerne er afhængige af storbyer med jobmuligheder, pendlingsmuligheder og af kunne tilbyde gode rammer for familielivet. (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, 2012) Dette skyldes, at i de seneste år har der været en øget tilflytning til landområderne mest omkring de større byer. (Erhvervsstyrelsen [1], 2017) Derfor vil der kigges nærmere på kommuner med de store bycentre, og undersøges hvordan man arbejder med planlægning i deres landdistrikter, hvor nærheden til storby giver f.eks. mange uddannelse- og jobmuligheder og gode rammer for at bosætte sig.

Der er blevet taget udgangspunkt i de nordjyske kommuner med fokus på landdistrikter i storbykommuner, hvor den kommunale planlægning har en væsentlig betydning for landdistrikternes nuværende situation og udvikling. (Aagesen, 2016) Der er særligt to kommuner, der adskiller sig tydeligt som de større bykommuner med kun 6 -16% af befolkningen bosat i landdistrikter, hvilke ses på den følgende kort (figur 17.). Derfor blev der valgt Aalborg Kommune, Frederikshavn Kommune i Nordjylland til at nærmere undersøgelse i casestudiet.

Dermed er Randers Kommune i Midtjylland der synes at være interessant at sammenligne, da den karakteriseres af lige så lavt tallet af befolkning bosat i landdistriktet (samt er kommunen under delvis indflydelse fra Aalborg).

Til sidst blev der valgt Hjørring Kommune som case kommune, da kommunen i 2015 fik Byplanpris for deres visionære Plan- og Udviklingsstrategi. Hjørring er den kommune i Nordjylland, der er bedst til at få ufaglærtes børn til at tage en ungdomsuddannelse. (Smith, 2011) I Hjørring kommunes ny strategi melder man klart, at der vil investeres i de områder, hvor der er potentiale for vækst og udvikling, men at der også skal nedrives i de områder, hvor udviklingen er gået i stå. Landsbyerne i Hjørring Kommune, som er i fin balance, vil med

den nye strategi blive støttet i deres udvikling, ligesom der planlægges for de områder, hvor der er affolkning. (Arkitektforeningen, 2016)

FIGUR 17. Andel bosat i landdistrikter I 2016 (Aagesen, 2016)

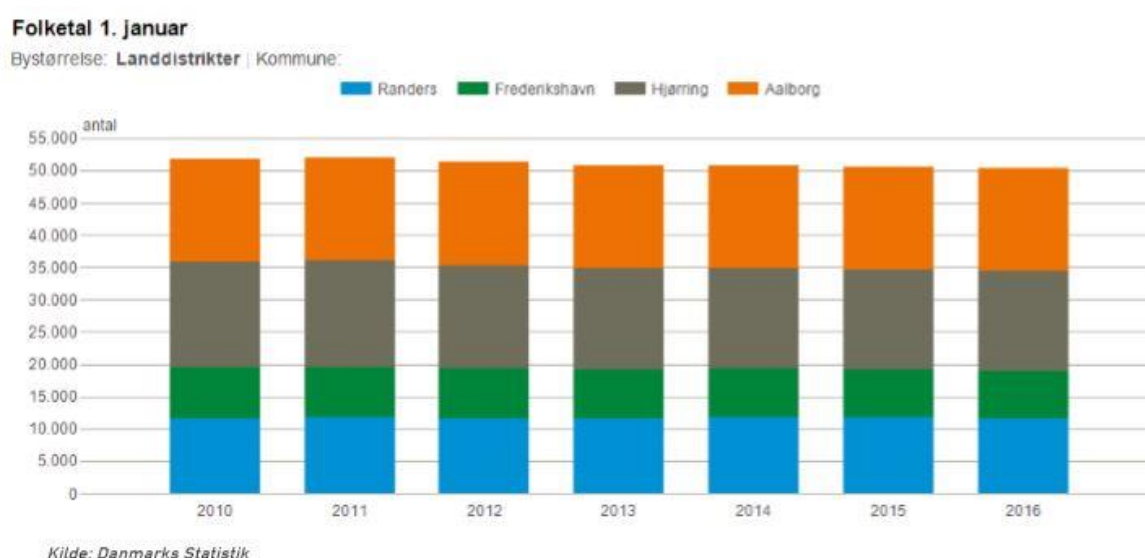
8.1. DESKRIPTIV ANALYSE

I tabel (figur 18.) blev sammensat tallene fra de udvalgte fire kommuner for at sammenligne, hvad der danner udgangspunkt for udvikling i gældende landdistrikter.

	Areal (km ²)	Indbyggere i kommunen	Indbyggere i hovedbyen	Indbyggere pr. km ²	Antal af byer i landdistrikt et	Pulje (DKK) til forskellige landdistriktsprojekter
Aalborg	1.137,84	205.809	126.556	179	81	1.500.000
Frederikshavn	648.6	60.458	23.402	93	26	600.000
Randers	748.2	97.520	62.342	130	86	2.000.000
Hjørring	927.34	65.405	25.626	71	43	700.000

FIGUR 18. Sammensætning fra Danmarks Statistik pr 1. januar 2017 (Danmarks Statistik, 2017) og oplysninger fra kommuner.

Aalborg er den selvskrevne hovedstad i kraft af sin størrelse og betydning for hele Nordjylland. Men efter Aalborg, er Frederikshavn og Hjørring næsten identiske rent størrelsesmæssigt, så ren fysisk set, er tilgangen til disse kommuner sammenlignelige, og der er derfor opstået et naturligt konkurrence- og samarbejdsforhold mellem de to. Frederikshavn og Hjørring Kommuner har næsten sammenlignelige indbyggertal. En vigtig forskel mellem de to kommuner er, at Hjørring by ligger inde i landet, og det er Hirtshals, der er havnebyen med færgeforbindelser til Norge, hvorimod i Frederikshavn Kommune, Frederikshavn by udfylder selv denne funktion. Randers Kommune er sammenlignelige med de to beskrevne kommuner, når det handler om kommunes størrelse og indbyggertal, men alligevel ser kommunen ud til at være tættest befolket ud af de valgte fire. Det der adskiller Randers er hovedbyens betydning og indbyggertal, samt at kommunes landdistriktet er sammenlignelige med Aalborg Kommunes landdistrikt i forhold til antal af landsbyer.

FIGUR 19. Udvikling i folketal i landdistrikter, i de fire udvalgte casekommuner, siden 2010. (Danmarks Statistik, 2017)

Som det kan ses på diagrammet (figur 19.), blev der i alle fire casekommuner noteret tilbagegang i folketallet i deres landdistrikter. I forhold til at det generelle antal af bosætninger er stigende, så er urbaniseringstendensen meget tydeligt i disse kommuner.

For at opnå bedre forståelse for hvorfor urbaniseringen sker i de fire kommuner, hvilke faktorer og elementer i kommunernes politik der er afgørende for dette fænomen, og hvordan man arbejder med relevante problematikker for at skabe positiv udvikling i kommunernes landdistriktet, vil i det følgende redegøres for kommuneplaner og landdistriktspolitikker i disse kommuner.

KOMMUNALE RAMMER - PRAKSIS I KOMMUNER

I det følgende vil det redegøres for de temaer, visioner og indsatsområder, der er i planstrategierne for de udvalgte kommuner. Gennemgangen og analysen vil vise tendenser og tilgange på tværs af planlægningen, som kan blive anvendt til perspektivering af planlægningen og prioriteringen for udviklingen i kommuners landdistrikter. Analysen af de eksisterende landdistriktspolitikker og planstrategier vil give et kvantitativt og kvalitativt overblik over kommunernes fokus og prioriteringer for udviklingen i landdistrikter.

Planstrategierne spiller sammen med andre planer og strategier, som også er med til at præsentere billedet af kommunens vision og indsatsområder. I denne analyse er der for sammenlignelighedens skyld fokuseret på landdistriktspolitikker og de relevante udviklingsplaner.

I nuværende kapitel gennemgås og analyseres planstrategier i de valgte 4 kommuner for at give et kvantitativt og kvalitativt overblik over prioriteringer og fokusområder i de enkelte kommuner. Gennemgang, kortlægning, analyse og sammenligningsgrundlag af kommunes temaer, visioner og indsatsområder for udviklingen kan anvendes senere til identificering af de gældende tendenser i udviklingen.

Det er valgt at analysere planstrategierne, da disse er politiske dokumenter, der skal udarbejdes i alle kommuner, og hvor byrådet underbygger strategien for fremtidig arbejde i kommunen. Planstrategierne indikerer, hvad der er kommunens udviklingsmuligheder og udfordringer, hvilke områder man prioriterer, og hvilke mål der sættes på. Der er lovpligtigt for kommunerne at gennemføre planlægning og efterfølgende reviderer den. Planstrategierne danner datagrundlag tilgængeligt for andre, sammenlignelige kommuner. I de fleste kommuner findes der også andre former for planer og strategier som supplerer planstrategierne. (På Forkant, 2016)

AALBORG KOMMUNE

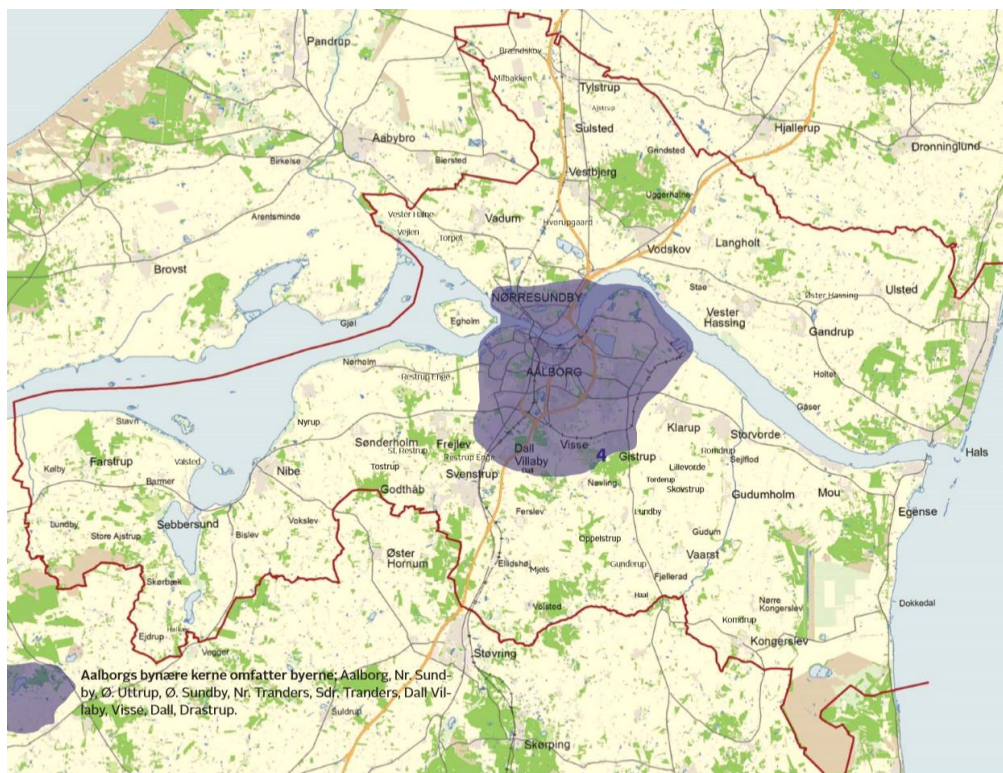
Aalborg Kommune er landets tredjestørste kommune målt på indbyggertal, og sjette største målt på areal (Danmarks Statistik, 2017). Kommunen ligger i den sydøstlige del af Region Nordjylland, på begge sider af Limfjorden og langs østkysten. Aalborg er Byregion Aalborgs hovedby og betegnes som værende Nordjyllands hovedstad.

Aalborg er Nordjyllands transportknudepunkt med gode motorvej- og togforbindelser, den ligger 120 kilometer nord for Aarhus, og 414 kilometer (via Storebæltsbroen) til København. Her befinder sig Danmarks tredjestørste lufthavn. Aalborg er del af det østjyske bybånd og har indflydelse på bosætning i andre byer.

Der er over 80 større og mindre byer i kommunes landdistriktet, og de fleste byer er i en positiv udvikling. Bystrukturen i Aalborg Kommune består af Aalborg, en række mellemstore byer, der ligger i cirklen rundt omkring kommunes hovedby, samt mange mindre byer og landsbyer.

- Aalborg bynære kerne: Aalborg, Nørresundby, Uttrup, Øster Sundby, Gistrup, Nørretranders, Sønder Tranders, Dall Villaby, Visse, Dall, Drastrup.
- Byerne med særligt vækstpotentiale: Vadum, Vestbjerg, Vodskov, Vester Hassing, Nibe, Frejlev, Godthåb, Svenstrup, Klarup, Storvorde og Hals.
- Byerne er omfattet af en skymærkning på kortet, da del af dem allerede er "opsuget" af det storbycenter som Aalborg er.

(Aalborg Kommune [1], 2014)

FIGUR 20. Aalborg kommune med markeret hovedbyområde, som den mest urbaniseret del af kommunen – såkaldt 'urban fringe' ifølge Bryants skema beskrevet i projektets indledning (figur 1.) (Aalborg Kommune [1], 2014)

Det formelle samarbejde organiseres i følgende fora: Aalborg Kommunes landdistriktsnetværk (internt, tværgående samarbejde), Aalborg Kommunes Aktionsgruppe (AKA) og Samråd i landdistrikterne.

I Aalborg Kommunes kommuneplan – Fysisk Vision 2025 – har byrådet vedtaget, at 11 større byer tæt på Aalborg i kraft af nærheden til Aalborg, god infrastruktur, varieret serviceudbud samt tilstrækkeligt befolkningsunderlag, har et særligt potentiale for byvækst. Det er udarbejdet byudviklingsplaner for de 11 oplandsbyer. De gode og attraktive byer i Aalborg Kommunes landdistrikt skal bevares og udvikles i samarbejde/fællesskab mellem kommunen og landdistriktets borgere. (Aalborg Kommune [1], 2014)

Der skal udvikles de fysiske rammer (byforskønnelse) for at sikre attraktive bosætnings- og erhvervsmiljøer. De stedsbundende kvaliteter skal synliggøres og fokus på generationsskifte i byerne skal øges. (Aalborg Kommune [1], 2014)

"Landdistriktet i kommunen har stor fordel af at være opland til Aalborg by, ligesom Aalborg by har fordel af et veludviklet og velfungerende landdistrikt, og dette potentiale og den synergi, som er mellem landdistrikt og storby, skal fremadrettet planlægges og styrkes i et tæt samarbejde mellem kommune, borgere og erhvervsliv til gavn for alle borgere i kommunen." (Aalborg Kommune [1], 2014)

Indsatsområderne i Aalborg Kommunes strategisk planlægning:

- Mennesker der vil noget – understøttelse af de lokale initiativer
- Udvikling af byernes fysiske rammer
- Fremme oplevelses- og aktivitetsmuligheder
- Bedre adgang til naturoplevelser

- Erhvervsudvikling i landdistriktet
- Markedsføring og styrkelse af kendskabet til byer og lokalområders særlige identitet og kvaliteter

Derudover er der fokus på:

- *"frihed og fleksible rammer til at kunne rumme en lokal forankret udvikling tilpasset byens struktur, identitet og størrelse",*
- *"en udvikling, der tager afsæt i at sikre kvalitet, samt en bedre udnyttelse af den enkelte bys potentialer",*
- *"lokalt forankrede projekter og initiativer i oplandsbyerne, der udmøntes i såvel tilpasset arealudlæg, som omdannelse af centralt beliggende, nedslidte bygninger for at give plads for nye muligheder. Omdannelse og byfortætning prioriteres her frem for byspredning".*

(Aalborg Kommune [1], 2014)

Aalborg Kommune har i årene 2007-2009 deltaget i projektet Plan09 - et partnerskabsprojekt mellem RealDania og Miljøministeriet. Formålet med Plan 09 har været at bidrage til kvalificering af det fremtidige plangrundlag i landets 98 kommuner. Og derigennem at skabe optimale rammer for udviklingen af livskvalitet gennem det bebyggede miljø til gavn for alle borgere i Danmark.

I forbindelse med projektet er der udarbejdet omfattende beskrivelser af alle byer i Aalborg Kommune.

"Bystrukturen i den nye kommune består af Aalborg, en række mellemstore byer som Nibe, Svenstrup, Storvorde, Hals og Vodskov samt mange mindre byer og landsbyer. Aalborg Kommune har derfor modtaget støtte af RealDania til at udvikle et nyt by-koncept. Den nye struktur giver Aalborg Kommune en stor udfordring med at udvikle nye by-roller, som matcher nutidens netværksbaserede samspil mellem byer med forskellig størrelse og specialisering."

Anvendte metoder og redskaber:

- puljemidler til at understøtte de lokale projekter og aktiviteter
- strategiske indsatser (f.eks. Oplevelseszoner, Udvikling af din by, forfaldne boliger, Fremtidens Forsamlingshus mv.)
- rådgivning og konsulentbistand
- deltagelse i større konkrete udviklingsprojekter
- aktiv formidling af relevante nyheder og tilbud
- lokal kvalifikationsløft, ved at arrangere kurser, temaaftner og formidling af "best practice"

(Aalborg Kommune [1], 2014)

FREDERIKSHAVN KOMMUNE

Frederikshavn er en handelsby, hvortil man kan komme med færge eller med motorvejen E45. Hele kommunen strækker sig langs østkysten ud til Kattegat. Motorvejen E45 løber parallelt langs kysten, hvilket skaber utrolig gode transportmuligheder og kort transporttid fra alle kommunes byer og opland.

Frederikshavn har færgeforbindelser til Norge og Sverige. Der er godt 30 minutters bilkørsel til Aalborg. Der er også togforbindelse mod nord til Skagen og mod syd, på den østjyske længdebane, først mod vest til Hjørring, og derefter sydpå mod Aalborg, Århus og København.

FIGUR 21. Kommunes politik fokuserer mest på de tre byer, hvilke kaldes for "vækstlokomotiver". (Frederikshavn Kommune [2], 2017)

Frederikshavn by har maritim historie, hvor havnen er et vigtigt element for erhvervslivet. Byen er en mellemstor dansk provinsby, og der er kun 30 km til nabobyen Hjørring, som er på samme størrelse. Desuden ligger byen i et udkantsområde, og er gennem en længere periode blevet udfordret af både fraflytning og høj arbejdsløshed. Udover Frederikshavn, er Sæby og Skagen – byerne som er kommunes "udviklingslokomotiver". (Frederikshavn Kommune [1], 2009)

Landdistrikterne dækker et areal på ca. 62.000 ha. Og har ca. 20.000 beboere, hvilket, svarende til at knap 30% af kommunes befolkning bor i landdistrikter. Landdistrikterne består af 26 lokale områder. (Frederikshavn Kommune [1], 2009)

Distriktsudvalget er et udvalg under Økonomiudvalget og har ansvar for udviklingen af landdistrikterne i Frederikshavn Kommune. Den består af 29 repræsentanter, hvoraf 3 er byrådsmedlemmer, og én lokal repræsentant for hvert af de 26 lokale distrikter. Distriktsudvalget er bindeled mellem oplandsbyer, landsbyer, landdistrikter og byrådet. Udvalgets opgave er at skabe dialog og tværgående samarbejde om kommunens distriktspolitik, herudover at skabe forudsætninger for udvikling, aktiviteter og bevaring i kommunens oplandsbyer, landsbyer og landdistrikter. Distriktsudvalget arbejder for at fremme samarbejdet mellem kommunens områder uden for de tre største bysamfund. Distriktsudvalget holder møde 6 til 8 gange om året og indstiller sager til godkendelse i Økonomiudvalget. Frederikshavn Kommune giver mulighed for at etablere mangfoldige bæredygtige projekter i landdistrikterne. Ved større projekter i Frederikshavn Kommune inviteres særligt interessante aktører til at deltage, de planlagte projekter præsenteres for borgerne, og alle kan give deres mening til kende. (Frederikshavn Kommune [1], 2009)

Mennesker og lokale foreninger i landdistrikterne er den vigtigste ressource i kommunens planlægning for landdistrikterne. Distriktsudvalget igangsætter tværgående udviklingsprojekter, som giver markant fælles gennemslagskraft, med fokus på at indgå i partnerskab med lokale aktører på mange områder. (Frederikshavn Kommune [1], 2009)

Indsats- og fokusområder i forhold til udviklingen af kommunens landsbyer og distrikter:

- Udviklingsstrategi for Landdistrikterne - Proces og udarbejdelse af et politisk dokument, der sætter retning og rammer for udviklingen i Landdistrikterne
- Bosætning i Landdistrikterne - Iværksættelse af kampagne for at tiltrække flere tilflyttere til yderområderne
- Landsbypedeller

Fortsættelse af ordningen,

Annoncering og indkaldelse til indmelding af nye projekter

- Landsbyplaner

Udbredelse af kendskabet til tidligere udarbejdede Landsbyplaner,

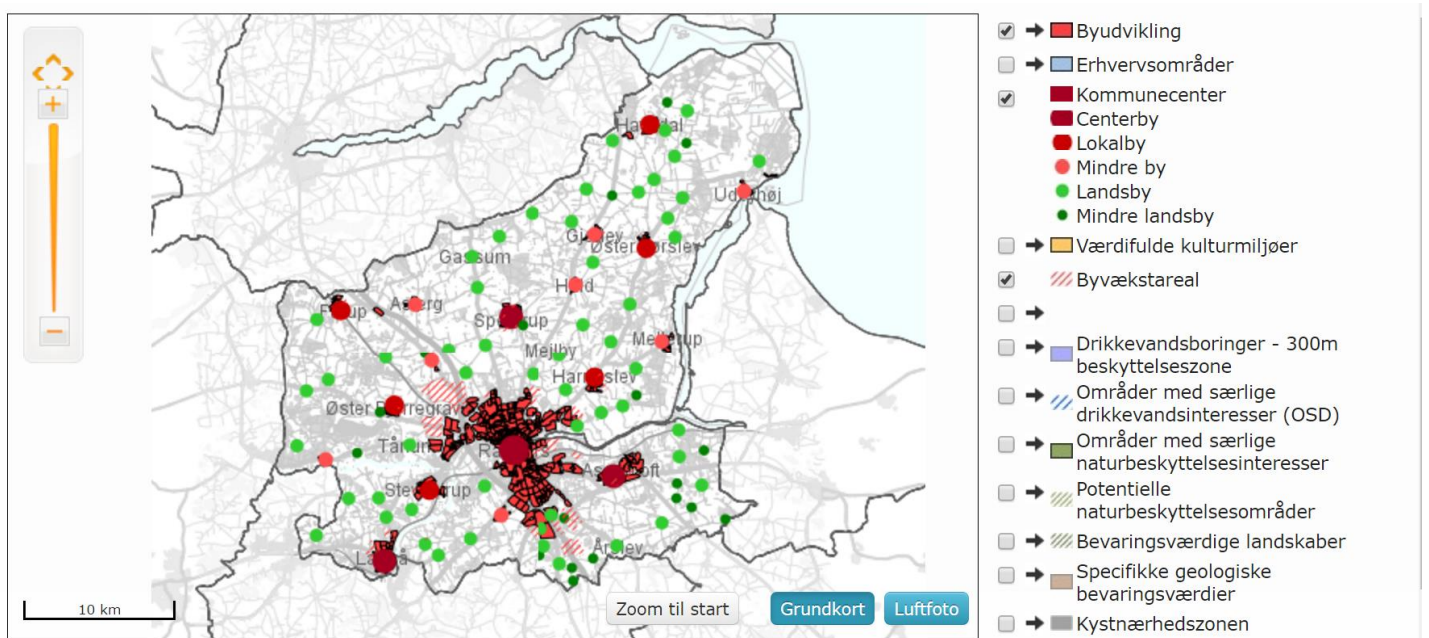
Opfølgning på tidligere udarbejdede Landsbyplaner

Sammen med otte andre kommuner og Region Nordjylland indgår Energiby Frederikshavn i et regionalfondsprojekt om energirigtigt byggeri og bæredygtige løsninger (Smart Citys Projektprogram 2 – Energirigtigt byggeri). Her udarbejdes en Landsbymodel med udgangspunkt i landsbyerne Jerup og Dybvad. Projektet går ud på, at Energiby i tæt samarbejde med ildsjæle fra området, skal igangsætte energirigtige projekter. Selve processen skal danne grundlag for en Landsbymodel, der kan inspirere andre landsbyer og blive overført til andre steder. (Energiby Frederikshavn Kommune, 2017)

RANDERS KOMMUNE

Randers Kommune er en kommune i Region Midtjylland med Randers, som det vigtigste bycenter og knudepunkt for kommunes udvikling. Der næsten 39.000 indbyggere boende i Randers Kommunes landdistriktet, fordelt i over 80 landsbyer (3 centerbyer og 6 lokalbyer som er over 2000 indbyggere, samt byer med indbyggertal under 2000: 8 mindre byer, 54 landsbyer og 17 mindre landsbyer) (Randers Kommune [2], 2013). Der er stor forskel på landsbyernes kendetegn, og der observeres tendens til mest vækst i de største landsbyer. Kommunes landdistriktspolitik er udarbejdet i dialog mellem borgere, politikere og forvaltning. (Randers Kommune [1], 2016)

Randers er Danmarks sjette største by og anden største by i Østjylland, målt efter indbyggertal (Danmarks Statistik, 2017). Danmarks længste å, Gudenå spiller en væsentlig rolle for byens identitet. Åen løber gennem byen, og havnen, og Randers Fjord giver adgang til Kattegat. Randers er præget af et bakket landskab både i og omkring byen, med fredelige skovområder i Fladbro, og Fussing Sø mellem bakker og skov, der er kun få km uden for byen, og som er et kendt bade-sted. Byen ligger 39 kilometer nord for Aarhus ved udmundingen af Gudenåens nordøstlige ende og i bunden af Randers Fjord med stejle bakker på nordsiden. Randers er et vigtigt trafikknudepunkt for nord- og sydgående veje. Der togforbindelser til Langå og Hobro fra byens banegård, og alle tog på vej mod nord standser her. Randers ligger i den del af det nordøstjyske område, som benævnes Kronjylland.

FIGUR 22. (Randers Kommune [2], 2013)

Fokusområder i Randers Kommunes landdistriktspolitik:

- Sikre at det er attraktivt at bo og bosætte sig i Randers Kommunes landsbyer og landdistrikter. Arbejde for at flere bosætter sig i landsbyer og landdistrikter i Randers Kommune. Sikre at det er attraktivt at drive virksomhed i landsbyer og landdistrikter i Randers Kommune. Have en digital infrastruktur, der er moderne og tidssvarende. (Randers Kommune [3], 2017)
- Samarbejde mellem landsbyerne og kommunen og på tværs af landsbyer - bedre, helhedsorienteret sagsbehandling i landdistrikterne, netværkskabelse, ressourcekortlægning og bedre deling af viden;
- Fysiske rammer for landsbyerne – bedre boligudbud, fornyelse og forskønnelse i landsbyer, støtte erhverv i landsbyerne, samt modernisering af den digitale infrastruktur;
- Rammer for samvær og fællesskab i landsbyerne – skabe og fastholde de eksisterende fællesskaber, samarbejde med foreninger og virksomheder, sikre samlingssteder;
- Fundraising til at realisere lokale projekter.

(Randers Kommune [1], 2016)

Randers Kommune har endvidere en række services, politikker og strategier til at styrke og understøtte bosætning, erhverv (iværksætter) og turisme i landdistrikter. (Randers Kommune [1], 2016)

HJØRRING KOMMUNE

Kommunen dækker den nordvestlige del af Vendsyssel, grænsende mod Frederikshavn Kommune i øst, Brønderslev Kommune i syd og Jammerbugt Kommune i sydvest. Hjørring er kommunens største by, og et centralt knudepunkt med 25.626 indbyggere (Danmarks Statistik, 2017). Der er gode transportmuligheder: motorvejen E39 der har sit udgangspunkt i Hirtshals (kommunes anden største by) og går gennem Hjørring syd på. Derudover er der gode togforbindelser, Vendsysselbanen kommer fra syd mod Hjørring by, hvorefter den går stik mod øst, og en lokalbane til Hirtshals. Hjørring Kommune har 52 km kyststrækning med gode badestrande og fiskeri og anden havbrug. Der er også gode færgeforbindelser fra Hirtshals mod Norge, Island og Færøerne. (Hjørring Kommune, 2016)

FIGUR 23. Bymønstre i Hjørring Kommune, hovedby og de mellemstore byer er kommunes vækstcentre for udvikling. (Hjørring Kommune [1], 2009)

Der er i alt 29 byer i Hjørring Kommune, hvor Hjørring by er det stærkeste bycentre for hele kommunen. Der er 5 byer: Hirtshals, Sindal, Tårs, Vrå og Løkken, som er mindre knudepunkter i landdistriktet, hvor kun de tre første har over 2000 indbyggere, og 23 små landsbyer, som tilsammen danne kommunes landdistrikt. (Hjørring Kommune [1], 2009)

Hjørring by er en centralt beliggende oplandsby for det vestlige og centrale. Byen er et vigtigt kulturelt center for hele kommunen. Hjørring er en købstad, uden en havn i modsætning til de mange andre større byer. Byen ligger ca. 50 km nord for Aalborg, ca. 30 km vest for Frederikshavn, og ca. 15 km for vestkysten (13 km sydøst for Hirtshals, ca. 20 km nordøst for Løkken,) ca. 60 km sydvest for Skagen.

Landsbyforum er et dialogforum for hele Hjørring Kommunes landdistrikt og er et centralt omdrejningspunkt i samarbejdet mellem kommunen og lokalsamfundene i landdistriktet. Det består af 13-15 medlemmer samt formand og næstformand fra Udvalget for Landdistrikt, Erhverv og Turisme. Landsbyforum er et frivilligt forum, som er oprettet på baggrund af et lokalpolitisk ønske. Dermed er der heller ikke tilknyttet nogen lovgivning. Landsbyforums opgaver består af formidling og samarbejde mellem foreningssamvirker i landdistriktet samt andre landdistriktsaktører, og mellem Landsbyforum og Hjørring Kommune. Hvert år afholdes der et åbent møde for alle med interesse i landdistriktsudvikling. (Hjørring Kommune [1], 2009)

Visionen skal sikre for landdistrikter i Hjørring Kommune, at de står som attraktive bosætningsområder for dermed at sikre fortsat udvikling. For at støtte borgerne/projektgrupperne med rådgivning og hjælp fra den kommunale forvaltning, styrkes dialogen mellem lokale borgere og kommunen gennem Landsbyforum. Dette redskab hjælper med at koordinerer aktiviteter og de forskellige initiativer i kommunen samt at skabe en bedre fælles forståelsesramme for arbejdet med landdistriktsudvikling. (Hjørring Kommune [1], 2009)

I Hjørring Kommune er strategien for udvikling i landdistriktet kendetegnet ved en bottom-up tilgang, hvor man tager udgangspunkt i borgernes behov og ønsker, da det er borgerne der har bedst kendskab til lokalområdet.

Generelt i **kommunes strategi** satses på byudvikling med Hjørring som moderne og levende hovedby. Derudover er der fokus på at styrke bosætningen i kystbyerne. Et af målene i Hjørring Kommune er at udvikle mindst et "anderledes" boligområde om året. (Et eksempel er Hundeleiv med et nyt boligområde, der udvikles i et samspil mellem borgere og kommunen og på baggrund af borgernes initiativ). Der vil fortsat fokuseres på forskønnelse i byer og landsbyer i tæt samspil med borgere og ildsjæle, samt bevarelse af natur og landskab og udnytte disse aktivt i udvikling af byer gennem planlægning for det åbne land. (Hjørring Kommune [2], 2017)

Fremadrettet vil det gøres muligt at bygge mindre boliger i landsbyer i form af huludfyldning tilpasset til byens behov. Der er stor fokus på at skabe positivt samspil mellem byggeri og landskab i det åbne land. Der er blevet udarbejdet en Visuel arkitekturguide for det åbne land, som et redskab for at fremme en dialog om arkitektonisk og visuel kvalitet i det åbne land. Politik formuleres på baggrund af indspil fra de lokale fællesskaber. Der bevares forskellighed mellem forskellige størrelser byer, sådan at byerne kan supplere hinanden med deres tilbud. Til mindste byer sikres nogle særlige støttemuligheder.

Fokus og formål i Hjørring Kommunes strategisk planlægning:

- Fritidsliv - Den nære og direkte adgang til naturen
 - Fysisk fremtoning
 - Infrastruktur
 - Fremme effektiv anvendelse af ressourcerne
 - Forbygge/reducere konflikter mellem modstridende arealanvendelser
 - Sikre funktionel sammenhæng og æstetisk kvalitet i oplevelse og brug af landskaber
 - Reducere usikkerheder om fremtiden for forskellige interessenter
 - Fremme hurtige og effektive sagsafgørelser
 - Fremme debat, retssikkerhed og demokratiske beslutninger
 - Fremme trafiksikre vej- og stiforbindelser i det åbne land
 - Arbejde for velfungerende kollektiv trafikforsyning i landdistriktet
 - Sikre, at det fortsat er attraktivt at bosætte sig, opholde sig og drive erhverv i det åbne land
- (Hjørring Kommune [3], 2017)

8.1.1. Opsummering - fokus i planlægningen for landdistrikter

Der er mange ligheder mellem de fire undersøgte casekommuner og deres arbejde med udvikling i landdistrikter. Her afrundes med at fremtrække de fokuspunkter og formål i landdistriktspolitikker, som gentages i alle kommuner og derfor synes at være de væsentligste for udviklingen i landdistriktet:

- tilpasning af kommunens bymønstre, altså hvilken rolle forskellige by-typer har i kommunens hierarki
- at tiltrække og fastholde borgere for at skabe vækst - der er et stort fokus på at tiltrække unge og børnefamilier
- at fastholde de eksisterende og tiltrække flere nye virksomheder
- at skabe nye arbejdspladser
- turismen som et afgørende element for kommunens udvikling, særligt for erhvervsudvikling og jobskabelsen, men også som en kilde til bosætning og værdiskabelse
- stedbundne potentialer
- erhvervsnetværk og destinationssamarbejder
- borgerforeninger og ildsjæle som medansvarlige for at skabe lokal udvikling og for gennemførelse af lokale tiltag

8.2. EMPIRI INDSAMLING - INTERVIEWS

I det følgende vil der suppleres den deskriptive del af casestudiet for at klarlægge casen fuldstændigt. Indholdet af dette kapitel vil primært komme fra de personer, der er involveret i arbejde med landdistrikterne til daglig og har en faglig tilgang og kan betegnes som eksperter indenfor emnet. En empirisk analyse kræver at få klarlagt nogle fakta og holdninger, hvilke man ikke altid kan læse sig til. Interviews er et væsentligt værktøj som gør analysen muligt. Her skal det bestemmes, hvem af aktørerne der skal kontaktes.

8.2.1. Valg af aktører

Her vil kigges på hvilke konkrete personer, der spiller hovedrolle i kommunes arbejde med landdistrikterne, og hvem der påvirker kommunes strategisk planlægning og beslutningsprocesser i forbindelse med planlægning for udvikling i landdistrikter. Det findes interessant at høre både professionelle og personlige holdninger fra aktørerne.

Aalborg kommune:

- Pia Juul Eriksen – landdistriktskonsulent, cand.polyt.
- Peter Pindstrup – landdistriktskonsulent, cand.polyt.

Frederikshavn Kommune:

- Line S. Schultz – landdistriktskoordinator,

Randers Kommune:

- Line Marie Sørensen - udviklingskonsulent og landdistriktskoordinator,
- Rikke Stæhr Jensen – kommuneplanlægger,

Hjørring Kommune:

- Betina Hedeby Madsen - Plan- og Udviklingschef, projektkoordinator,

Der er generelt medtaget det, som synes at have interesse for projektet – forståelse for håndtering af planlægningen for landdistrikternes udvikling i de enkelte, udvalgte storby provinskommuner, hvilke udfordringer der mødes og hvilke metoder og værktøjer der bruges.

Under interviews blev der foreslået, at jeg kan deltage i Landdistriktskonferencen for at høre lidt mere om de konkrete projekter ud i landdistriktet. Derfor blev der samlet empiri fra Landdistriktskonferencen i Aalborg Kommune og Randers Kommune, hvilke redegøres i Bilag 3. og 4.

8.2.2. Kontakt til aktører

Der blev taget kontakt til de relevante plan og udvikling afdelinger hos udvalgte kommuner, for at finde ud af, hvem der er ansvarlig for arbejdet med landdistrikternes udvikling, og mest passende for interviewets formål. Videre var der taget kontakt til disse personer for at høre, om de var villige til at deltage i interview og svare på en række spørgsmål. Kontakten til aktørerne var taget telefonisk og via mail.

Alle interviews blev gennemført ved en personlig samtale, på en yderst saglig og respektfuld måde, og ligeledes er resultaterne blevet behandlet sagligt. Interviewerne blev optaget digitalt (Bilag 1.), hvorefter der blev redegjort i form af delvis transskription og i form af et notat (Bilag 2).

Til at give en bedre oversigt, er de aktuelle spørgsmål og svarene fra interviews blevet samlet i en matrix.

Da det er en semistruktureret interview, kunne der, under samtalen opstå ændringer i spørgsmålenes form og rækkefølge.

8.2.3. Spørgsmål til interviews

Det blev lavet spørgsmål til aktørerne med baggrund i teorierne og med det formål at åbne op for den grove empiri indsamling og finde svaret på projektets problemformulering.

For at give bedste oversigt og gøre det lettere for læseren at overskue besvarelserne, er spørgsmålene blevet fordelt i temaer, hvilke er udgangspunkt for interviewererne. Da det er semistrukturerede interviews, der er blevet foretaget, er det ikke sikkert, at spørgsmålene er blevet stillet i samme rækkefølge og ved nogle af interviews er blevet fulgt op af flere supplerende spørgsmål.

INTRODUKTION

- Kan du fortælle lidt om dig selv, din rolle her i kommunen og din erfaring indenfor landdistrikt planlægning?
- Kan du fortælle kort om jeres landdistriktspolitik?
- Hvordan man laver landdistriktsplanlægning her i kommunen?
- Er særlig planlægning for landdistrikterne nødvendigt? Hvorfor?

LANDDISTRIKTPOLITIK

- Hvordan man prioritere landdistrikterne her i kommunen?
- Hvad er kommunes vision om fremtiden i landdistrikterne?

UDFORDRINGER

- Hvad er de største udfordringer for udvikling i kommunes landdistrikter?
- Hvorfor er der ikke mere fysisk planlægning i landdistrikter når grænsen mellem by og land kun er fysisk grænse og ikke så tydeligt i forhold til den helhedsorienteret, strategisk planlægning?

VÆRKTØJER TIL AT SKABE POSITIV UDVIKLING

- Hvad gør man for at skabe positiv udvikling her i kommunen? - Hvilke metoder og redskaber bruger I?
- Hvad er succeskriteriet, når det er tale om landdistriktsudvikling?
- Er der nogle eksempler for vellykkede projekter med hensyn til udvikling af landdistrikter? – Hvad synes du var den største succes omkring landdistriktsudvikling?
- Er der nogle eksempler for mislykkede projekter? - hvad var årsagen til det?

- Hvad kan man ellers gøre for at skabe positiv udvikling (fra myndighedernes side)?
- Hvad kan borgere gøre? (I hvilke grad/hvor meget?)

NETVÆRK

- Hvordan er samarbejde med andre kommuner?
- Hvordan oplever i samarbejde med borgere?
- Andre aktører involverede i arbejde om at skabe positiv udvikling i landdistrikter?

ÆNDRINGER I PLANLOVEN

- Hvordan kommer de nyeste ændringer i Planloven omkring landzone til at påvirke udvikling i landdistrikterne? – Er ændringer gode eller nej?

8.2.4. Opsamling af interviews

Alle kontaktpersonerne deltog gerne i interviews, selvom det er en meget travl periode for nogle af dem (landdistriktskonferencer i Aalborg og Randers). De havde tid og mulighed til en personlig samtale der varierede ca. 1 times tid. Det var generelt gode, brede besvarelser fra de kontaktede aktører. Alle interviewede synes at emnet lyder meget spændende, og at der er behov for mere fokus på landdistrikternes udvikling.

Besvarelsen af projektets problemstilling kunne være mere pålidelige, hvis der også var undersøgt, hvordan problemstillinger er set fra andre aktører – hvilket kunne være borgere, foreninger og erhverv, som jo deltager i, og påvirker udviklingsprocessen i landdistriktet. Dette blev først konkluderet efter landdistriktskonferencer, hvorefter tilfældige samtaler med de forskellige engagerede borgere, kunne vise nogle uforeneligheder mellem borgernes og eksperternes vurdering af den aktuelle situation i landdistriktet. Desværre var det for sent til at lave flere aftaler om interviews, med nye personer. Det ville have kunnet gavne en mere objektiv vurdering af håndtering af planlægningen for udvikling i landdistrikterne.

I det følgende samles op på de konstateringer og konklusioner, der kom ud af interviews. Der er citeret de vigtigste besvarelse med præcision for at gengive deres udtryk for, hvordan man håndterer planlægningen i de enkelte udvalgte storbyprovinskommuner, for at sikre en positiv udvikling i hele landdistriktet, hvilke udfordringer de møder i deres arbejde, samt hvilke metoder og værktøjer, der bruges.

Til at få den bedste oversigt, er alle aktuelle spørgsmål og aktørernes svar samlet i en matrix (se tabellen på de fire næste sider). Da formålet med at lave matrix er at give det bedste overblik, er nogle af besvarelser forkortede sådan, at der kun gengives meningen af besvarelser.

I det følgende er alle tekster det skrevet med *kursiv* er citater fra interviews, fra de pågældende aktører.

Den samlede viden fra rapportens tidligere analyser og undersøgelser, samt interviews skal efterfølgende samles og fortolkes.

	AALBORG	FREDERIKSHAVN	RANDERS	HJØRRING
Hvordan er forholdet mellem by og land i kommunes planlægning?	"Aalborg skal være dynamo for hele Nordjylland." Landdistriktet er afhængig af den centrale by.	"Landdistrikterne er mere et godt sted at bo, de er et supplement til byerne."	Randers er centralt knudepunkt, alt udenfor er opfattet som landdistrikt	der er bevidst valgt at holde fokus på sammenspillet mellem by og land
Hvad er forventninger og krav i forhold til landdistriktet i det moderne samfund?	"Det den storby det gør, at det er så attraktivt at bosætte sig i vores landdistrikt" "Det er akademiker det bor ud på landet."	"Det handler om at være glad for at bo i landdistriktet."	Der observeres tilflytning og udvikling i byzonen, Politisk fokus på at efterleve borgernes ønsker, søge et kompromis; Man accepterer at nogle landsbyer er kun bosætningsbyer.	Fokus på infrastruktur, samlingssteder og fysiske faciliteter. "Hjørring er kommunes urbancenter, næste lag er de 5 mindre store byer, så det er lokalbyer og landsbyer som behandler som landdistrikt."
Hvordan tages der hånd om planlægningen for landdistrikter?	Landdistriktspolitik (2014) Landdistriktsgruppen;	Landdistriktspolitik (2009) Distriktsudvalg; "Det er behov for en eller andet form for planlægning. Den langsigtede planlægning gør, at man får det sat på dagsorden, hvilke gør at politikkerne bliver tvunget til at tage stilling til landdistrikterne."	Landdistriktspolitik (2016) Landdistrikt service team;	Strategi fr udvikling i landdistriktet (2009) "Planlægning alene skaber ikke udvikling."
Hvordan er prioritering af landdistriktet i kommunes planlægning?	Aalborg som dynamo, 11 mindre byer med særlige planlægning til arealanvendelse,	Frederikshavn, Skagen og Sæby som udviklingslokomotiver. "Mindre by har ikke så meget energi, dem der vil noget dem hjælper vi. Det justere lidt sig selv."	landdistrikterne er højt prioriteret i kommunen; byerne prioriteres ens og der udvikles, hvor der er efterspørgsel. "Vi hjælper der, hvor der er noget initiativ."	der er bevidst valgt at holde fokus på sammenspillet mellem by og land
LANDDISTRIKTER I KOMMUNES PLANLÆGNING				

	AALBORG	FREDERIKSHAVN	RANDERS	HJØRRING
UDFORDRINGER	Hvad er største udfordringer for at skabe udvikling i landdistriktet?	Stor strømning mod byen, økonomien, mangler viden og forståelse mellem borgere,	Byens størrelse, uenigheder mellem borgere, netværk og kommunikation,	Der er forskel mellem områder ved kysten og resten af kommunen; infrastruktur; velfungerende lokalsamfund.
	Hvilke betydning for landdistrikternes udvikling har afstand til central byområde?	Pendling indenfor en halv time	Ikke så stor betydning, kan erstattes af nogle andre faktorer.	Har stor betydning, særligt for unge, man forsøgt at gennemføre projektet "unges mobilitet" der mislykkes.
	Hvilke betydning for landdistrikternes udvikling har størrelse af det centrale byområde?	stor	byens størrelse kan være udfordring. "Mindre by har ikke så meget energi."	-
SUCCESPARAMETRE	Hvad er præmisser for vækst og udvikling i landdistrikter?	Godt samarbejde med borgere, ildsjæle, lokalt initiativ	ildsjæle	ildsjæle
	Hvad er succeskriterie i planlægning for landdistrikterne?	Flere borgere, tilfredshed, lokale initiativer, adgang til oplevelser	Vækst i de større byer og godt trykt miljø i landdistriktet.	Befolkningstal der er i vækst "Det at man har købmand og skolen, sikrer ikke at man har en god landsby."

	AALBORG	FREDERIKSHAVN	RANDERS	HJØRRING
Hvilke værktøj, metoder og redskaber bruges der?	Samarbejde og dialog med borgere, god fortælling, økonomisk støtte for projekterne. "Vi er rigtig gode til at sætte finger i jorden."	Landsbyplaner, landsbypedeller, prioriteringer, digitalisering,	ressource kortet, støtte til borgerbudgetering og til projekter, landserviceteam som tager imod opkald fra borgerne.	forskønnelse og nedrivning, arkitektur guide, samarbejde, styrke identitet,
Hvilke betydning har samarbejde og netværk?	stor "Vi ved hvem der kan hvad, og hvornår det sker noget. Vi kan sagtens fornemme, hvis der er en by der er på vej i den forkerte retning."	stor "Netværk, kommunikation med kommune og politikere, personer og ildsjæle – det er de vigtigste parameter."	stor	stor "Det er vigtigt at få ansigt på hinanden, den personlige kontakt åbner voldsomt mange døre."
Hvordan er samarbejdet mellem kommunen og borgere?	Rimelig god, god dialog.	"Vi skal lære hinanden at kende."	God, mangler formaliseret forum.	"Vi følge dem til dørs." Der er ret høj tilfredshed.
Hvordan er samarbejdet på tværs af kommunerne?	Aalborg ser sig selv som driftskraft for hele regionen og vil arbejde sammen med andre. Kommunen er i landdistriktskonsulenternes gruppe fra nordjyske kommuner, hvor man udveksle viden og inspirere til at arbejde med udvikling.	Kommunen er i landdistriktskonsulenternes gruppe fra nordjyske kommuner, hvor man udveksle viden og inspirere til at arbejde med udvikling.	-	Kommunen er i landdistriktskonsulenternes gruppe fra nordjyske kommuner, hvor man udveksle viden og inspirere til at arbejde med udvikling.
VÆRKTØJ				

	AALBORG	FREDERIKSHAVN	RANDERS	HJØRRING
Hvad kan kommunen gøre?	Sikre midler til projekter.	<i>"Man skal være bedre til at snakke sammen på tværs af kommunes egne forvaltninger og se et fælles mål."</i>	Prioritering, faglig støtte, "ja" hatten, Skabe mere formaliseret form for samarbejde (landsbyråd el.lign.)	Evaluerer landdistriktspolitik med en ekstern konsulent – for ikke forherlige sig. Der er behov for bedre intern samarbejde.
Hvad kan borgere gøre?	Samarbejde, fortælle gode historier	Skal ikke være bange for at kontakte kommunen.	Engagement, forståelse, initiativ	Initiativ, foreningsliv
Vil ændringer i planloven have en stor betydning for udvikling i landdistrikterne?	Vil betyde rigtig meget på kystlinjen og lidt ud i landdistriktet. Kunne tænkes flere lempelser for de små projekter ved kysten og åbne adgang til vandet.	Vil ikke have så stor indflydelse her i kommunen, har betydning i tilknytning til større byer med flere økonomiske muligheder.	Vil ikke have særlig stor betydning, kan bruges i nogle enkelte steder/projekter, mere aktuelt i nærheden for Randers i ikke i landdistriktet.	Det kommer ikke til at påvirke kommunes landdistriktet. Det er enkelte projekter som vil kunne lade sig gøre, som det ikke var muligt før. <i>"Hvis man er fornuftig til planlægning i kommunen, så det er ikke planloven, det er en stor forhindring."</i>
FREMTIDEN				

9. FORTOLKNING AF DEN SAMLEDE EMPIRI

I følgende afsnit skal der kigges på den samlede viden som helhed, og fortolkes ud fra de hermeneutiske principper som beskrevet i afsnit 4.1. Det vil blive gjort på den måde, at projektets essentielle spørgsmål bliver opstillet og besvaret, hvilke vil give bedre overblik og forståelse for, hvordan kommunerne arbejder med udvikling i landdistrikterne i de valgte storbykommuner. Casestudiet afsluttes med konklusionen, hvor man sammenholde al samlet viden i projekten og besvarer problemformulering.

Besvarelsen af projektets problemformulering er foretaget på baggrund af de erfaringer og den viden, der er draget gennem arbejdet i casestudiet. Den grundlæggende teoretiske viden i afsnit 7. og den deskriptiv analyse i afsnit 8.1. giver den overordnede forståelse for, hvordan man skal arbejde med strategisk planlægning i landdistrikterne, samt hvad der er kommunernes politik og strategi for udvikling i landdistrikterne. Indsamling af empiri, det er præsenteret i afsnit 8.2., giver forståelse for landdistrikternes udviklingsproblematikker fra aktørernes vinkel, som fortolket kan give dybere forståelse af planlægning for udvikling i disse landdistrikter.

Der er en række temaer der gentages i kommunernes strategier og i alle gennemførte samtaler i de fire kommuner. Men selvom kommunerne deler de samme udviklingstræk, er der vise forskelle mellem kommunerne. De er i forskellige situationer afhængige af beliggenhed og landskabet. Her redegøres for de særlig relevante temaer for de fire kommuner.

Skolelukning og lokalsamfundsudvikling

Ved strukturreformen i 2007 blev der lukket mange af de små, lokale skoler ude i landdistrikter. Formålet med reformen var at spare udgifterne på dette serviceområde. Der er mange argumenter, der taler imod lukning af lokale skoler, som f.eks. at de kan bremse udviklingen af lokalsamfundet, og igangsætte en nedadgående udviklingsspiral. Undersøgelser viser at i disse kommuner, hvor antallet af offentlige skoler er blevet reduceret, er de forventede resultater blev ikke opnået. Tværtimod er udgifterne pr. elev vokset, og uddannelsesniveau er ikke blevet løftet eller er ligefrem faldet. Ifølge analyser ses der en sammenhæng mellem skolelukninger og en større tilbagegang i antallet af børnefamilier og befolkningen som helhed i de landdistriktsområder, hvor skolen blev lukket. (Andersen, et al., 2014)

De interviewede personer mener, at skolelukninger kun i visse tilfælde har en betydning for udvikling i landdistriktet.

"Når skolen lukker i en landsby, er det så skolelukning der lukker landsbyen eller er det fordi landsbyen er blevet lukket for 10 år siden, og der er ikke nok børn til holde skolen?" (Madsen, 2017)

Kommunernes landdistriktspolitik og behov for strategisk planlægning.

Strategisk planlægning er nødvendig for at skabe sammenhæng mellem henholdsvis borgernes og kommunens ønsker for lokalsamfundene. Det behov forekommer indlysende og ubestridelig for alle dem, jeg havde kontakt med.

Kommunerne er blevet opfordret til at udforme en skriftligt formuleret politik, med et helhedssyn på kommunernes landdistriktsområder, der omfatter det lokale fokus og en aktiv borgerinddragelse i processen og derigennem styrker kommunernes planlægning for udvikling i landdistrikter.

"Der er behov for en eller anden form for planlægning. Den langsigtet planlægning gør, at man får det sat på dagsorden, hvilke gør at politikerne bliver "tvunget til" at tage stilling til landdistrikterne." (Schultz, 2017)

I de undersøgte kommuner forventes det at landdistrikter er et godt sted at bo. At de supplerer hovedbyerne med deres trygge miljø og naturen, og at der ikke skal gøres nogen stor indsats omkring vækst i landdistrikterne.

I landdistriktspolitik er der stor fokus på at tiltrække og fastholde borgere, hvor stigende befolkningstal er set som udviklingsindikator. Et andet kriterie for at måle succes for udvikling i landdistrikterne er tilfredshed og engagement fra borgernes side. Overraskende er turismen er ikke nævnt som et vigtigt fokusområde i forhold til udvikling i landdistrikterne. Som den væsentligste drivkraft (og kommunal ressource) for at skabe udvikling i landdistrikter betragter man borgere – ildsjæle og foreninger, som man giver medansvar for de forskellige projekter. Efter kommunesammenlægning ses der fordele ved at være en "storby kommune":

"Jeg tror at de flest folk kan se, at den større kommune har flere muskler til at røre med" (Pindstrup, 2017)

Som udgangspunkt vil man støtte de lokale initiativer, og høre på borgernes prioriteter.

"Vi hjælper der, hvor der er noget initiativ." (Sørensen L. M., 2017)

"Mindre byer har ikke så meget energi, dem der vil noget dem hjælper vi. Det justere lidt sig selv." (Schultz, 2017)

Derudover er der fokus på infrastruktur, den fysiske – gode transportmuligheder (særligt i Hjørring Kommune), men også digital infrastruktur.

Geografien har betydning for udvikling og de forskellige forhold i kommunernes landdistrikter.

I alle fire kommuner er der undersøgt, er hovedbyen set som en drivkraft, som skal trække og støtte resten af kommunen og landdistriktet. Aalborg anses for det vigtigste urbane center, der påvirker udviklingen i kommunerne og i landdistrikterne. Randers Kommune er også under stor indflydelse fra Århus, hvilket er en fordel og giver endnu flere muligheder.

Bymønstre, i hver af kommunerne, ses som et slags redskab til at fordele roller og for at skabe generel udvikling i kommunen. Det er ikke uden betydning, om der er adgang til vandet og motorvejen. Oftest er disse arealer mest attraktive at bosætte sig, hvilket de interviewede personer bekræfter. Dog er nærheden til disse ikke altid afgørende for landdistrikternes udvikling.

Fokus på landdistrikter er et nyt paradigme

Det er først indenfor de sidste par år der er kommet mere politisk fokus på landdistrikter. Land og by påvirker meget hinanden og er hinandens forudsætninger, derfor fokuserer man i kommunernes politik på det sammenspil der er. I alle undersøgte kommune beskriver man byerne som "drivkraft", "vækstmotor" eller "knudepunkter", og i forhold til landdistrikter taler man om forskønnelse og nedrivning, om ildsjæle og foreningsliv, hvilket indikerer hvor i kommunerne der sker udvikling, og hvor der er prioriteret.

Politikere begynder i højere grad at se potentialerne i landdistrikterne, som f.eks. ressourcestærke borgere. Derfor kom der sidste år mere politisk fokus på dette område.

Randers Kommune kan være et eksempel på det – der blev ansat en medarbejder til at lave en landsbyregistrering, hvor alle landsbyer i kommunen blev beskrevet. Dette værktøj var delvist indarbejdet i kommuneplanen, sådan at man kunne benytte det i forhold til landzoneplanlægning.

Det er meget tydeligt, at den traditionelle landdistriktspolitik med mest fokus på at støtte landbruget og ens behandling alle steder bliver langsomt forandret. I det nye paradigme betragtes landdistrikterne bredere og mere nuanceret. Der ønskes at alle steder i landdistrikter udvikles på baggrund af egne forudsætninger og oplevelsesmæssige herlighedsværdier. Det betyder også, at man udskifter de store generelle støtteordninger med hyppigere støtte til mindre, borgerinitierede projekter. Uddelingen af de forskellige støttemidler som foregå lokalt (LAG) er også en udtryk for at en 'top-down', central styring (government) blev skiftet ud med 'bottom-up', lokal medbestemmelse (governance). Det er stor fokus i alle fire kommuner på lokal forankring og lokalt ejerskab til de projekter og initiativer, der sættes i gang.

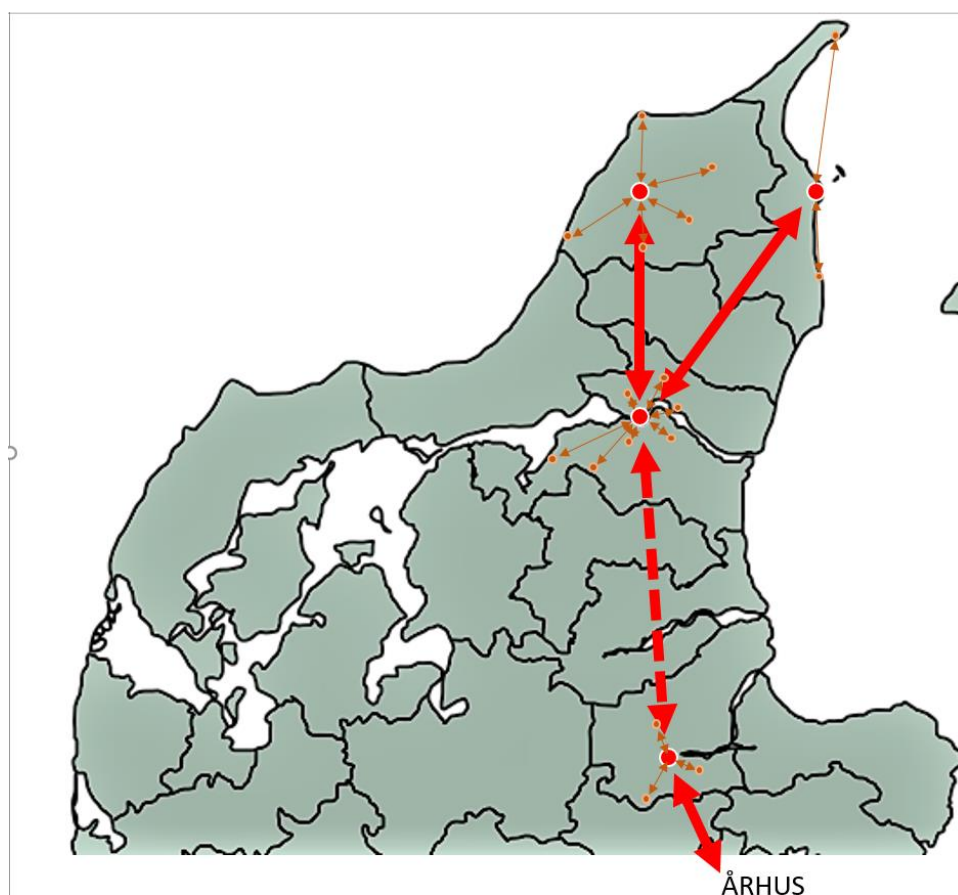
Afstand fra bycentre og motorvejen og byernes størrelse

Line Shultz fra Frederikshavn Kommune konstaterer, at afstand fra motorvejen, storbycenter eller adgang til den offentlige service heller ikke altid er afgørende parameter, og disse ting kan erstattes med et stærkt sammenhold i landdistriktet. Repræsentanten fra Hjørring Kommune – Betina H. Madsen bekræfter også, at det ikke altid er adgang til offentlig service, som er afgørende for byernes udvikling.

"Det, at man har købmand og skole, sikrer ikke at man har en god landsby." (Madsen, 2017)

Der findes en hele række undersøgelser og analyser, der viser at pendlingsmuligheder er afgørende for bosætning og dermed udvikling i et område. Som det var beskrevet allerede i indledningen, er store bycentre drivkraften for lokalområder. De omkringliggende byer er relateret til bycentre, med både fysisk strømning

af mennesker, men også med flow af information og penge. Omkringliggende områder er afhængig af den central by, men de har også en indflydelse på byen. (Bryant, 1982) Den nedstående illustration (figur 24.) er et forsøg på at formidle denne teori og overføre denne til disse konkrete kommuner, som projektet handler om. Pilene på kortet præsenterer relationer og interaktioner mellem byerne. De store bycentre interagerer med hinanden, men også de mindre byer er under indflydelsen, og samtidig har de effekt på de centrale byer. Den urbane livsstil er stort set blevet adopteret i hele landdistriktet, hvor man udnytter nærheden til byen og de muligheder den bringer, men samtidigt drager man nytte af de stedsbundende potentialer, der findes i landdistriktet. Disse interaktioner er til fordel for både land og by. I forhold til udviklingen, er det mest urbaniserede områder, altså byerne og deres oplandet, der klarer sig bedst. Indenfor de undersøgte kommuner, er pendlingsafstand mellem landdistriktsområder og bycentre ca. 30 – 45 min, derfor er det ikke så tydeligt at se, hvor stor betydning afstanden fra byen har. Alligevel, det er synligt, at områder med nem adgang til motorvejen og til byerne er mindre udfordret i deres udvikling, end de områder, hvor transportmulighederne er mere besværlige.

FIGUR 24. Relationer mellem de undersøgte bycentre og deres oplandsbyer.

En udtagelse kan være Frederikshavn Kommune med Skagen som særlig udfordrede by, men her fokuserer man meget på at udnytte de stedsbundne potentialer, som er drivkræften for udvikling. Den ualmindelig situation kan skyldes Kommunes lange facon, der strækker sig langs kystlinjen, samt at motorvejen løber parallelt til disse linjer. Det resultere i at alle kommunes landsbyer er placeret i nærheden af disse betydningsfulde elementer.

Ifølge Engelstoft, er byens størrelse heller ikke en afgørende faktor, men det er beliggenheden i forhold til et bycenter, som er trækkræften for området. (Engelstoft, 2009) Denne teori bekræftes mere eller mindre af alle interviewede eksperter fra kommunerne, hvor alle sammen ser Aalborg (Århus i tilfældet af Randers Kommune) som et knudepunkt, drivkraft og den centrale storby.

Kommunikation

En anden udfordring der påpeges af flere interviewede, er uenigheder, konflikter og dårlig kommunikation mellem borgere. Der er flere eksempler på at dårlig kommunikation, misforståelser og mangel på faglig viden hos borgere var årsagen til at projekter mislykkedes og ikke kunne gennemføres.

"Sådan et projekt, som i princippet har ikke noget med landsbyerne at gøre, har simpelthen ødelagt denne by. (...) De kunne slet ikke døje hinanden til sidst." (Schultz, 2017)

En stor hindring i at gennemføre projekter kan også være en for lang og kompliceret administrationsproces, hvilke er resultatet af dårlig intern kommunikation og samarbejde hos kommunen.

"I hele den administrative proces, blev ildsjæle tabt et eller andet sted. De var trætte af, at der var gået så langt tid med det hele. Set i bakspejlet, var vi for dårlige til at kommunikere. (...) De troede, det gør kommunen - fordi det er vores bygning, men vi troede det gør borgerne - fordi det er deres projekt."

"Man skal være bedre til at snakke sammen på tværs af kommunes egne forvaltninger og se et fælles mål."

(Schultz, 2017)

Imens det stadig er et uløst problem hos Frederikshavn Kommune, så blev der i Randers etableret Landdistriktsservice – en gruppe medarbejdere, der skal hjælpe borgere med at realisere udviklingsplaner i landdistrikter, støtte dem fagligt, hjælpe indenfor det administrative og rådgive/vejlede om fundraising til projekter.

Borgerinddragelse og netværksdannelse

Alle interviewede peger på, at det vigtigste kriterie for at skabe udvikling i landdistriktet er et godt samarbejde med borgere og at have en personlig relation til dem. Alle fortæller, at de har et rigtig godt kendskab til området, og de kender de mennesker, der bor derude godt, og at de har en god dialog og godt samarbejde med de fleste.

"Vi ved hvem, der kan hvad, og hvornår der sker noget. Vi kan sagtens fornemme, hvis der er en by, det er på vej i den forkerte retning."

(Pindstrup, 2017)

"Vi er rigtig gode til at sætte fingeren i jorden." (Eriksen, 2017)

"Tror ikke der er en eneste by derude, vi ikke kender i dag." (Pindstrup,

*"Det er vigtigt at få ansigt på hinanden, den personlige kontakt åbner
voldsomt mange døre."*

*"Vi har ikke brug for database, fordi vi kender dem."
(Madsen, 2017)*

Som det er beskrevet i kapitel 7.2. om netværksdannelse, er netværksstyring et godt værktøj til at løse de komplekse problemer, men der følger risiko med, for processen kan let afbrydes af konflikter og tamme beslutninger ud fra mindste fællesnævner. Det er kommunernes rolle at mobilisere og aktivere de relevante aktører, samt at styre og lede de selvregulerende netværk. (Sørensen & Torfing, 2005)

Nye ændringer i Planloven

De interviewede personer udtaler sig meget forsigtigt og lidt skeptisk omkring, hvad de nye ændringer kan bringe. Det er for tidligt at vurdere om det vil have nogen betydning for udviklingen i landdistrikterne, og der er ikke så stor fokus hos kommunerne på det.

Der vurderes, at måske vil nye regler have større indflydelse på landdistrikterne omkring hovedstadsområderne eller i nærheden af de store byer. Der opstår nogle nye muligheder for havne og kystlinjen. Måske bliver det muligt at gennemføre enkelte projekter, som var ikke muligt før. Men generelt kommer det ikke til at påvirke landdistrikter så meget, der er ingen radikale ændringer.

*"Hvis man er fornuftig til planlægning i kommunen, så er det ikke
Planloven, der er en stor forhindring. (...) Planlægning alene skaber
ikke udvikling" (Madsen, 2017)*

I stedet opleves der, i nogle særlige situationer, forhindringer i form af andre beskyttelses- og fredningslove, som det kunne tænkes at lempe.

Sammenligning af betingelser for landdistriktsudvikling i de undersøgte kommuner:

Aalborg Kommune – har ikke ret til LAG midler, men i stedet har de etableret AKA midler. Som regionens hovedstad er kommunen stærkere, har flere midler og flere muligheder for at skabe udvikling. Samtidig er den "belastet" med et ansvar for, at være en trækraft for andre kommuner i regionen.

"Vi er privilegeret vi får tit ekstra midler ind, der hvor politikerne mener at der er behov."

(...)

"Vi må ikke gå ind og støtte erhvervsprojekter. Det er ret irriterende at se på."

(...)

"Vi har flere midler end de andre kommuner har."

(Pindstrup, 2017)

Frederikshavn Kommune – De nordlige dele af kommunen er afhængig af Skagen og turisme, som er mest afgørende for udviklingen i denne del af kommunens landdistrikt.

I kommunens politik er der stor fokus på at skabe vækst og udvikling indenfor uddannelse, erhverv og havne, særligt omkring kommunes tre byer – Frederikshavn, Sæby og Skagen.

"Landdistrikterne i Frederikshavn Kommune har ikke en kæmpe stor bevågenhed bland politikerne." (Schultz, 2017)

Det er først i de sidste par år, at politisk fokus omkring bosætning i landdistrikter er begyndte at stige, og der er blevet afsat nogle penge i budgettet. Kommunens landdistriktsstrategi er ca. 10 år gammel og ikke aktuelt mere. Der ses stort behov for ny strategi.

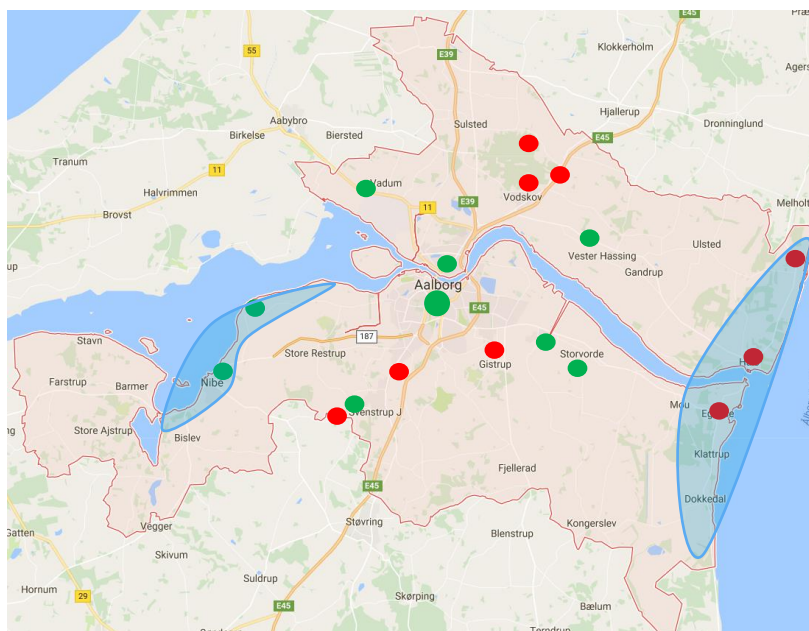
Randers Kommune – landdistrikterne er højt prioriteret i kommunen, der er oprettet et landdistrikt service team, hvilket altid skal være til rådighed for borgere og tilbyde hjælp med at håndtere forskellige problematikker i landdistrikter. Det er en form for værktøj for bedre kommunikation mellem borgere og kommunen. Her accepterer man at nogle landsbyer er bare "sovebyer" og på den måde opstår der en form for stagnation.

Hjørring Kommune – der er bevidst valgt at holde fokus på sammenspillet mellem by og land, da disse påvirker hinanden og er hinandens forudsætninger for udvikling, man kan ikke behandle dem isoleret.

Undersøgelser om bosætning i Hjørring Kommune viser, at ligesom i den indledende Bryants teori (1982), om de gældende forhold mellem bycentre og landdistriktet, er der en stor forskel mellem områderne og deres styrke til at fastholde og tiltrække indbyggere. Hjørring by, Hirtshals og områdebyerne er de områder mange finder tiltrækkende – med en stabil internetforbindelse og adgang til overordnet vejnet, adgang til idrætsfaciliteter, skole, daginstitutioner, læge og lignende. Det er vigtig for borgere at have adgang til alle faciliteter og et varieret serviceudbud. Der er ikke særlig store interesse i at flytte til en landsby i Hjørring Kommune. Dette kan skyldes manglende servicetilbud og byens identitet, samt udfordrende beboersammensætning. Der er vigtig, at kommunen udarbejder en strategi for at tilpasse eller evt. afvikle de områder, som ikke kan fastholde og tiltrække nye indbyggere, hvilket kommunen er godt i gang med. Derudover er der alligevel efterspørgsel på boliger placeret i naturskønne områder, når der ønskes mere plads. Der bør man arbejde på at etablere bedre internetforbindelse og bedre adgang til naturen. (Andersen, Stensgaard, & Blach, Bolig og bosætningspræferencer i Hjørring Kommune, 2016)

9.1. INDBYGGERTAL SOM INDIKATOR FOR DE MEST UDFORDREDE OMRÅDER

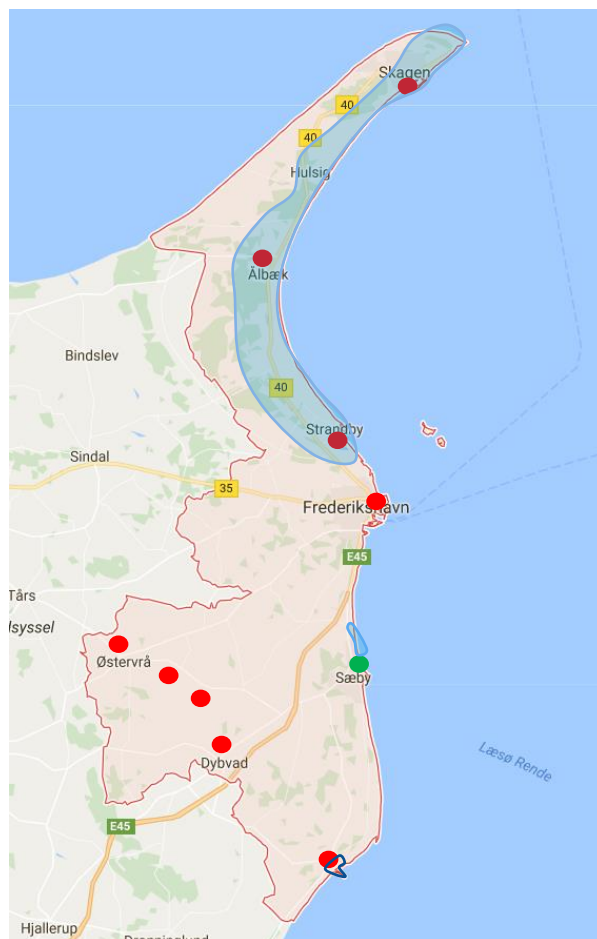
Ud fra statistiske analyser, udarbejdet af Danmark Statistik, kan man se, hvordan fordelingen af befolkningen i de enkelte byer er i de udvalgte fire casekommuner, og hvordan de har udviklet sig gennem årene. Tabeller og kort med detaljerede oplysninger findes i Bilag 5. Kortet er lavet ud fra Danmarks Statistiks befolkningsstatistik, BY1. (Danmarks Statistiks Befolkningsstatistik, BY1, 2017)

FIGUR 25. Oversigt over Aalborg Kommune med dens infrastruktur. De grønne prikker er byerne, der havde tilvækst i indbyggertal i de sidste år, røde prikker er byerne med faldende indbyggertal. Områder markeret med blå er præget af turisme (sommerhusområder).

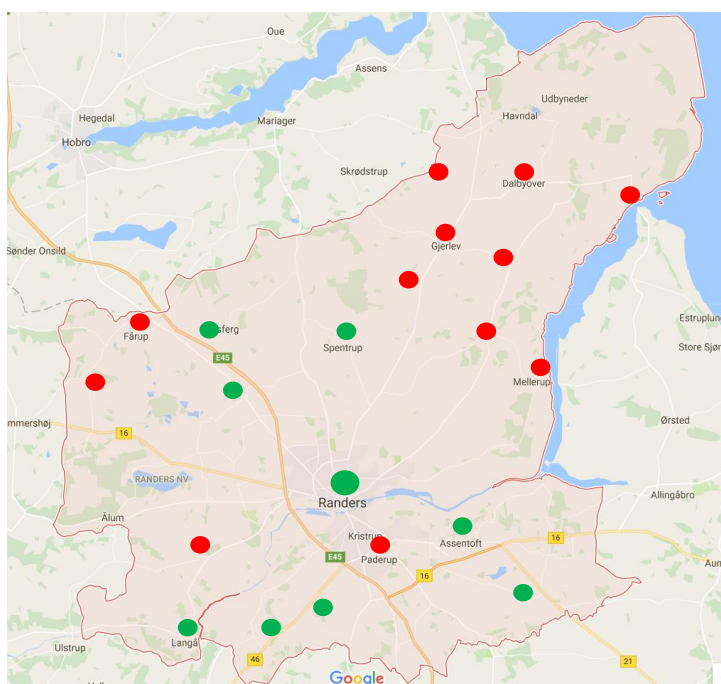
I **Aalborg Kommune** er der generelt et høj tilflytningstal. Det er mest de byer i nærheden af Aalborg, der udvikler sig, samt byerne i den vestlig del af kommunen, som er præget af flotte landskaber med adgang til vandet. Det kan ses enkelte steder, at mindre byer udvikler sig (muligvis på bekostning af andre små byer) og hvor samtidigt nabobyerne med lignende potentialer oplever tilbagegang i befolkningstallet.

I modsætning til andre kommuner kan det observeres, at områder liggende langs østkysten er særlig udfordret. Det er sommerhusområder, hvor der er stor afhængighed af turisme. Lige som det er tilfældet med Skagen, kan tilbagegangen skyldes økonomiske krise, men også ændring i prioritering af områder efter sammenlægning af kommuner (gammel Hals Kommune er blevet degraderet og nedprioriteret i forhold til Aalborg Kommunes politik).

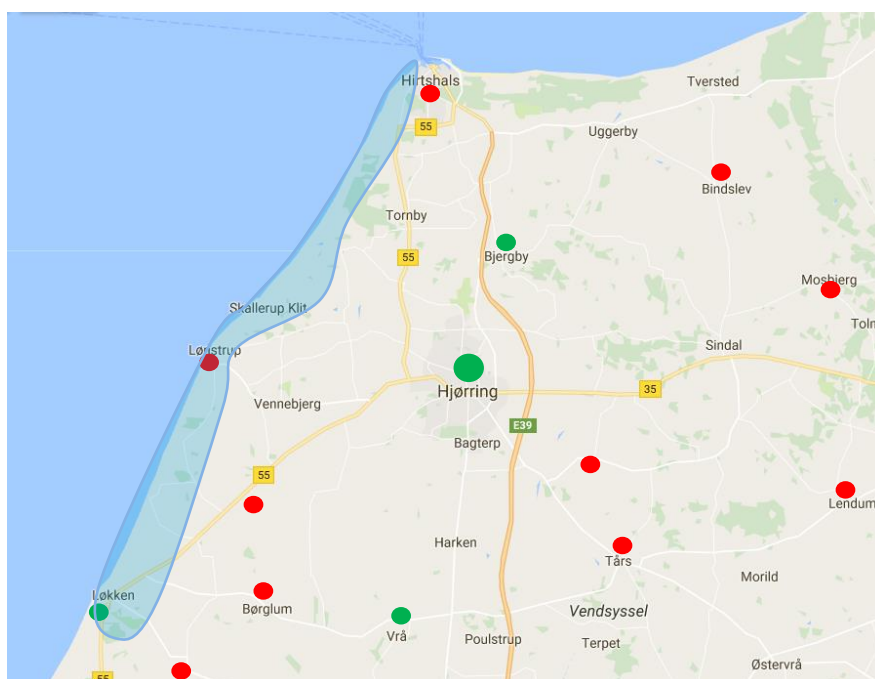
FIGUR 26. Oversigt over Frederikshavn Kommune med dens infrastruktur. De grønne prikker er byerne, der havde tilvækst i indbyggertal i de sidste år, røde prikker er byerne med faldende indbyggertal. Områder markeret med blå er præget af turisme (sommerhusområder).

Frederikshavn Kommune har et relativt lille landdistrikt, og som det var beskrevet før, været heldig med sin aflange facon. I sammenspil med kommunens placering langs kystlinjen og motorvejen, der løber langs denne, er der lige udviklingsmuligheder for hele landdistriktet. Alligevel gør kommunens placering "på toppen af Danmark", at der er langt til andre større urbaniserede centre, og hele kommunen kan være lidt isoleret og udfordret på denne måde. Som et resultat af disse forhold kan der ikke observeres nogen særligt vækst flere steder i kommunen. De tre byer Frederikshavn, Skagen og Sæby som er udpeget i kommunes strategisk planlægning som "vækstlokomotiver", karakteriseres af det højeste befolkningstal, men uden vækst igennem årene. Derudover kan man se, at Skagen og den nordlige del af kommunen er præget af tilbagegang. Dette kan skyldes, at disse områder er meget afhængig af turisme, hvilken blev meget påvirket af den økonomiske krise i 2009, samtidig kunne dette være et resultat af sammenlægning af kommunerne i 2007, hvor man ændrede på prioriteringen i de konkrete områder.

FIGUR 27. Oversigt over Randers Kommune med dens infrastruktur. De grønne prikker er byerne, der havde tilvækst i indbyggertal i de sidste år, røde prikker er byerne med faldende indbyggertal.

I **Randers Kommune** er de mest udfordrede områder i den nordlig-østlige del af kommunen, hvor afstanden til storbyen er længere, og der er begrænset pendlingsmuligheder (tilgang til motorvejen og ud til andre store byer udenfor kommunen hvor vejene fører gennem Randers). I den vestlige dele af kommunen er der også nogle områder, hvor befolkningstal falder. De er også udfordret med dårlig forbindelse til andre store byer, og er meget afhængige af selve Randers by. Til gengæld kan der observeres stor tilvækst i befolkningstal i de sydlige dele af kommunen, hvor der er gode forbindelser og transportmuligheder til Randers, men også til Århus, som er regionens bycenter og afgørende for udvikling i disse områder.

FIGUR 28. Oversigt over Hjørring Kommune med dens infrastruktur. De grønne prikker er byerne, der havde tilvækst i indbyggertal i de sidste år, røde prikker er byerne med faldende indbyggertal. Områder markeret med blå er præget af turisme (sommerhusområder).

I **Hjørring Kommune** observeres der kun vækst i befolkningstal i kommunes hovedby. Der kan også ses en minimalt tilvækst i Løkken, der ligger ved kysten og er præget af turisme, samt Bjergby der er en oplandsby for Hjørring. I kommunens planlægning lægger man mest fokus på Hjørring og prioriterer den som en dynamo for resten af kommunen. Nærheden til kysten og motorvejen kan være den udviklingskabende faktor.

10. KONKLUSION

Det er svært at svare på, hvordan man bedst skaber positiv udvikling i landdistrikterne. De oplever stor affolkning, og udviklingen går i retning af de større centerbyer. Dette skyldes især at landbruget blev mekaniseret, og de unge mennesker flytter fra landet efter højere uddannelser, og de vender ikke tilbage. Det er helt afgørende for både centerbyerne og landdistrikterne, at de udnytter hinandens ressourcer. Større enheder giver mere vækst, og det kan både centerbyerne og oplandet profitere af. Regeringen har taget initiativ til at styrke infrastrukturen og skabe bedre sammenhæng på tværs af landet ved at investere i at skabe nye arbejdspladser, eller ved at skabe bredbånds- og mobilforbindelser uden for de store byer. Det er nogle helt klassiske faktorer: demografi, infrastruktur, privat og offentlig service og boligudbud og priser, der er afgørende for, hvordan det går i landdistrikterne.

I dette projekt er der fokuseret på mulighederne og værktøjer, som kan anvendes for at skabe positiv udvikling i landdistrikter tæt på de store byer med udgangspunkt i de udfordringer, man møder, og hvis betydning stiger i takt med at afstanden fra de store bycentre vokser. Det var ønsket om at undersøge kommunernes landdistrikter, som de områder udenfor de store byer, der ikke har nogle tydelige administrative grænser, men som er karakteriseret af de særlige funktioner og muligheder/potentialer og som er en kombination af den urbane og rurale livsstil. Derfor er der i den nuværende projektrapport fokuseret på landdistrikter i provinskommuner med betydelige bycentre. Projektets centralt spørgsmål var:

Hvilke planlægningsmæssige værktøjer (metoder + processer) bruges i udvalgte storby provinskommuner, til at sikre en positiv udvikling i hele landdistriktet?

I det nuværende projekt blev det som udgangspunkt taget, at positiv udvikling er opfattet som en øget befolkningsudvikling. Den samlede empiri giver en ny tilgang til opfattelse af dette begreb. Jeg har oplevet, at der var flere, der definerer udvikling som udtryk for lokalt sammenhold, udvikling i det lokale erhvervsliv (skabelse af arbejdspladser), lokale initiativer og kulturelle aktiviteter og bevaring af institutioner. Så generelt tyder det på, at positiv udvikling vurderes ud fra velfærdsydelser i lokalområdet og ikke de kvantitative indikatorer. Men i sidste ende, så påvirker de "bløde" faktorer på mange måder alligevel de kvantitative indikatorer, som økonomisk udvikling og øget befolkningstal i lokalområdet. Der observeres den største udvikling i byer/landområder, der tiltrækker borgere på grund af nærhed til større byers jobmarked, oplevelser, shopping, kultur, servicetilbud, uddannelsestilbud og god infrastruktur, eller på grund af nærhed til natur og rekreative tilbud (Region Nordjylland, 2009).

Den reelle opfattelse af landdistrikt begrebet.

Landdistrikt = Landsby?

Det viser sig, at alle de interviewede personer opfatter landsbyerne som en del af landdistriktet, som den repræsenterende og et afgørende element for landdistriktet. Under samtalen retter man ubevidst fokus mod landsbyerne og retter ikke så meget opmærksomhed mod det åbne land. Det er tydeligt, at kommunernes planlægning for udvikling i landdistrikterne mest handler om landsbyerne og ikke om et åbent land. I det åbne land er planlægningen mere overordnet set i forhold til planlægningen i byerne. Planlægning i byerne er meget detaljeret, og forgår ved lokalplanlægning. I det åbne land findes der også planlægning og fredninger og naturbeskyttelse, som er med til at regulere planlægningen for udvikling i det åbne land. Kommuneplaner samler op på alle de planer, der er i kommunen. Generelt, ser man ikke landdistrikter som

en helhed – ”områderne uden for byområderne”, man ser på landsbyerne og det åbne land separat. Omvendt er det, når der er tale om prioritering af arealanvendelse og om kulturlandskab, så taler man ikke om landsbyer men om det åbne land. Det kan være nødvendigt at tænke de to tilgange sammen for en bedre planlægning i landdistrikterne.

Bottom-op tilgangen dominerer - det er lokale projekter der driver udvikling i landdistrikter.

På grund af digitalisering og globalisering, kan udviklingen ske uafhængig af de store bycentre. Det er det lokale engagement, kendskab og kompetencer, der er afgørende - landdistriktsudvikling og -politik i bred forstand er kendetegnet ved en fragmenteret udvikling og er afhængig af de lokale projekter og initiativer, og ikke så meget af planlægning eller politik. Kommunen hjælper de selvhjulpne og lader på denne måde, de små enkelte projekter styre for landdistrikternes udvikling.

Som det følger af nuværende projektrapport, er der et stort behov for tilpasning og prioritering af planlægningsindsatser i kommunernes arbejde med landdistrikter. Der opleves både positiv og negativ udvikling i forskellige dele af kommunernes landdistrikter, hvorfor prioritering og tilpasning af strategier for udvikling i disse områder kræver en helhedsorienteret og langsigtet planlægningstilgang.

I forhold til strategisk planlægning, er det den karakteristiske tilgang ”bottom-op”, hvor lokale borgere danner lokalnetværk, som er afgørende for gennemførelse af deres projekter. Der observeres generelt en tendens til, at udvikling i landdistrikter sker med udgangspunkt i de forskellige roller og funktioner landsbyerne har, og som defineres ud fra de stedsbundende potentialer, samt lokalt samarbejde mellem landsbyer. Denne tilgang resulterer i, at man kan holde meget fokus, og bruge ressourcer på de mange små projekter (som f.eks. samlingssteder, bålpladser, hytter, stier og lign.), da disse er mere overskuelige for borgere og nemmere at gennemføre med bottom-op tilgangen. Men her opstår spørgsmålet, om det er tilstrækkeligt? Om man sikrer sig, at disse projekter er lige det, der er nødvendig for at skabe en positiv udvikling i landdistrikterne, eller om man vælger at realisere det, som man kan søge penge til?

Afgørende for at fremme udviklingen i landdistrikterne er en god kommunikation og samarbejde, samt en kvalificeret ledelse. Ved øget bevidsthed, fokus og vilje, kan det lykkes at skabe en positiv udvikling i danske landdistrikter. Selvom de små enkelte projekter og aktiviteter ikke altid vil hænge sammen med en fælles målrettet strategi, vil det muliggøre at skabe et bedre indblik i arbejdet på tværs i kommunen, bedre vidensdeling, og derigennem en bedre sammenhæng mellem ”top-down” og ”bottom-up” processer. (Løwe, 2002)

Kompetenceudvikling hos borgerne.

Initiativ + Viden = Udvikling

Kommunikation og et godt samarbejde mellem kommune og borgere ses som en udfordring i forhold til planlægning for udvikling i landdistrikterne. Deltagelse i landdistriktskonferencer har givet viden om hvilke tilgange til planlægning for udvikling i landdistrikterne de andre aktører har (borgere og repræsentanter fra forskellige foreninger). Der konstateres mangel på forståelse for regler og love, der bestemmer om projektet kan gennemføres, samt forståelse for forløb af en beslutningsproces hos mange borgere. I nogle af de undersøgte kommuner fandt man løsningen i form af en gruppe konsulenter, der er til rådighed for borgerne. Udover det, er der flere steder behov for kompetenceudvikling hos borgerne for at muliggøre en mere frugtbar dialog (der kunne arrangeres kurser for borgerne til nogle konkrete indsatsområder som fundraising, frednings- og beskyttelseslove og dets begrænsninger, ansvarsfordeling imellem kommunes forvaltninger og andre myndigheder). Det er vigtigt, at lokalsamfundet kan samarbejde med myndighederne, at der er et godt

organiseret netværk af foreninger og erhvervsliv, og at man har en fælles formål. Derfor skal der skabes bedre synergien mellem lokale ideer og den professionelt faglige viden for at få bedre projekter.

Bedre internt samarbejde i kommunerne.

Som de interviewede selv har peget på, det er vigtigt at skabe bedre samarbejde og netværk intern i kommunen, hvor man systematisk deler viden blandt de professionelle. Øget fokus på god intern kommunikation og samarbejde hos kommunerne, vil gøre processerne kortere og vil hjælpe med at integrere de to forskellige tilgange til at fremme udvikling. Det vil også resultere i at fastholde ildsjæle ved de konkrete projekter. Der er nogle universale metoder der kan anvendes, som stammer direkte fra teorier om udviklingsarbejde i virksomheder. Først og fremmest er det vigtigt at dele information om, hvad der foregår hurtigst muligt og på en enkel og forståelig måde til alle. Alle engagerede borgere skal have en forklaring på de beslutninger, der er blevet taget. Særligt hvis deres ideer blev afvist eller noget, der var lovet blev ikke holdt – det handler om respekt.

Der skal være en god, tværfaglig sammenhæng på tværs af interne afdelinger i organisationen (kommunen), så den kan blive mere fleksibel og nemmere at samarbejde med. Et af de vigtigste elementer er tillid og god dialog mellem borgere og ledere (kommunen), kommunikationsevnerne skal forbedres og borgere skal lære at løse deres konflikter og problemer ved selv at finde nye samarbejdsmetoder. Projektledelsen - kommunen, skal være synlige og nærværende overfor borgere. (Løwe, 2002)

Ens politik til alle landdistriktsområder.

I alle undersøgte casekommuner er der stor fokus på at tiltrække og fastholde borgere, på borgerne, deres initiativ og medansvar for de forskellige projekter, infrastrukturen, og på de trygge miljø og naturen. Det er ret hurtigt blevet tydeligt, at i kommunernes strategier behandler man alle landdistrikter på samme måde, uafhængig af afstanden fra det urbane center og de betingelser der er, for udvikling i et konkret område. I kommunernes udviklingsplanlægning for landdistrikter bliver der ikke taget hensyn til landområdernes relation til de store bycenter (som det er præsenteret i Bryants teori, figur 1.), hvor man udpeger forskellige "indflydelseszoner" med forskellige effekt på byen. Landdistriktsområder møder udfordringen forskelligt afhængig af deres beliggenhed indenfor kommunens grænser, men de er alle sammen omfattet af én landdistriktspolitik.

Værktøjer der benyttes for at sikre en positiv udvikling i landdistrikter i de undersøgte kommuner:

Casestudiet viser, at manglende formelle rammer for planlægning i landdistrikter ikke har været en udfordring for kommunerne. Men det har været nødvendigt at bruge **samarbejde** med de forskellige interessenter, som er helt centralt, uformelt værktøj for gennemførelsen af projekterne.

- **Ildsjæle og lokalnetværk** spiller en væsentlig rolle i forhold til at skabe et stærkt sammenhold, bedre levevilkår og flere udviklingsmuligheder. Overordnet set, har den bottom-up og top-down tilgang fyldt meget i casestudiet, fordi samarbejdet mellem flere instanser har været bærende i projekterne. De forskellige former for samarbejde er vigtige for at få et bredt netværk i projekterne, således planlægningen rammer de rigtige grupper og interesser.
- **Stedbundne potentialer**
 - Lokale fortællinger

- **Strategien** (landdistriktspolitik; landsbyplaner) som danner rammer og retning for udvikling - lokalt forankrede og samarbejdsdrevne strategier. Landdistriktspolitikker/-strategier er et redskab for både kommunerne og for lokalsamfund.
 - Bymønstre
- **Forskønnelse og nedrivning** (f.eks. landsbypedeller) – (der kunne tænkes mere fokus på at udvikle partnerskaber, hvor man arbejder sammen om en langsigtet indsats for at forbedre og rydde op i lokalområder.
- **Digitalisering**
- **God organisering:**
 - Kortlægning af de eksisterende værdier: landsbyregistrering/ressource kortet/arkitektur guide
 - Lokale arbejdsgrupper - direkte service for borgerne, hvor kan man direkte servicere for borgerne med viden og støtte omkring håndtering af forskellige landdistrikts relaterede problemer.

Fra den samlede empiri kan det konkluderes, at i de undersøgte casekommuner synes tanken om at samle udvikling i de urbaniserede områder omkring bycentre, at være den bedste måde at skabe positiv udvikling i landdistrikterne på. Der følger flere fordele med denne måde at arbejde på: det begrænser omkostninger i forhold til vedligeholdelse af teknisk infrastruktur, ydelser og offentlig service. Der er flere muligheder og værktøjer der kan anvendes for at sikre en positiv udvikling og der er store ligheder mellem de undersøgte kommuner, hvordan tilgangen er til denne problematik. I alle fire casekommuner lægger man stor vægt på udnyttelse af de stedbundne potentialer i landdistriktet og på samarbejde på tværs af landsbygrænser. Globaliserings- og urbaniseringstendenser er med til at skabe udvikling, hvor byfunktioner er ikke bundet mere til byer og landsbyens størrelse synes at have større betydning end afstanden fra de store byer. Det er lokalt engagement og initiativer, som er afgørende for udvikling i landdistrikter. Med opbakning fra myndigheder indenfor kompetenceudvikling og bedre ledelse, kan man sikre bedre samarbejde og kommunikation, hvilke vil være med til at fremme mere vækst og udvikling i landdistrikterne.

11. PERSPEKTIVERING

Dette afsnit tager udgangspunkt i projektrapportens generelle tekst og konklusionen. Igennem projektet er det undersøgt, hvordan man skaber positiv udvikling i landdistrikterne i storbykommuner, hvad udviklingen betyder, hvilke faktorer har indflydelse på udviklingen og hvilke værktøjer man anvender i kommunernes arbejde med dette emne. Der er fokus på kommunerne og lokale interessenter. Her i perspektiveringen vil der blive set på de vigtigste elementer der er nødvendige for at skabe positiv udvikling og min personlig vurdering af metoder og værktøjer der bliver anvendt i kommunernes arbejde. Slutteligt vil der blive sammenlignet resultater af denne projektrapport med udenlandske undersøgelser fra Norge og Sverige.

Differentieret planlægning for landdistrikterne

Jeg synes at der mangler fokus hos kommunerne, på differentiering af planlægning for landdistrikter. Landdistrikter, i den fælles forståelse, dækker større og meget forskellige arealer. Det er områder, hvor betingelser og forudsætninger for udvikling er meget forskellige i de forskellige dele af landdistriktet. Som situationen er i dag, har hver kommune én strategi/politik for hele landdistriktet, hvor alle områder behandles ens. Jeg synes ikke at dette er tilstrækkeligt, da udviklingen i landdistrikter er påvirket af flere varierende elementer, som markedspriser, konjunktur, overordnede flyttemønstre, lånemuligheder, infrastruktur, trafikmuligheder, mv. Derfor bør kommunernes landdistriktspolitik være mere aktivt og differentieret i forhold til de forskellige betingelser der er for landdistrikterne, og afhængig af deres beliggenhed og afstand fra bycentre.

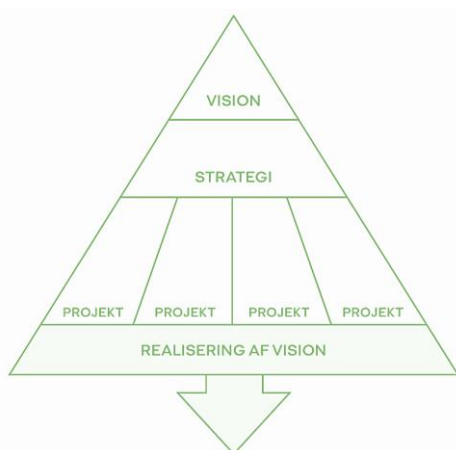
Dette projekt tager udgangspunkt i Bryant's teori, som forklarer forholdet mellem bycenter og landdistriktet. Ifølge teorien er landdistriktet naturligt fordelt i flere "zoner" i takt med at afstanden fra bycentret vokser og betingelser for det gode liv på landet ændrer sig. Analysen af de fire casekommuner viser dog, at alle arealer tilhørende landdistriktet behandles ens i kommunernes strategier. Man bør "gå med strømmen" og følge de lokale behov. I kommunernes strategiske planlægning for landdistrikterne bør der tages hensyn til de lokale muligheder og værdier som bosætning, erhvervsudvikling, naturen og de landskabelige værdier, og der skal skabes rammer for planlægning ud fra disse.

Min vurdering er, at der er behov for en planlægning, hvor man vil kunne udvikle områder ved at angive forskellige roller og funktioner i forhold til et bycenter: områder i pendlerafstand til byer med beskæftigelsesmuligheder kunne udvikles til at tiltrække dem, der gerne vil leve byliv men i rolige omgivelser, og områder længere væk fra byer vil kunne tilfredsstille behovene om god plads og nærhed til naturen (pensionister, turisme). Man kunne udpege forskelligartede landdistriktsområder afhængig af deres funktion og afstand i forhold til bycentre, hvor der ville være differentierede f.eks. "baglandet" med tilbagegang i udviklingen, "sæsonområder" og "bosætningsområder".

Integrering af to forskellige tilgange til at fremme udvikling

Generelt er kommunernes politik i de fire undersøgte casekommuner, at hjælpe selvhjulpne. Lokale initiativer er nødvendige for at fremme lokal udvikling. Lokal projektaktivitet er reaktion på centralisering i kølvandet af den seneste kommunal- og strukturreformer, og ønsket om at blive hørt. Det er klart, at en strategisk projektledelse uden lokal forankring ikke vil tjene til tilstrækkelig udvikling af de eksisterende potentialer. Begrebet "bottom-up" er meget værdsat inden for projektaktiviteter i landdistrikter, men for at opnå succes og sikre en fortsat dynamik, samt udvide muligheder for aktiviteter, skal disse projekter integreres med "top-down" tilgangen. Der mødes ofte nogle forhindringer (lokale frivillige har svært med at finde de nødvendige økonomiske midler). Lokale ildsjæle vil ikke kunne nå alle de små projekter i

lokalområdet og videre udvikling af disse selv, og det risikeres at de trækker deres kræfter tilbage. Udviklingen i landdistrikter skal initieres af lokal udvikling – ”bottom-up” men samtidig skal de kunne trække på ”top-down”. Landdistriktspolitikker bør understøtte lokale projekter, som fører til lokal udvikling, men også lokal kompetenceopbygning (sammenhænge og perspektiver, håndværksmæssige færdigheder, organiseringen), ved en øget fokus på ledelseskapaciteter og varetagelse af strategisk ledelse (Heilbrunn, 2010). Kombinationen af lokalt præg og globalt samspil er ideelt for udvikling. Der er vigtigt at skabe bedre fælles træk mellem de forandrings- og udviklingstiltag i landdistrikterne, dette muliggør at ”top-down” og ”bottom-up” processerne vil fungere langt bedre sammen, selvom der kan foregå tilsyneladende modstridende handlinger. Kommunerne skal være opmærksomme på disse steder, hvor der mangler lokalt initiativ fra borgere, og være bedre til at undersøge hvorfor det sker og om der er behov for tiltag ovenfra. Det er vigtigt for at skabe positiv udvikling, at de enkelte projekter er koblet til en større, overordnet strategi og spiller sammen med hinanden, hvilke illustrerer følgende figur 29. udarbejdet af Realdania.

FIGUR 29. ”Fælles strategisk afsæt styrker den samlede effekt af flere projekter” (Stedet Tæller. Perspektiver og erfaringer., 2017)

Det er vigtigt, at man benytter de allerede eksisterende redskaber for planlægning, for at opnå en målrettet indsats, der virker på længere sigt, med en prioriteringer foretaget ud fra en overordnet vision og strategi. (Møller J. , Oplæg om behovet for en overordnet planlægning for udviklingen i landdistrikter, 2013)

Udenlandske undersøgelser om landdistriktsudvikling

I Norge og Sverige har man undersøgt og arbejdet med at fremme udvikling i landdistrikter i meget længere tid end i Danmark. Selvom der er forskellige strukturelle forhold, geografi og økonomi, det kan være relevant at sammenligne den skandinaviske forskning med situation i Danmark. Disse undersøgelser fører til nogle konklusioner der stemmer overens med nuværende projektrapport. Det er vigtig at arbejde målrettet og systematisk gennem længere tid, hvor målet og identiteten er fælles. Der er ingen hurtige resultater! Der skal tænkes stort og ikke kun lokalt. Udviklingskapacitet skal være på et højt niveau (ledelse, udviklingskultur, kompetencer, tid, økonomi). Planlægning for udviklingen skal baseres på identitetsanalyser og der skal findes frem til en unik stedsidentitet, der kan lægges til grund for en udviklingsstrategi. Strategien skal være stærkt og realiserbar, der skal være politisk enighed på tværs af forvaltninger for at fastholde strategien med et bredt ejerskab blandt de centrale aktører. Det er vigtig med større tillid hos borgerne i stedet for bureaukrati. Der skal tænkes stort og ikke kun lokalt. Det er vigtigt at klarlægge målgruppen for de tilbud, man har i

området - lokal attraktivitet (for beboere, erhverv og for gæster) skal øges og udvikles, det er ikke nok med de eksisterende herligheder. En tæt, kompakt, flere-funktionel bykerne skaber grundlag for social interaktion. Der skal sættes klare mål og en klar fortælling som alle indsætter kan rettes mod. (Bjørn, 2015)

De skandinaviske undersøgelser viser at et værktøj som markedsføring ikke virker mere, da folk helt bevidst ikke lade sig påvirke af noget i disse tider. Det der gør steder attraktiv er øgningen og forandringen, markedsføringen af de bestående (natur) er ikke nok. Det handler ikke om hvor attraktivt sted er, men det handler om hvordan man skal øge sin attraktivitet. Ofte foretager kommuner/landdistrikter samme slags tiltag og ændringer og kæmper mod hinanden om det samme, selvom det ikke altid passer til det reelle tilbud, som området har, og man overser de mere oplagte målgrupper. Andet væsentlig pointe er, at høj kvalitet har stor mental betydning, da den signalerer positiv udviklingskraft. Det er også vigtigt med at sikre kvaliteten i gennemførelse af de nye tiltag, derfor skal man være opmærksom på en realistisk budgettering for projekterne. Planlægning for landdistrikter skal rumme kvaliteten frem for at kopiere noget som lykkedes et andet sted. Den skal svare til det, som er efterspurgt i det moderne liv (unikke salgspointer), som mennesker med initiativ ønsker sig. (Bjørn, 2015)

Referencer

- Andersen, A. K., & Christiansen, H. (2016). *Danmark er mindre urbaniseret end EU som helhed*. DST Analyse.
- Andersen, H. T., & Engelstoft, S. (2004). *The end of urbanisation? Transformation of the urban concept*. Institute of Geography, University of Copenhagen.
- Andersen, H. T., Larsen, J. N., Haldrup, K., Hansen, A. R., Jacobsen, M. H., & Jensen, J. O. (2014). *Boligmarkedet uden for de store byer. Analyse*. Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet.
- Andersen, H. T., Stensgaard, A. G., & Blach, V. (2016). *Bolig og bosætningspræferencer i Hjørring Kommune*. Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet .
- Arkitektforeningen. (25. februar 2016). *Byplanprisen til Hjørring Kommune*. Hentet fra <https://www.arkitektforeningen.dk/artikel/nyheder/byplanprisen-til-hjoerring-kommune>
- Arler, F., Jørgensen, M. S., Galland, D., & Sørensen, E. M. (2015). *Planlovens moderne historie - Prioritering af fremtidens arealanvendelse i Danmark*. Fonden Teknologirådet.
- Baker et al. (1996). *GEOCASES: Access to Geographical Case Studies for A level. The Rural-Urban Fringe*. Hentet fra <http://www.geocases.co.uk/sample/urban1.htm>
- Bjørn, N. (2015). *Tænketanken Urban*. Hentet fra Landdistriktsudvikling der virker: <http://t-urban.dk/landdistriktsudvikling-der-virker>
- Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative metoder*. Hans Rietzels Forlag.
- Bryant, C. R. (1982). *The city's countryside: Land and its management in the ruralurban fringe*. London: Longman.
- Bryson, J. M. (2011). *Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations. A Guide to Strengthening and Sustaining Organizational Achievement*. San Francisco CA, : Jossey-Bass A Wiley Imprint.
- Carsten, F. (2008). *Vidensamfundet og viden*. Slagmark.
- Christensen, T. Q. (2016). *Di analyse - Urbanisering i Danmark*.
- COWI. (23. juni 2015). *Udvikling i Nordjyske Landdistrikter*. Hentet fra <http://www.cowi.dk/menu/project/oekonomimanagementogplanlaegning/fysiskplanlaegningogbyudvikling/udviklinginordjyskelanddistrikter>
- Damsgård. (maj 2003). *Byplan Nyt 3*. Hentet fra http://www.byplanlab.dk/sites/default/files/3_03.pdf
- Danmarks Statistik. (1.. januar 2017). *Statistikbanken*. Hentet fra <http://www.dst.dk/da/Statistik/statistikbanken>
- Danmarks Statistiks Befolkningsstatistik, BY1*. (april 2017). Hentet fra <https://www.bolius.dk/danmarkskort/indbyggertal/>
- Danske Fonde og Fondpraksis*. (2017). Hentet fra baggrund: <http://www.danskefonde.info/Baggrund/Pages/default.aspx>
- Ebdrup, N. (11. maj 2015). *Hvad er fenomenologi*. Hentet fra <http://videnskab.dk/kultur-samfund/hvad-er-faenomenologi>

- Energiby Frederikshavn Kommune. (8. marts 2017). *Landsbyudvikling. Energiby deltager i spændende landsbyprojekt*. Hentet fra <http://energiby.dk/energiby-deltager-i-sp%C3%A6ndende-landsbyprojekt>
- Engelstoft, S. (2009). *Byen i landskabet, landskabet i byen*. Geografforlaget.
- Erhvervsstyrelsen [1]. (6. marts 2017). *Planlægning i det åbne land*. Hentet fra <https://erhvervsstyrelsen.dk/planlaegning-i-det-aabne-land>
- Erhvervsstyrelsen [2]. (6. marts 2017). *Landzonen*. Hentet fra <https://erhvervsstyrelsen.dk/landzonen>
- Erhvervsstyrelsen [3]. (2015). *Netværksbaseret planlægning - med deltagelse af borgere og andre aktører*. Hentet fra https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/media/publikation/netvaerksbaseret_planlaegning.pdf
- Eriksen, P. J. (6. april 2017). Landdistriktskonsulent hos Aalborg Kommune. (A. Sørensen, Interviewer)
- Frederikshavn Kommune [1]. (2009). *Udviklingsstrategi for landdistrikter*.
- Frederikshavn Kommune [2]. (marts 2017). *Landsbyer*. Hentet fra <http://frederikshavn.dk/Sider/Landsbyer.aspx>
- Frederikshavn Kommune [3]. (marts 2017). *Landdistrikts politik og -projekter*. Hentet fra <http://frederikshavn.dk/Sider/Landdistriktspolitik-og--projekter.aspx?topemne=677ae65c-22a2-421e-9f6d-019395549a48&emne=b837da2e-5ae9-4a82-82c9-737fc07481ce>
- G. L. H. Svendsen & J. F. L. Sørensen. (2007). *There's more to the picture than meets the eye: Measuring tangible and intangible capital in two marginal communities in rural Denmark*. Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter.
- Greve, A. (marts 2012). *Encyclopedia of Global Studies*. Hentet fra [http://forskning.ruc.dk/site/da/publications/urbanization\(d4b5e816-23ac-42a1-9afa-508278ca029a\).html](http://forskning.ruc.dk/site/da/publications/urbanization(d4b5e816-23ac-42a1-9afa-508278ca029a).html)
- Gulmann, S. (2005). *City Design - Byudvikling for borgere*. Gyldendahl.
- Gulmann, S. (2015). *City Desig Strategi. Byer der blomstrer*. Gyldendal.
- Hans Thor Andersen, S. E.-J. (2009). Danmarks nyere byudvikling: Det integrerede bylandskab. I S. Engelstoft, *Byen i landskabet, landskabet i byen* (s. 33-46). Geografforlaget.
- Hansen, M. H. (2. marts 2017). *Urbanisering i Den Store Danske*. . Hentet fra <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=177368>
- Hausenberg, Skou, K., & Hansen, S. S. (26. juni 2008). *Hvad er landdistrikternes rolle i det urbaniserede videnssamfund? Byplan, Mulighedernes Land*.
- Healey, P. (2007). *Urban complexity and Spatial Strategies. Towards a relational planning for our times*. Routledge.
- Heilbrunn, S. (2010). *Entrepreneurial opportunities in changing communities*,. International Journal of Innovation and Regional Development, vol. 2.

- Hjørring Kommune [1]. (2009). *Strategi for udvikling i landdistriktet*. Hentet fra <https://hjoerring.dk/media/8633/strategi-for-udvikling-i-landdistriktet-2009.pdf>
- Hjørring Kommune [2]. (marts 2017). *Skabe attraktive og differentierede by- og boligmiljøer*. Hentet fra http://www.kommuneplan.hjoerring.dk/dk/strategi/satsninger/skabe_attraktive_og_differentierede_by-og_boligmiljoeer/
- Hjørring Kommune [3]. (marts 2017). *Det åbne Land*. Hentet fra http://www.kommuneplan.hjoerring.dk/dk/strategi/revisionstemaer/det_aabne_land/
- Hjørring Kommune. (2016). *Kommuneplan*. Hentet fra <http://www.kommuneplan.hjoerring.dk/dk/temaer/land/kystvande/>
- Hoff, J. (2004). *Danmark som informationssamfund - Muligheder og barrierer for politik og demokrati*. Aarhus Universitetsforlag.
- Hvid, M. (1. oktober 2015). *Landdistrikter i ny form i 2016*. Hentet fra <http://www.landliv.dk/landdistrikter-i-ny-form-i-2016/>
- Jensen, J. B. (november 2016). Fremtidens landsbyer formes af tidsånden, en ny decentralisering og ændrede flyttemønstre. *FUTURIBLERNE – tidsskrift om samfundsforhold*, s. 38-42.
- Jensen, S. A. (2002). *Strategi og kommunalplanlægning - en vejledning*. Miljø- og Energiministeriet, Landsplanafdelingen.
- Jørgensen, D. (11. maj 2015). *Hvad er fenomenologi?* Hentet fra <http://videnskab.dk/kultur-samfund/hvad-er-faenomenologi>
- Jørgensen, L. O. (2003). Planlæggerroller og -opgaver i danske kommuner: identifikation af en blæksprutte. I Nordisk Symposium "Kommunal planlægning i forandring - nye muligheder og udfordringer". Hentet fra Planlæggerroller og -opgaver i danske kommuner.
- Kjeldsen, C., & Christensen, B. A. (2013). Et billede på landdistrikterne. Et essay om repræsentation. I G. L. Svendsen, *Livsvilkår og udviklingsmuligheder på landet* (s. 109-117). Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Klausen, S. H. (2005). *Hvad er videnskabsteori*. 1. Akademisk Forlag.
- Kristensen, C. J., & Hussain, M. A. (2016). *Metoder i samfundsvidenskaberne*. Samfundslitteratur.
- Kristensen, L. S. (21. december 2016). *Bedre værktøjskasse til planlægning ønskes*. Hentet fra Fonden Teknologirådet - Danish Board of Technology Foundation: <http://www.tekno.dk/article/bedre-vaerktoejskasse-oenskes/>
- Kvale, S., & Brinkman, S. (2015). *Interview. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kærgård, N., & Dalgaard, T. (2014). Dansk landbrugsstrukturudvikling siden 2. Verdenskrig. *Landbohistorisk Tidsskrift*, s. 9-33.
- Landdistriktsredegørelse*. (2002). København: Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

- livogland.dk. (6. marts 2013). *Regional- og Landdistriktspolitisk Redegørelse 2013. Regeringens redegørelse til Folketinget*. Hentet fra https://www.livogland.dk/files/dokumenter/publikationer/regional-_og_landdistriktspolitisk_redegoerelse_2013.pdf
- Livogland.dk. (2017). *Landdistriktsprogrammet*. Hentet fra <https://www.livogland.dk/lokale-aktionsgrupper/nye-programperiode-2014-2020/lovgrundlag/landdistriktsprogrammet>
- Lund, C. (2011). *Videnskabsteori og faglige metoder*. Frydelund.
- Løwe, M. (1.. januar 2002). *Bottom-up og top-down processer hånd i hånd. Forandringsprojekter i virksomheder*. Hentet fra mannaz.com: <http://www.mannaz.com/da/artikler/bottom-up-og-top-down-processer-haand-i-haand/>
- Madsen, B. H. (5. april 2017). Plan- og Udviklingschef; projektkoordinator i Hjørring Kommune. (A. Sørensen, Interviewer)
- Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter. (2012). *Udvikling af landsbyer - en værktøjskasse 2012*.
- Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter. (2012). *Webfakta fra Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter - Danmark er blandt de mindst urbaniserede lande i Europa*. Hentet fra https://www.livogland.dk/sites/livogland.dk/files/dokumenter/publikationer/webfakta_-_urbanisering.pdf
- Møller, J. (26.-27.. april 2013). Oplæg om behovet for en overordnet planlægning for udviklingen i landdistrikter. *Konferencen "Visioner for vækst "*. Esbjerg: By, Bolig og Landdistrikter.
- Møller, J. (21. oktober 2015). *Drop Morten Korch-idyllen*. Hentet fra <http://www.altinget.dk/by/artikel/lektor-drop-morten-korch-idyllen>
- Møller, J. (18. marts 2015). *Landsbyforsker: God kommunal planlægning fjerner kreditklemmen*. Hentet fra <http://www.altinget.dk/by/artikel/landsbyforsker-god-kommunal-planlaegning-fjerner-kreditklemmen>
- Møller, J. (november 2016). Udfordringer og mulige løsninger for fremtidens landsbyer. *Futuriblerne – tidsskrift om samfundsforhold*, s. 21-31.
- Møller, J., & Mogensen, R. (2007). Forfaldet i det fysiske miljø i landsbyer og landdistrikter.
- Møller, M. (2015). *Udvalg om finansiering af boliger og erhvervsjendomme i landdistrikter*. Hentet fra Erhvervs-, Vækst- og Eksportudvalget: <http://www.ft.dk/samling/20151/almdel/eru/bilag/2/1552638.pdf>
- Nielsen, L. V. (2016). *Digital revolution af arbejdsmarkedet er lige om hjørnet. En digital revolution af arbejdsmarkedet er på vej*. Hentet fra <https://www.ase.dk/presse/ase-nyt-foraar-2016/digital-revolution-af-arbejdsmarkedet-er-lige-om-hjoernet>
- P.H. Johansen, K. E. (2008). *68 landsbyer i yderområder med befolkningsvækst i perioden 1997-2007. En undersøgelse af faktorer, der kan forklare positiv befolkningsudvikling i yderområdernes landsbyer*. Miljøministeriet, By. og Landskabsstyrelsen.
- Painter, J. (2007). *City-regions and the spatialities of urban-rural relations*.
- Pindstrup, P. (6. april 2017). Landdistriktskonsulent hos Aalborg Kommune. (A. Sørensen, Interviewer)

- Primdahl, J. (oktober 2013). *Dansk Magasinforegning*. 17. Hentet fra Fremtiden planlægning i det åbne land. : <http://www.dm.dk/da/FagligtForum/MiljoeNatur/Artikler/FremtidensPlanlaegning>
- På Forkant. (29. marts 2016). *Fokus i planlægningen i kommunerne udenfor de større byområder. Analyse af planstrategierne for de 26 kommuner i kampagnen På forkant*. Hentet fra <http://www.paaforkant.dk/viden/planstrategianalyse>
- Randers Kommune [1]. (8. februar 2016). *Landdistriktspolitik 2016-2018*. Hentet fra <https://landsbyer.randers.dk/media/24091/landdistriktspolitik-2016-2018.pdf>
- Randers Kommune [2]. (2013). *Kommuneplan*. Hentet fra <http://kommuneplan.randers.dk/>
- Randers Kommune [3]. (2017). *Forandringsrapport - forslag til Kommuneplan 2017*. Hentet fra http://kommuneplan2017.randers.dk/download/forandringsrapport_samlet_031116_hoej_dpi2compressed.pdf
- Realdania By&Byg. (2016). *Strategisk ledelse af byudvikling*.
- Region Nordjylland. (2009). *Landdistrikter i Nordjylland -tal, tendenser og eksempler*.
- Rivera, I. R. (2016). *Urbanization*. Hentet fra <https://login.zorac.aau.dk/login?url=http://sk.sagepub.com/reference/globalstudies/n282.xml?term=industrial%20revolution>
- S.S.H. Hansen, K. Skou. (2008). *Mulighedernes land*. Realdania.
- Schultz, L. (22. marts 2017). Landdistriktskoordinator i Center for Teknik og Miljø hos Frederikshavn Kommune. (A. Sørensen, Interviewer)
- Sehested, K. (2009). *Evaluering af kommuneplanstrategier. Notat 1: Litaraturstudie om strategisdokumentation af planlægning*. Skov&Landskab Københavns Universitet.
- Smith, A. B. (1. november 2011). *Hjørring bedst til at bryde social arv*. Hentet fra DRP4: <http://www.dr.dk/arkivP4/Nord/Nyheder/Hjoerring/2011/10/31/160659.htm>
- Sousa, S., & Pinho, P. (7. August 2013). *Planning for Shrinkage: Paradox or Paradigm*. Hentet fra <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09654313.2013.820082>
- (2017). *Stedet Tæller. Perspektiver og erfaringer*. Realdania.
- Svendsen, G. L. (oktober 2007). *Hvorfor klarer nogle udkantssamfund sig bedre end andre? En analyse af udnyttelsen af stedbundne ressourcer i to danske udkantssamfund*. Esbjerg: Danish Institute of Rural Research and Development (IFUL), Syddansk Universitet.
- Søgaard, V. (juni 2011). *Operationalisering af landdistriktsbegrebet*. Esbjerg: Center for Landdistriktsforskning, Syddansk Universitet. Hentet fra <http://static.sdu.dk/mediafiles/E/B/F/%7BEBF22F13-17ED-41D9-AF4D-100BB39A9DCE%7DCLFReport9landdistriktsbegrebet.pdf>
- Søgaard, V. (Juni 2011). *Operationalisering af landdistriktsbegrebet*. Esbjerg: Syddansk Universitet.
- Sørensen, E., & Torfing, J. (2005). *Netværksstyring - fra government til governance*. Roskilde Universitet.

- Sørensen, J. F. (april 2014). *Landdistrikternes befolknings- og*. Hentet fra https://www.livogland.dk/sites/livogland.dk/files/dokumenter/publikationer/clf_rapport_29_-_landdistrikternes_befolknings-_og_beskaeftigelsesudvikling_0.pdf
- Sørensen, L. M. (29. marts 2017). Landdistriktkoordinator og udviklingskonsulent i Erhverv og Udvikling hos Randres Kommune. (A. Sørensen, Interviewer)
- Tanvig, H. W. (2012). *Projekter og lokaludvikling i yderområder? - En analyse af ti projekter med succes*. Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.
- Velfærdsministeriet. (2009). *Udvikling af landsbyer - En værktøjskasse*. Hentet fra <http://sim.dk/media/15174/landsbyvejledning.pdf>
- Videnskab.dk. (15. februar 2012). *Hvad er hermeneutik?* Hentet fra <http://videnskab.dk/kultursamfund/hvad-er-hermeneutik>
- Aagesen, S. L. (5. september 2016). *Andel af borgere, som er bosat i landdistrikterne*. Hentet fra <http://www.kl.dk/Menu---fallback/Andel-bosat-i-landdistrikter-id151451/?n=1>
- Aalborg Kommune [1]. (2014). *Landdistriktspolitik 2014-2018*. Sundheds- og Kulturforvaltningen.
- Aalborg Kommune [2]. (2008). *Byrapporten - byer under 200 indbyggere*. Hentet fra Plan09 - Nye Byroller 2008: <http://www.byplanlab.dk/plan09/www.plan09.dk/NR/rdonlyres/257E603B-340F-42A3-8EBE-71DCB5ACD77F/0/Bykatalogunder200indbnov.pdf>
- Aalborg Kommune [3]. (2008). *Byrapporten - en kvalitativ og kvantitativ gennemgang af byer i Aalborg Kommune*. Hentet fra <http://www.aalborg.dk/media/911962/plan-09-byrapporten-for-byer-over-200-indb-15-mb-.pdf>

BILAG

1. Digitale optagelser af interviewsamtaler (CD)
 - A. Line S. Schultz (Frederikshavn Kommune)
 - B. Line Marie Sørensen og Rikke Stæhr Jensen (Randers Kommune)
 - C. Betina Hedeby Madsen (Hjørring Kommune)
 - D. Pia Juul Eriksen og Peter Pindstrup (Aalborg kommune)
2. Notater fra interviews
3. Referat fra Landdistriktskonference i Aalborg Kommune
4. Referat fra Landdistriktskonference i Randers Kommune
5. Analyse af befolkningstal i de undersøgte kommuner

BILAG 1.

Digitale optagelse af interviewsamtaler (se den vedlagte CD)

BILAG 2.

Frederikshavn Kommune

d. 22. marts 2017

Interview med Line Schultz – landdistriktskoordinator i Center for Teknik og Miljø.

Line arbejder med udviklingsstrategier for landdistrikterne, med lokale udviklingsplaner for byerne i samarbejde med borgerne, derudover er hun sekretær i distriktsudvalget som er den formelle struktur for samarbejdet med borgerne i kommunens landdistrikter. Hun er uddannet fra Arkitektur og Design i Aalborg, som Urban Designer – civil ingeniør, og har arbejdet med landdistrikterne i ca. 4-5 år. Hun startede med lokalplanlægning, og derefter var hun med i projekter i landdistrikterne, nu har hun fuldt ansvar for arbejdet med landdistrikterne.

I distriktsudvalget er der 26 repræsentanter, en fra hver af kommunens 26 landsbyer, sammen med 3 politikker. Der bliver holdt 6 møder årligt.

Der er en pulje på 600.000kr årligt, som kan uddeles til de forskellige landdistriktsprojekter.

Landdistriktspolitik

”Landdistrikterne i Frederikshavn Kommune har ikke en kæmpe stor bevågenhed bland politikkerne.”

I kommunens udviklingsstrategi **fokuserer man på de tre byer Frederikshavn, Skagen og Sæby**, og man har valgt at inddrage nogle temaer, som primært ligger til højreben et til de større byer, som uddannelse, vækst erhverv, havne. Fokus på havne er der dog også i forhold til landsbyplaner (Voerså, Strandby, Ålbæk) Der er langsomt inden for de sidste par år, kommet lidt mere politisk fokus på landdistrikterne. Bland andet i budgettet i 2017 er landsbyerne sat på budgettet, der skal bruges pengene til en landsbypedel ordning, og der skal gøres en indsats omkring bosætning i landdistrikterne – som to konkrete fokuspunkter hos politikkerne. Det er i stor udvikling i øjeblikket.

Der er udvikling generelt i landdistrikterne, hvor der er flere ressource stærke personer der vil leve i landdistrikterne (f.eks. Klitmøller). Landdistrikt strategien er tilbage fra ca. 2007, så den er ikke så relevant, og den bliver ikke brugt mere. De sidste år har man gjort det, at man hvert år, sammen med borgere og politikere har sat nogle nye prioriteringer på dagsorden. De findes på hjemmesiden. Nu arbejder man med at lave en ny strategi, for at have et fælles dokument og sætte en retning for hvad man vil, som er mere langsigtet. Politikerne begynder i højere grad at se potentialer i landdistrikterne.

Er der en særlig behov for planlægning?

– *både ja og nej.*

Der er behov for en eller anden form for planlægning. Den langsigtet planlægning gør at man får det sat på **dagsorden, hvilket gør at politikerne bliver "tvunget til" at tage stilling til landdistrikterne.** I mange år har landdistrikterne bare været der, uden at der er blevet taget stilling til, hvad man skal gøre, hvad er potentialerne. Nu med i spil, hvordan man får positiv omtale af udvikling, og udnytter de potentialer er politikere. Grunden var mangel på fokus. Man gjorde det at man arbejdede lokalt i distrikterne på de konkrete udvalgte indsatser fra år til år. Men distriktsudvalget har spurgt flere gange, om der ikke findes en fælles strategi for landdistrikterne.

Nogle initiativer bliver gentaget år efter år. **Men det er godt at tage dem op igen, drøfte og evaluere, selvom man laver en ny strategi. Det er afgørende at man gøre det operationelt, så man kan bruge det i sin hverdag.**

At man bruger sit daglige virke.

Det er planer om at skrive de konkrete indsatser i punkter og gør planen så konkret som muligt. Og at man kan måle på hvad man opnået.

Der laves også tanker om de "bløde" elementer – borgerinddragelse.

Vision

Man skal **forsætte den positive** kurs kommunen er på. Det er ikke i alle landsbyer, men der er positiv energi. For 4 år siden var der nogle landsbyer lagt sammen, og det skal være plads til at nogle byer falder fra, områder bliver større, men der skal være en fælles repræsentant.

Udfordringer for landdistriktsudvikling

Stor afstand er ikke den stor udfordring. De store byer klarer sig bedre, de benytter sig at de tilbud, kommunen giver dem (f.eks. landsby pedeller), hvor de mindre byer melder fra. Byens størrelse kan være en udfordring. Men der er også nogle små landsbyer, hvor der er ildsjæle, der gør byerne utroligt stærk. Det er vigtigt at der altid er nogle, der vil gøre noget. I de lidt større byer er der nogle andre ting.

Når foreninger ikke kan snakke sammen, og der er store **uenigheder** i byen (f.eks. vindmølle projekt i Understed) kan splitte byen og ødlægge det for byen (**Sådan et projekt, som i princippet har ikke noget med landsbyerne at gøre, har simpelthen ødelagt denne by. (...) De kunne slet ikke døje hinanden til sidst**).

Det er så komplekst, at det er svært at sige hvad der er styrkerende for byen. Netværk, **kommunikation** med kommune og politikere, personer og ildsjæle – det er de vigtigste parameter.

Afstand fra stor by, motorvej, erhverv, institutioner og offentlig service? – i en vis grad kan det have betydning, men hvis sammenholdet er stærkt, så kan det erstattes af nogle andre ting, det er ikke afgørende,

f.eks. at der blev overbygning fra skolen i Gærumflyttet til Frederikshavn, men byen står stærkere end den nogensinde har gjort, indbyggertallet stiger der, og de snakker sammen, smelter sammen og samarbejder (borgere, købmand – set udefra er der ikke nok indbyggere til at holde den butik i gang, men de laver nogle initiativer sammen). Bæredygtighed i deres ildsjæle og frivilligt arbejde, er kernen til at landsbyen fungere godt. I lidt større landsbyer kan foreningen være styrken i sig selv.

Hvad er succes kriterie i forbindelse til udvikling?

Vækst handler mere om de tre byer (Frederikshavn, Skagen, Sæby). Landdistrikterne er et godt sted at bo, det er et supplement til byerne, der er ikke planer om, at der skal komme en helt masse ting derude, det skal være et godt trygt miljø, natur og god at vokse op med familie. Kommunen prøver på at se på pendleafstand til Aalborg, Hjørring, og hvordan det kan hjælpe til at genoplive landsbyerne.

Der er ikke nogle indsatser omkring vækst i landdistrikterne. Det handler om at være glad for at bo der. Afstand fra byerne og motorvejen er ikke afgørende for, om det gør godt i landsbyerne – det er måske fordi nord på mod Skagen er der ikke noget tilvækst, men det er turismen, der er afgørende der. I den sydlige del af kommunen er der motorvejen midt i mellem kommunen, i kort afstand til byerne og det er tæt på kysten. Kommunen er forholdsvis heldig med sin placering og facon

(ellers er vi så langt ude, at det er lige meget 😊).

Mindre byer har ikke så meget energi, dem der vil noget den hjælper vi. Det justere lidt sig selv.

Fysisk planlægning

Kommunen har nogle grunde til salg, men ikke så mange lokalplaner. Der er områder (omkring Dybvad), hvor bygningerne udenfor byskilte, som er meget godt vedligeholdte, det tyder på, at de ressource stærke børnefamilier gerne bosætte sig ude på landet, udenfor byskiltet.

Det er en del fældefærdige bygninger, der er blevet revet ned, og en del af de synlige fældefærdige bygninger arbejder man fortsat med, men det er på frivillige vilkår og der er ikke altid ejerne vil være med. Politisk er det besluttet at i første omgang man vil fjerne de bygninger, som er helt færdige, og først derefter vil man sætte penge af til at renovere, men det kræver, at ejerne vil tage del af ansvar og dække del af omkostninger. Der er rigtig mange nedrivninger om året. Der er oprydning i gang konstant, forskønnelse af byerne.

Værktøj og metoder

- Prioriteringer/indsatsområder der er sat (i stedet for strategi, hjemmesiden – under distriktsudvalget)
- Udviklingsstrategi for landdistrikterne – borgerne skal være med i hele processen, men det er et politisk dokument, men der skal være fælles enighed om hvad det er kommunen vil.
- Bosætning i landdistrikterne – ved ikke endnu hvordan det bliver helt konkret
- Landsbypedeller – er positivt omtalt, arbejdsmarkedcenter der sender dem, som er i aktivering ud, for at hjælpe med nogle små praktiske opgaver i landsbyerne, hvor borgere selv betale f.eks. for materialer.
- Landbyplaner – landsbyernes lokal strategi, udarbejdet i samarbejde med borgere, som selv kommer med indholdet, analyse for byen, mission, og overvejelse af de forskellige indsatser (der er 6 planer, som omfatter 10 landsbyer), det er et godt værktøj til at åbne op for en ny dialog og sætte nogle nye ting i gang. Det vil gerne ses mere at byerne arbejde sammen om lave fælles landsbyplaner.
- Bredbånd og mobildækning – det er vanskeligt at have den form for tæthed
- *Man skal passe på at ikke fokusere for meget på det vi ikke kan gøre noget ved.*

- Samarbejde – initiativer på tværs af landsbyerne – f.eks. 8xhalvmaraton arrangement, det er samtidigt en event, en fest og en markedsføring på tværs af alle byer. For deltagerne handler det om et løb, og ikke om landdistrikterne, men det vil samtidig gennem eventen styrke landdistrikterne. Det er en måde at gøre det på, at styrke landsbyerne og landdistriktet ved et fælles projekt på tværs af byerne.

Strategi kan ikke styrke uden de konkrete tiltag, strategien er mere en retningslinje for, at man får gjort noget for at skabe den positiv udvikling.

- Kommunen har også interesse i et projekt, der køres af DGI og Realdania om landsbyklynger.

Mislykkede projekt

I Thorshøj, ligger der en national vandringsrute, der går fra Frederikshavn og ned igennem landdistrikt. Der var oprettet et overnatningssted til vandrere og cyklister i gammel skolebygning. Det har idrætsforeningen og borgerforeningen der sagde ja til at drive. Men der gik noget galt i kommunikationen med etablering af det sted. Der skulle laves en lejeaftale, fordi det er en kommunal bygning, og der skal være en aftale mellem de enkelte foreninger, om på hvilke præmisser man kan leje bygningen. Der var også en myndighedsbehandling, da der er nogle krav til sikkerhed, hvis der skal overnattes. ***I hele den administrative proces, blev ildsjælene tabt et eller andet sted. De var trætte af at der gik så lang tid med det hele. Set i bagspejlet, var vi for dårligt til at kommunikere. (...) Det var flere fra de enkelte kommunecentre som var involveret, så der har været rigtig mange medarbejdere hen over, og vi var ikke gode nok til at snakke sammen. De var også for mange. (...) Der var nogle borgere, nogle foreninger, og nogle var semiprofessionelle, og nogle helt nye i det her. Der er også opstået nogle misforståelser mellem os og dem. De troede at det gør kommunen - fordi det er vores bygning, men vi troede, at borgerne gjorde det - fordi det var deres projekt.***

Efter halvandet år var det færdigt, fordi ingen gad mere.

Det er stadig noget "silo tænkning" i kommunen. ***Man skal være bedre til at snakke sammen på tværs af kommunes egne forvaltninger og se et fælles mål.***

Når nu vi laver en ny strategi inviterer vi også de andre forvaltninger/centre, så kan vi sammen lave den her strategi.

Man skal støtte op om de ildsjæle der er der, en stærk kommunikation og også et initiativ fra kommunen, man skal sikre sig at man har flere muligheder for at hjælpe borger og være god til at kommunikere det ud til borgere. F.eks. er Facebook et meget effektivt værktøj – hver opslag rammer flere tusind borgere.

De steder hvor kommunen var ude og lave landsplaner, er borgerne blevet bedre til at bare ringe og snakke om tingene, det er vigtigt at man kender hinanden, at der er ikke den fordeling "dem og os", de skal ikke være bange for at kontakte kommunen.

Alle distriktsudvalgets projektet er markerede med et lille skilt, så der skabes bedre synlighed for distriktsudvalget.

Politisk, sammen med andre udvalg, man oplyser hinanden om formål og mission, og alle skal **lære hinanden at kende.**

Nye ændringer i Planloven

Det åbner op for nogle muligheder, men det er svært at sige helt konkret allerede nu om det vil betyde noget for landdistrikterne. Jeg tror ikke det vil have stor indflydelse her, jeg tror det vil betyde mere for Sjælland og områderne omkring København. Det har større betydning i tilknytning til større byer – fordi de har flere muligheder for f. eks at låne nogle penge. Det kan være at man tænke nogle ting anderledes.

Nedrivningspuljen blev skåret meget, og det har væsentlig betydning for os her i kommunen. Lige nu har kommunen ikke så stor fokus på det. Måske det har noget betydning for vores havne og kysten, men ikke for landdistrikter.

Randers Kommune

29. marts 2017

Interview med: Line Marie Sørensen – landdistriktskoordinator og udviklingskonsulent i Erhverv og Udvikling forvaltning, og Rikke Stæhr Jensen – kommuneplanlægger.

Rikke har arbejdet i Randers Kommune i 2 år, tidligere arbejdede hun i Sydjurs Kommune, i 6 år. Hun er uddannet i Plan og Miljø i 2007.

Line blev uddannet i Politik og Administration i Aalborg i 2010, i 2011 har hun arbejdet med UNICEF byer, og arbejdede i starten i Erhverv og Udvikling som barselsvikar, inden hun blev ansat som landdistriktskoordinator i november 2014.

Landdistriktspolitikken

Den blev lavet i 2015. Der er 3 indsatsområder: at det skal være attraktivt at bosætte sig i kommunen, det skal være attraktivt at drive virksomhed, og det skal være attraktivt at være turist i landdistrikterne. Man kiggede nærmere på hvor der er sammenhold og fællesskab, og hvor man kan trække på det. Der er også fokus på den fysiske planlægning, fundraising (eller kald noget andet) og fysisk og digital infrastruktur. Den digital infrastruktur er blevet et kæmpe indsatsområde. Det der er nemmest at arbejde med i politikken, det er samarbejde og fællesskab, og at sætte i gang nogle aktiviteter, understøtte dem der vil noget, hjælp til selvhjælpende. Så har kommunen nogle ting som man kan skrue på i forhold til planlægningen, og der er stillet fundraising database til rådighed. Kommunen arbejder på forskellige ben i politikken og det afhænger lidt af hvad der fylder, men når kommunen evaluerer på det så kommer de godt rundt omkring alle disse ting. Landdistriktspolitikken er udarbejdet i processen hvor der blev afholdt nogle borgermøder og pressekonference, hvor borgerne havde mulighed for at kaste en masse bolde i luften. Alle var inviteret. Derefter har kommunen kategoriseret det i nogle temaer og arbejdet ud fra de temaer. Så holdte de 4 dialogmøder ude i landsbyerne, hvor deltagerne var kun fra lokal området, fagfolk fra kommunen og politikere. Der var præsenteret kommunens udgangspunkt og borgerne kom med deres input igen. Det endte med et produkt, som kom i høring, og det blev vedtaget politisk. Det tog et år at komme i gennem denne proces. Det var meget vigtigt at have den dialog, og det var også meget sjovt, synes Line.

Er planlægning for landdistrikterne nødvendig?

Derudover havde kommunen landsbyregistreringerne, som blev lavet i 2011. Der var en medarbejder ansat til at komme ud og kigge grundigt på alle landsbyer. Det var ikke politisk behandlet, det var subjektive og meget omfattende beskrivelser af byerne. Disse var delvist arbejdet ind i kommuneplanen, så man kunne benytte dem i forhold til landzoneplanlægning. I den ny kommuneplanlægning er alle landsby afgrænsninger tilrettet efter, hvordan områderne er beskrevet, og kommunen har forsøgt at tage en vurdering. Men det er også tydeligt, at kommunen ikke nåede at være ude i alle landsbyerne, så deres vurderinger er udarbejdet på baggrund af landsbyregistreringerne. Så var der også undersøgt alle interesser, landbrug og naturinteresser, og de har forsøgt at justere landsbyafgrænsninger ind efter det. Så det er muligt at behandle ansøgninger ved kun at kigge et sted, fordi før var der nogle konflikter i forhold til den fysiske planlægning.

Så man kan diskutere, hvor meget det er bygget op på politikken som sådan. Der er politisk fokus på, at der skal efterleve borgernes ønsker i stedet for at fokusere på love (f.eks. §3). Kommunen er mere kompromisøgende, når kommunen laver landsbyafgrænsning. Politiken er vigtigt, men den er ikke fysisk. Den fysiske udvikling af en landsby er selvfølgelig et parameter, men det er ikke en af de vigtigste parametre for, hvordan en landsby fungerer.

Hvordan man prioriterer de 86 landsbyer?

I Randers Kommune man valgt at kalde alle byer udenfor Randers, landsbyer. Det er ikke nemt at arbejde med for en planlægger, fordi nogle af de byer hører til en byzone, som man efter Planloven ikke vil kalde landsbyer. Og det er der, det kan ses en udvikling og tilflytning. Det er ikke nogle byer, der er prioriteret mere end de andre. Det giver også en lille smule udfordring i forhold til, hvor byggegrunde skal være – så det er politisk besluttet, at byggegrunde skal være alle de steder, hvor der er en efterspørgsel. Udgangspunkt er, at de alle sammen er prioriterede ens.

Vision

I kommunen arbejdes ud fra at man hjælper dem der selv vil have hjælp, så der er ingen prioriteringer i landsbyerne, **vi hjælper der, hvor der er noget initiativ**. Visionen er, at alle landsbyerne vil opleve at de får hjælp fra kommunen til at udvikle sig i den retning, de gerne vil. Kommunen vil gerne lave masser af bottom-op og borger inddragelse, så det er borgerne, der sætter retning for udvikling i netop deres område.

Kommunen vil gerne vise, hvad der er op og ned med vores ressource kort. Så hvis er der nogle byer, hvor der kan ses at alting ikke går i den rigtige retning, og der ikke er noget lokalt engagement eller initiativ derude, så vil der nok ikke prioriteres og sætte noget i gang. Vores politikker er klar til at sige, ok, det går kun en vej og der er ikke noget ... så her skal kommunen ikke prioritere når f.eks. der skal gå bus den vej næste gang.

Det, politikerne gerne vil med ressource kortet er, at de kan se hvilke landsbyer, der har noget initiativ og engagement og gerne vil noget, så kan man prioritere dem først. De siger, at de er klar til at prioritere. Men vi føler ikke, at vi er kvalificeret til at gøre det endnu. Vi vil ikke afvikle byer, men det skal motivere folk til at gøre noget.

Vi forsøger at samle alle nedrivnings og omdannelsesmidler for at skabe sammenhæng. Ideen er, at vi finder de enkelte byer, hvor vi fokuserer på den økonomiske indsats. Vi forsøger at koble engagement og pengene, så vi får mest muligt ud af det.

Udfordringer

En helt lavpraktisk udfordring er, at landsbyerne har rigtig mange tvister, historier, grupperinger af borgere og foreninger, der kan samle og dem der ikke kan samle. Det er svært at navigere, når man kommer derude og der er uenigheder. Så skal man sætte sig sammen og diskutere om tingene. Det er svært at navigere mellem alle de dagsordner, og man kan ikke "være lokalt" med alle de 86 landsbyerne, så det tager også tid, inden man kender alle de forskellige dagsordner.

*Denne udfordring har **landdistrikt service teamet** håndteret mange steder. Vores oplevelse har været, at når vi kommer med kommuneplanen, så har borgere kunne komme til os med alt, fra kantsten til skolelukning. Landdistriktsteamet var et sted, hvor borgerne kunne komme med alle deres problemer, og derfor oplever vi nu er at borgerne er mere "uddannet"/bevidst om, hvad det handler om, og det er blevet meget bedre. Folk er blevet bedre til at se forskelle, og fordi man kommer ud fra kommunen behøver man ikke står for gadebelysning og sne oprydning og alt muligt andet, men jeg kan fortælle den hvem de skal snakke med.*

Borgerne fik et bedre overblik over, hvordan organisationen er, og hvordan man bedst kan komme igennem alle de ting, man gerne vil komme igennem. Stemning er meget bedre nu. Der er ikke alle de sure mennesker, der står og råber på os. Nu kan de bruge alle deres indsigelser til at oprette den fysiske kommuneplan. De har forstået hvad er det, jeg kommer med. På den måde kan vi bruge dem bedre i den fysiske planlægning.

Områder syd for Randers by har en kæmpe fordel ved at de ligger i nærheden af Århus. Der er gode arbejdsmuligheder og kort afstand. I områder nord fra Randers er særligt den del der er væk fra E45 (motorvejen) udfordret pga. af afstand, fordi de skal transportere sig noget længere til de store arbejdsmarked. Det tager ca. 30 min i transporttid. Det skyldes også, at vejene ikke er orienteret på tværs, de er orienteret mod Randers. Så skal man over Randers Bro, og der mister man 15-20 min for at komme igennem Randers by. Det er ikke oplagt infrastruktur, og det også det, der bliver diskuteret meget. Det er en stor udfordring.

Små landsbyer der ligger i lille afstand fra hinanden. Nogle af dem har en tradition for et godt samarbejde, nogle samle sig i mere formaliserede landsbyklynger. Kommunen har mere fokus omkring konceptet med landsbyklynger, hvor man ser flere muligheder i at landsbyerne samarbejder mere formaliseret. I forhold til at vi som kommune og forvaltning at imødekomme deres ønsker, og det er letter at argumentere for at prioritere dem.

Vi kan se, at der en tilflytning i de lidt større byer, hvor der er service (skoler, købmand), end det er i de små byer. Det betyder noget, men det betyder ikke alt. For de små byer kommer der også folk, som kan et eller andet sammen. Der skal være nogle ildsjæle, der kan trække det hele.

I nogle byer betyder generationer også meget i forhold til til-/fracflytning, for at de ændre tal.

Værktøj/metoder

Ressourcekortet – skal være et opslagsværk, hvor landsbyerne kan finde informationer om sig selv og andre. Det er et værktøj, som kvalificerer diskussionen om hvad det er op og ned i landsbyerne. Det er også et sted for vidensdeling om de forskellige projekter. Det skal få folk til samarbejde på tværs af de forskellige byer og områder, så borgere og grupper kan lære hinanden at kende, hvem er god til hvad.

På sigt skal det også være et udstillingsvindue for landsbyerne, hvor de f.eks. kan have små reklamefilm og link til deres hjemmeside. Kommunen vil i de her kort hele tiden udvide billedet af, hvad landsbyerne er, og hvad de kan.

Der er også puljer til borgerbudgetering og til projekter. Landdistriktsudvalget har 2 millioner kr. om året, som de deler ud til borgerbudgetering og til de konkrete projekter (op til 150.000kr). Det er super godt, at kommunen har de midler til at hjælpe dem. Og det er vigtigt, at de er samlet et sted. Lokalt er der gode muligheder for at finansiere sine projekter.

Vi har landservice team, hvor vi sidder flere fra forskellige forvaltninger, med bredde videns palet, og som vi kender hele huset, og tager imod opkald fra borgerne. Så vi kan ret hurtig hjælpe folk med svare på deres spørgsmål.

Vi har en rigtig god dialog med borgerne og vi kender hinanden godt.

Ang. landsbyklynger – byerne skal først have styr på sig selv, før de kan overskue de andre, derfor er det de byer som allerede har nogle udviklingsplaner der er lidt mere frem i skoene og står stærkere i forhold til deres udvikling. Kommunen har ikke blandet sig i at skrive de udviklingsplaner, borgerne har skrevet til deres byer,

derfor kan der nogle gange være nogle små fejl, med de har forståelse i forhold til at søge penge, og kommunen støtter op omkring disse planer.

Succesprojekter

Der er mange eksempler, hvor byerne sætter noget på benene.

- Byggeri af nye aktivitetshuse, som borgere har gjort helt selv,
- Randersfjord Festival – som udvikle sig hele tiden, der er stor lokalopbakning og stolthed omkring det.
- Modernisering af forsamlingshus – de var rigtig dygtige til at samle og søge pengene, der er rigtig mange forskellige aktiviteter derude.

Mislykkede projekter

Alle projekter, hvor der var noget fællesskab omkring det, og folk lært at kende hinanden, opfattes som gode/vellykkede. Det er ikke spild af arbejdskraft.

- Vester mølle – hvor kommunen har støttet flere gange om at sætte møllen i gang og gøre den flot, men der er ingen ejerskab og ingen vil tage sig af driften af den. Der er ingen aktiviteter og ingen fællesskab omkring den.

Opsummering - opskrift på succes

Fra borgere: engagement, forståelse, initiativ,

Fra kommunen: prioritering, faglig støtte, det skal være et sted og kun et nr. hvor man kan gå til, når det brænder på. Det er der meget politisk fokus på. Det er også en fordel for kommunemedarbejderne, at de ved hvad der prioriteret og hvad skal de selv prioritere.

- Service teamet, udvalget, politikere,

Man skal have "ja" hatte på og være klar på at sige ja til en helt masse.

De vurderer positivt arbejde om udvikling i landdistrikterne i kommunen, og den er også meget højt prioriteret i kommunen.

Det der måske kunne gøres bedre, er en eller andet form for mere formaliseret samarbejde som et landsbyrådet, hvor man har repræsentanter fra alle landbyområder der kan mødes med kommunens landsbyudvalg, og hvor man vil drøfte tingene løbende. Der er stadig nogle byer man slet ikke hører fra. Så det kunne være fint med et mere formaliseret forum, der mødes en gang om året, og hvor man har nogle ting på dagsorden. *Fordi det, at man ikke høre noget (fra landsbyerne), betyder ikke at byen er helt gået ned i sig selv, det kan også være at de har det fint, som de har det.*

I Randers Kommune, er landdistriktsudvalg et rent politisk udvalg under Byrådet. Det er ikke §17 stk 4 udvalg som mange andre steder.

Andre aktører:

- naturparken, hvor der er nogle frivillige, men der er ikke fokus på byerne men på natur.
- Fonde, som kunne have en effekt.
- Man begynder at kigge på borgerbudgettering, samarbejde og forskning.

***Ændring af Planloven** vil ikke have særlig stor betydning. Der er ikke nogle revolutionerende ændringer. Der kommer nye muligheder for omdannelseslandsbyer, men det er ikke en udfordring her i kommunen. Det kan være at man nogle enkelte steder kan bruge det til noget, men jeg tror det bliver mest aktuelt i nærheden for Randers ikke i landsbyer.*

Erhverv – der er enkelte lokale erhverv, det giver noget til byerne, men det er ikke meget og det er kun nogle små håndværker.

Der er byer som kun er bosætningsbyer, hvor folk pendler til arbejde andet sted og byen er ”død” om dagen, så giver små håndværk noget liv i byen. Men man skal ikke forvente, at der kommer nogle store virksomheder i landdistriktet.

De sidste 3-4 år er der blevet gjort rigtigt meget her i kommunen. Der er meget fokus på landdistrikter i politikken.

Hjørring Kommune

5. april 2017

Interview med Betina Hedeby Madsen – afdelingschef i By Kultur og Erhverv og udviklingschef

Betina har en samfundsfagligt uddannelse. Afdelingen har en meget tværfaglig gruppe med 20 medarbejdere, med vidt forskellige kompetencer, med flere samfundsfaglige. Derudover afdelingen har tæt samarbejde med planafdelingen.

Det er en udviklingsafdeling som arbejder med strategisk byudvikling – ind i byerne og i landdistrikterne, det er fordi man her i kommunen har den holdning at by og land påvirker hinanden hele tiden og udvikler sig afhængig af hinanden, det hinandens forudsætninger. Det er vigtigt at have fokus på sammenspillet mellem by og land og ikke holde dem isoleret fra hinanden.

Man prioriterer et godt samspil mellem by og land, kommunen dedikerer ressourcer til både den klassiske landdistriktsudvikling og udvikling i byerne.

I arbejdet med landdistriktsudvikling er der oprettet **Landsbyforum**, der samler repræsentanter fra alle landsbyer, to politikker, og der er to medarbejdere der er knyttet fast som kontaktpersoner. Landsbyforum mødes ca. hver anden måned eller hvis der er et særligt behov.

Landdistriktspolitik

Den er fra 2009 og handler om infrastruktur, samlingssteder og fysiske faciliteter. Der er bevidst valgt at strategien skal være målrettet på, hvor man kan lave selvstændig forskel, og på samarbejde med borgere. Det er forsøgt at tematiser hvor der skal gives støtte. (der er afsat omkring 1 millioner kr. til landdistriktsudviklingsprojekter; ”Matchmix” (?) på 700.000kr midler sammen med LAG midlerne og fonde midler)

Den nye landdistriktspolitik/strategi skal være fremlagt i løbet af i år.

By mønster

Er lavet i 2007, der er 43 landsbyer. Hjørring er en hovedby – kommunes urbancenter, næste lag er områdebyer, de 5 "mindre store byer", lokalbyer og landsbyer som behandles som landdistrikt.

Vision

Det handler mest om at det skal være godt at bo i landdistrikter. Man skal gerne kunne komme rundt (infrastrukturen og mobiliteten), fysiske rammer og samlingssteder – forsøg på at samle aktiviteter, fysiske fremtoning (kortlægning af nedslidte bygninger, der er en medarbejder der tager sig særligt af disse sager). Når der er en tom grund tilbage efter oprydning, så er det lokalsamfundet, der påtager sig at vedligeholde grunden, klippe græsset osv.

Udfordringer

Der er forskel i udvikling mellem de områder der ligger ved kysten og resten. Desto tættere man kommer på kysten, i forhold til motorvejen - i den vestlige del af kommunen, desto større herlighedsværdier er der. Der er en tendens til, at der er flere steder i den østlige del af kommunen der er bygninger der trænger til renovering eller nedrivning. Der er ikke kæmpe en forskel, men den er synlig.

Der er overvejelser om at man skal se på en lidt mere differentieret måde på landdistrikterne i den kommende landdistriktsstrategi.

Infrastruktur betyder meget, lige så meget som et levende lokalsamfund. Nogle steder bliver man overrasket overhvor meget der er sket, i forhold til for nogle år siden. Det velfungerende lokalsamfund er afgørende.

Fysisk planlægning i landdistriktet.

I princippet man udstykker ikke nye byggegrunde. Det synes at være vigtigere at udfylde huller i de små byer, (huludfyldning).

Værktøj

- Forskønnelse
- Samarbejde og dialog med borgerne
- **"Kommunen kan ikke planlægge og skabe udvikling, kommunen kan støtte udvikling i samfundet"**
- Styrke identiteten og selvfølelsen i byen
- Visuel arkitekturguide – kommune dækkende analyse af visuelle værdier og arkitektur og beskrivelse af landsbyerne,
- Samling og sammenhold projektet – tænkegang, hvordan man skabe identiteten og synergien i byerne, proces og tænkning om hvordan man vil bruge de fysiske rammer.

Forsøgsprojekter (udviklingsprojekter) har fælles fokus på samarbejde i lokalsamfundet, forskønnelse og samlingssteder.

Vi søger ekstern finansiering, men det er borgere der skal skabe resultater. Vi understøtter processen, giver inspirationen, giver faglig støtte. Der har været gennemført mange gode projekter.

I kommunen laver man ikke en database over de eksisterende ressourcer og potentialer i landdistrikterne. Der satses på medarbejdernes gode kendskab til områder, og personlige relation med borgere. **"Vi har ikke brug for en database, fordi vi kender dem."** forhold og drivkræfter ændrer sig løbende, og der bruges helst energien på dialog og arbejde sammen. Det er ikke selve projekter der skaber udvikling. **"Det er ikke bålhytten, det er alt det, der sker omkring". "Vi følger dem til dørs".**

”Vi kan altid gøre noget bedre og mere.”

”Vi er i gang med at evaluere den gældende landdistriktspolitik ved hjælp af en eksterne konsulent, for at være sikre på, at vi ikke forherliger os.”

Der er ret høj tilfredshed med det samarbejde, der er mellem kommunen og landdistriktet. Der er behov for bedre samarbejde intern i kommunen.

Man kunne godt have mere opmærksomhed på hvad man skal gøre, når der er generationsskifte, og ”der er gået gas af ballonen” - om man skal vente. Men det er politisk prioritering.

Kommunen synes selv, at det går godt.

Mislykkede projekter

Forsøgsprojekt Unges mobilitet – om at gøre det nemmere for unge at bevæge sig i kommunen. Man udviklede hele ny transportform, men der manglede et konkrete mål, og måske tidspunktet var forkerte. Det lykkedes ikke at finde en løsning, der var forståelig og brugbar. Hvis man ikke bor langs jernbanen, så er der ikke særlig gode transportmuligheder, specielt om eftermiddagen og aften. Unge er meget afhængig af busser, så var det et forsøg på finde en anden form for transport. Men der kunne ikke findes volumen, resultaterne kom ikke i sig selv i projektet, men de blev taget til videre arbejde.

Nogle steder oplever vi at borgerne er foran os i udvikling, (..) borgere er 20 år foran i den udvikling i landdistriktet, der er også andre der stadigvæk bruger det gammeldags læserbrev, men det er meget forskelligt. Når vi ikke hører fra nogle landsbyer, så kan det betyde, at de har det fint, eller at de ikke ved, hvordan de kan komme i kontakt med os. **Det er vigtigt at få ansigt på hinanden, den personlige kontakt åbner voldsomt mange døre.** Vi opfordre til at søge de lokale politikker, men lige så meget vores kommunale samarbejdede. **Vi kan virkelig se en forskel, når der først har kørt et projekt og man kender hinanden, og man har den personlig relation, end hvis relationen er ikke der. Det betyder altså meget.**

Andre aktører

Udvikling i landbruget betyder også noget for, hvordan landdistriktet udvikler sig fysisk, men også hvor mange arbejdspladser der er.

Foreningslivet betyder også meget.

Det ikke altid at adgang til offentlig service er afgørende for byernes udvikling. **”Når skolen lukker i en landsby, er det så skolelukning, der lukker landsbyen eller er det fordi landsbyen er lukket for 10 år siden og det ikke er nok børn til at holde skole.”** Vi har også mange privatskoler, så det betyder ikke at tilbuddet er helt væk.

Det at man har købmand og skole sikrer ikke, at man har en god landsby.

Succeskriterie

Hvornår opfatter man landsbyen som en god by i udvikling? – Ved at køre forbi kan man hurtigt vurdere byen forkert. Et målkriterie kan være et befolkningstal, der er i vækst, eller hvad der foregår i foreningslivet. Man kan ringe på døren og høre, hvordan er at bor her.

Nye ændringer i Planloven

De kommer ikke til at påvirke kommunes landdistriktet så meget. Der er et enkelt projektet, som vil kunne lade sig gøre, og som det var ikke muligt før. Hvis man er fornuftigt til Planlove og til planlægning i kommunen,

så er det ikke Planloven, der er den stor forhindring. Det kan være fredningsloven (kystfredning, naturfredning), som man oplever her i kommunen. **”planlægning alene skaber ikke udvikling”** Nogle af virksomheder vil have mulighed for at vokse lidt mere end de havde før, men det er ikke så meget, at vi vil lave en ”udviklingskorridor” i kommunen. **Formålet med Planloven er, at forene de forskellige arealinteresser.** Der er ingen radikale ændringer.

Aalborg Kommune

6. april

Interview med: Pia Juul Eriksen – landdistriktskonsulent, og Peter Pindstrup - landdistriktskonsulent

Peter startede med at arbejde med erhvervs politik og erhvervsrådgivning, arbejdede for amt og siden kommunalreform har hun arbejdet i Aalborg Kommune.

Pia er uddannet planlægger fra Aalborg Universitet, har arbejdet 8 år som trafikplanlægger ved amterne, hvorefter hun kom til Aalborg Kommune som landdistriktskonsulent for 10 år siden.

Derudover er der i landdistriktsgruppen ansat én med samme baggrund lige som Peters, og én sociolog.

Aalborg Kommune er en kommune med stort opland, som efter kommunereformen sammenlagde man tre mindre kommuner. Siden er der kommet mere fokus på udvikling i landdistriktet og de tværgående projekter. Landdistriktsgruppen arbejder sammen med borgerne og sætter projekter i gang.

I kommunen man kan stadig mærke de gamle kommunegrænser og fordeling mellem folk, men der er fremskridt, og man kan mærke mere og mere, at folk de synes de er del af et stort landdistrikt. Der skal også være plads til den forskellighed, der er. I starten hørte man at folk kunne tænke sig være sammenlagt med andre kommuner, men nu har de accepteret den nuværende situation, og man hører det ikke mere. **”Jeg tror at de flest folk godt kan se, at den større kommune har flere muskler til at røre med”** (Peter). Fordi særligt i de vestlige dele af kommunen har man ikke særlig meget offentlig service. Der er ikke så mange støttemuligheder, og flere skoler bliver nedlagt. I Aalborg Kommune er der ikke en eneste skole der er blevet nedlagt.

Aalborg Kommune som en storby kommune har ikke den samme mulighed for at få LAG støtte, derfor er der besluttet at oprette AKA midlerne i stedet for. Det er lagt 1.500.000kr som AKA midler, hvor byerne kan søge til de små projekter op til 150.000kr. Det gør, at det er nemmere at gennemføre dem. Derudover er det sat 4.000.000kr af til de større projekter, som de også kan søge ind til. Der er også nogle midler til forsamlingshuse (5 millioner kr.) De midler kommer fra kommunekassen. **Vi er privilegeret, at vi får tit ekstra midler ind, der hvor politikere mener, at der er behov. (Peter)** Vi må ikke gå ind og støtte erhvervsprojekter. Det er ret irriterende at se på.

1,5 millioner hver år til de små projekter, det er ganske fint, og det løfter. Vi hjælpe også med at kvalificere de lidt større projekter og udvikle ideen, og sikre os at den bliver etableret. Vi har flere midler, end de andre kommuner har. (Peter) Det løfter kommunes muligheder for at løfte projekter.

Landdistriktspolitik

Det skal være attraktivt at bosætte sig og leve i Aalborg Kommunes landdistrikt. Der er fokus på det gode samarbejde. Her bruger vi konceptet ”den gode udvikling” til, at sætte projekter i gang. Borgere er selv med til at bestemme. En af os er konsulent på opgaven. Det er os der tager dialog med de øvrige forvaltninger.

Det er borgerne, der tager kontakt med entreprenører og undersøger, hvad det vil koste, og kommunen sørger for alle tilladelser, og at alt formelt er i orden.

Forskel mellem landsbyklynger og almindeligt samarbejdsprojekt – klynger er et eksternt projekt, der følger et nyt koncept ude fra.

Det er blevet lavet et skema, hvor man skrevet ned hvilke byerne der har nogle potentialer, og hvis der er sket noget særligt skal vi hjælpe borgerne med at komme videre (f.eks. efter skolelukning, eller lukning af kommunekontoret i en gammel kommune by - der blevet lavet om til forening og sundhedshus).

Det er en fordel, at vi alle sammen har arbejdet her i 10 år og kender området som egen bukselomme. **Vi ved, hvem kan hvad, og hvornår der sker noget. Vi kan sagtens fornemme, hvis der er en by der er på vej i den forkerte retning (Peter).**

Der er 83 byer i Aalborg Kommune (inkl. Aalborg og Nørresundby). Der er 11 store byer, som ligger i en cirkel omkring Aalborg og 72 mindre oplands- og landsbyer. Det er ikke alle byer, vi har kontakt med, men vi er godt orienteret og understøtter dem der har behov for hjælp. Vi kan se på ansøgninger, når samrådet i byerne hvert år søger midlerne. Så vi kan se hvad der rør sig. Vi får hele tiden en masse input. **Vi er rigtig gode til at sætte finger i jorden. (Pia)** Vi ringer og hører, hvad det er der sker og snakker med alle.

Tror ikke der er en eneste by derude vi ikke kende i dag. (Peter)

Der er også forum for landsbyer i Aalborg Kommune, som vi har tæt dialog med. De er også hurtig til at fornemme hvis der er noget der rør sig og fortælle det til os. Så forsøger vi at gå ud og understøtte og finde ud af om der er et eller andet vi skal gøre. Eller folk ringer selv til os, kontakter os, hvis de synes der er noget der ikke fungerer, om vi ikke kunne komme ud og holde et møde, eller om de ikke må komme ind og tage en snak med os. Så gør vi det. Er der også noget der skal tages med til de andre forvaltninger, så tager vi det med og snakker med de andre forvaltninger. Nogle gange er det også svært at være enig om, hvad det er vi skal spørge om, og det kan også være svært at have dialog. (Pia)

Så føler folk at de bliver hørt. Og det kan godt være at der ikke kommer noget positivt ud af det, men de får i hver fald lov og fortælle deres historie.

Det er Aalborg der er det største bycenter, og der er 11 mindre byer med særlige by potentialer. Grunden til denne fordeling er, at man vil lave en særlig planlægning til arealanvendelse, i disse 11 byer skal man lave en central bymidte. De er særligt udpeget og der er lagt 28 millioner til at sætte aktiviteter i gang. Det skal bare være projekter som kan hænges op på planlægning og ikke lige som de projekter, som vi laver. De kører over By- og Landskabsforvaltningen, der laver særlig byudviklingsplaner, fordi her er plangrundlaget anderledes. I alle andre byer har man sagt, at deres er frie effektive rammer (i princippet "ja" hatten).

Landdistriktet er alt udenfor det område (se kortet), som indeholde de 11 småbyer, det kaldes for den bynære zone. De byer har alle de fordele, som stor byen har, kollektiv trafik osv. *De ligger 50m fra byskiltet, så de er ikke de først prioriterede, når det handler om landdistriktsudvikling.*

Men hvis der er et eller andet projekt indenfor den bynære zone, som vil have stor betydning for et større opland, så kigger vi også på det, derfor er det stadigvæk en del af vores landdistriktspolitik.

Landdistriktsgruppen har et rigtig godt samarbejde med By- og Landskabsforvaltningen.

Meget af det vi (landdistriktsgruppen) laver er på Park og Natur arealer, og det er dem der har vedligeholdelsespligt, derfor er de altid lige omkring projekterne. Det er samarbejdsprojekter, det er os det har dialogen med borgerne. Vi er privilegeret, fordi der er os, det får lov til at arbejde med borgerne, lave alle de sjove ting og projekter, og får alt til at blomstre derude, og vi har alle mulige ressourcer dertil, det er ikke sådan i By- og Landskabsforvaltningen.

Udviklingsmønstre

Befolkningsprognoser og tallene er nogenlunde jævn i hele kommunen. Der er nogle områder (omkring Hals og i Nibe) hvor der er mange ældre. Det er et kommunalt problem, da der skal også være plads til unge. Man skal have fokus på, generationsudskifte og på pendlingsmuligheder. Det er tendens til at ældre trækker mod kysten (sommerhuse).

Det er Aalborg der er dynamoen der trækker i hele kommunen og skal sikre arbejdskraft.

Det er den stor by det gør at det er så attraktivt at bosætte sig i vores landdistrikt. (Peter)

*Borgerne sælger grunde på, at det er tæt på Aalborg, nabokommuner sælger også grunde på at det er tæt på Aalborg. **Aalborg skal være dynamo for hele Nordjylland og ikke kun for os.***

Vores pendlingsmønstre er meget konservative i sammenligning med Sjælland, hvor man er villig til at pendle meget længere.

Det er en trend at flytte på landet, det er en ny, helt anden livsstil. ***Det er akademiker, der bor ud på landet. (Peter)***

Der er nogle små byer, der klarer sig selv, og de har ingen brug for hjælp. Når de kan lugte muligheden for støtte, så bruger de også det.

Det er vigtigt for hele Nordjylland at det her køre godt, fordi det smitter. Vi skal gerne kunne lufte hele Nordjylland. Vi vil gerne italesætte, at man kan godt leve her, det er ikke svært.

Vi vil også gerne, at de unge, som nu er her for at studere, når de en gang bliver voksne, at de kommer tilbage. Og vi endelig bor her ud på landet med Aalborg som platform - med kulturelle liv og alle de storbymuligheder, hvor børnene har den selvforståelse at det nytter og at der er fællesskab og de skaber en ny energi.

Kommunens opgave er at sælge den gode historie, og markedsføre det gode liv i landdistriktet. ***Det kan være vi skal gøre det endnu mere offensivt. (Peter)***

Vi samler folk i byen og arrangerer nogle vandringer, historiske vandringer og fortæller om bygninger og steder. Det hjælper med at få selvforståelse hos borgerne.

Det er også for de nye tilflytter. For at give dem forståelse for, hvor de bor, og give dem stolthed og glæde for deres egen by. Der er nogle gode og sjove historier over alt i hver enkelt by.

Det vil vi også gerne skabe omkring skolebørnene, en fortælling om, hvor vi bor. Vi henter ekspertiser fra de enkelte forvaltninger, så vi kan svare rigtig når folk stiller spørgsmål. ***Det er en proces hele tiden og det er hele tiden samarbejde.***

Succeskriterie

- Flere borgere,
- Tilfredshed hos borgerne med hvor de bor,
- At udvikling og respons fra borgerne ikke bunder i at det hele er bare skidt,
- Overordne mål (brochuren) – understøtte lokale initiativer, bedre adgang til oplevelser, markedsføre...

Projekter

Der er rigtig mange gode lokale projekter, hvor kvalitetsudvikling kommer til udtryk, (lukning af friskole – udkøb af lokaler og omdannelse til lejligheder stort set med det samme).

Velkomstpakke til alle nye tilflyttere, er også en rigtig stor succes.

Netværk og at man hjælper hinanden er afgørende.

Udfordringen kan være, at der tilflytter for mange nye familier ad gangen, og at de flytter til det samme område. Det kan ske, at de vil isolere sig, så det opstår en "ghetto" og de kommer ikke til at integrere sig med andre, "gamle" borgere i byen.

Det er vigtigt at sikre et flow hele tiden, og ikke udstykke for mange nye grunde, før de eksisterende boliger er solgt.

Mislykkede projekter

Dem er en del af. Der var udført nogle undersøgelser, som man brugt mange midler på, men projektet kunne ikke komme igennem, da de fik "nej" fra ministeriet. Vi forsøger at være realistiske og sørge for at projekterne er realiserbare, men vi ved ikke altid hvad ministeriet/staten/fredningsmyndigheden sige til det, så man risikerer at alt det forarbejde bliver spildt.

F.eks. rekonstruktion af Stavkirken i Vikingebyen på den fredede viking-handelsplads ved Sebbesund (projektet blev lavet om, og det skal formidles digitalt). *-Vi havde penge ud og svømme i flere år, kan man sige.*

Vi havde en sti ude i Ferslev, som de har fået 1,5 millioner til at lave. Vi arbejdede med dem i 3 år, og det var lodsejraftaler hele vejen igennem, og alt var på plads. De har fået pengene, og så manglede der bare de sidste 300m, hvor de skulle over en lodsejers grund – og han har også endeligt sagt ja, men han vil bare ikke tinglyst en ret, for at sikre at projektet kan opretholdes, og det kunne vi ikke få igennem...

Gruppen forsøger at sortere fra, de projekter som de kan se, at det er ikke muligt at lave. De vil ikke bruge deres penge, før de selv tror på projektet.

Der mangler forståelse fra borgere, og viden om fredningsloven, Planloven, andre love, og hvad er det kommunen har af magt og ansvar.

Ny Planlov

Kunne tænke sig lidt flere lempelser for de små projekter ved kysten, åbne adgangen til vand.

Det vil betyde rigtig meget på kystlinjen, også lidt ud i landdistriktet. Aalborg Kommune har en rigtig lang kystlinje langs Østersøen men også langs Fjorden.

Udfordringer/begrænsninger.

Det er trends, med stadig stor strømning mod byen, det er også økonomien (spare på kollektiv trafik f.eks.), grundvilkår, kreditinstitutioner vil ikke være med – men det er noget kommunen kan ikke gøre noget ved.

For at understøtte udvikling i landdistriktet

- Kommunen kan understøtte og sørge for at der altid er midler til projekter,
- Borgerne kan også gøre mange ting, samarbejde, fortælle gode historier,

Vi skal arbejde sammen om udviklingen, og vores samarbejde er rimelig godt. Vi har god dialog, ringer til hinanden. Typisk 4-5 personer fra en by er vi i kontakt med, nogle gange 1 person.

Det er vigtigt at dem er med i projektet der brænder for det, fordi eller går det kold i det.

Landdistriktskonsulenter gruppe – det er gruppen af landdistriktskonsulenter fra de nordjyske kommuner.

Det har til formål at udveksle viden, lære hinanden at kende og give hinanden inspiration til arbejdet med udvikling. Der er ikke nogle fælles projekter på tværs af kommunegrænser i gang, men det er muligt at det kommer.

Aalborg Kommune har stor fokus på at de er udviklingsdynamoen. Det er her driftskraften for hele regionen findes, og at der skal arbejdes sammen med andre om.

BILAG 3.

AALBORG KOMMUNE, LANDDISTRIKTSKONFERENCE 2017

1. Velkomst

Arbejde med udvikling af kommunens landdistrikt sker under visionen "Det skal være attraktivt at bosætte sig og leve i Aalborg Kommunes landdistrikt".

De omtalte emner:

bredbånd

det er bevægelse i landdistriktet, der flytter flere kendte mennesker til mange gode historier og muligheder

budskab: når man står samme om tingene, så lykkes det!

2. Highlights

Afdelingschef for Sundhed, Fritid og Landdistrikter Erik Kristensen (intro) fortæller om at der er stor opmærksomhed omkring de emner:

- godt samarbejde,
- bedre bredbånds forbindelse i hele landdistriktet
- mobiliteten i landdistriktet
- byggegrunde
- udfordring ved at have et sundhedscenter i Nordkraft og samtidig er der skabt sundhedshus i Gandrup
- at få flere aktiviteter ude i landdistrikter

Jane Tange Mathiasen

Samarbejde og fællesskab – skal foregå med fælles respekt og forståelse mellem borgerne og mellem kommune og borgerne, intern og ekstern i kommunen. Præsentation af forskellige projekter der er opstået og blevet udført i kommunens landsbyer i samarbejde mellem borgerne, foreninger og kommunen, der er skabt udvikling i landdistriktet.

Der er store forventninger til et "landsbyklynger-projekt", som er blevet sat i gang.

Lisbeth Praem Machholm

Samlingssteder, og understøtte fra kommunen. Der vises udpluk af de realiserede projekter. Det er vigtigt for landsbyerne at have deres samlingssteder, som kan have forskellige form, fra et forsamlingshus til en legeplads eller bålplads. Sådant et samlingssted er motor for at der sker nogle små arrangementer/initiativer i byen og sikrere fællesskab og sammenhold mellem borgere. I kommunen etableres flere forsamlingshuse, hvor man hører at andre steder i Danmark bliver samlingshuse lukket.

Kommunen støtter også udvikling af de grønne områder, der gavner og samler befolkningen.

Peter Pindstrup

Oplevelses zoner – områder hvor man styrker de rekreative interesser for både borgere og fir erhverv. Der er opmærksomhed på den spændende natur, vedligeholdelse, udvikling af de lokale cykelruter, historien (historiske byvandring, hvor man fortæller byens/områdets historien).

Kommunen samarbejder med Visit Aalborg om oplevelseszone ved kysten.

Der bliver præsenteret små oplevelsesprojekter, som kommunen (i samarbejde med de lokale ildsjæle) har udført de sidste par år.

Adgang til vandet er besværligt og dette ses som en stor udfordring. Der skal arbejdes på at lave bedre adgang til vandet i løbet af næste år.

3. Foredrag ved Søren Vester

Søren Vester er designer og er kendt fra TV ("Vesters Verden" og "Velkommen hjem"), hvor han præsenterer sig selv som "den moderne bonderøv". Hans fortælling handler om, at han flyttede fra København til Thise, hvor han nu er en aktiv ildsjæl i lokalsamfundet.

Søren fortæller om alle de potentialer og muligheder, der er ud på landet. Hvordan man kan bor og leve i udkanten, men stadig arbejde i byen. Han viser det idylliske billede af landsbylivet, fortæller om landsbyens fællesskab, og hvilke fordele det giver at være del af den. Han vil vise, at man kan leve som man vil, selvom man bor ude på landet. Han italesætter de værdier, man har, når man bor ud i landdistriktet.

4. Debat

Aalborg Kommunes landdistriktspolitik:

- Mange engagerede borgere og ildsjæle
- De mange lokale kræfter er godt organiseret
- God kommunikation og samarbejde mellem kommune og lokalforeninger
- Engageret og dygtig landdistriktsforvaltning
- SUN-udvalg som er lydhør og positiv indstillet
- Støttepuljer – AKA og forskønnelsespulje
- Kommunale støtteordninger
- Aalborg Kommune er 3. største kommune med landets bedste by-land-balance

Kritikken af landdistriktspolitikken:

- Ingen rigtig interesse for landdistriktsproblematik i kommunens øvrige forvaltninger – f.eks. virker tidlig borgerinddragelse stadigvæk ikke
- Måske landdistriktsfilter som på nationalplan
- Uambitiøs landdistriktspolitik og planstrategi
- Forholdsvis små økonomiske bevillinger
- Ingen støtteordninger til erhvervsfremme som LAG-ordningen

5. Landdistriktspris

På konferencen løftes sløret for hvem af de 5 nominerede kandidater, der løber med æren og de 10.000 kr. De nominerede er:

- Ulsted Mølle Lauge
- Nørre Kongerslev Borgerforening og Menighedsråd
- Bestyrelsen for Vårst Uret
- Hals Arkiv og Museumsforening
- **Forsamlingshusudvalget - Volsted Forsamlingshus (vinderen)**

6. Workshop

Der blev stillet spørgsmålene om:

Hvilke emner skal kommunen og borgere sætte ekstra fokus på i løbet af de næste to år?

Hvordan skal samarbejdet om udvikling i landdistriktet styrkes?

Hvordan kan man gøre det nemmere at være ildsjæl i landdistriktet?

Der blev ret tydeligt at borgerne mangler viden om love og regler, de ved ikke hvordan ansvarsfordelingen er hos myndighederne og hvad begrundelsen er for de konkrete beslutninger. Det skaber frustrationer hos borgere, og kommunale arbejder kan ikke se alvoren i det.

BILAG 4.

RANDERS KOMMUNE, LANDDISTRIKTSKONFERENCE 2017

1. Formand for Landdistriktsudvalget Lars Søgaard byder velkommen

- Det er tydeligt at der er liv i landdistrikterne, og at de udvikler sig - opsummering af de konkrete projekter og økonomien til det.
- Som den største udfordring bliver der peget på mobildækning, hvilke man arbejder meget med.
- Det er også stor fokus på landsbyernes evne til egen hjælp: "hjælp til selvhjælp" og på et fællesskab ude i landdistrikterne.
- Er noteret tilvækst i befolkningstal: 300 personer kun i landdistrikterne.

Det er ambitionen, at deltagerne skal få inspiration til, hvordan de i landsbyen - alene og sammen med andre kan finde nye metoder til at markedsføre deres landsby.

2. Fremlægning af Rasmus Johnsen om Cold Hawaii og deres markedsføringsstrategi

Cold Hawaii er surfernes betegnelse for kyststrækningen i Thy mellem Agger i syd og Hanstholm i nord, hvor der er intet mindre end 29 gode surf-spots. [<http://www.visitnordjylland.dk/cold-hawaii-klitmoeller>]

Siden 1989 har der været surfing på vestkysten i dette område. Det blev i mange år opfattet af lokalbefolkning som en belastning for området. Det var en gruppe uønskede gæster, der rodede, festede og larmede og de overnattede ulovlig på stranden.

Potentialet for surfing blev opdaget helt tilfældigt af de tyske turister – professionelle surfere, hvorefter rygter om dette område har spredt sig imellem andre internationale surfere og på det udenlandske marked. Dette blev opdaget og udnyttet på det rigtige tidspunkt.

Det bedste område for sporten var en strækning omkring Hanstholm, men der var andre interesser i området om at etablere vindmøller. Der var arrangeret et borgermøde i 2005, hvor man foreslog at lave en ”både og” løsning, som kunne støtte surf-sporten og de potentialer der var der, uden at modvirke vindmølle-projekten. Man gennemførte et crowdfunding-projektet (folk konkurrerede med hinanden på nettet om at samle højere beløb!), hvor man samlede penge til planlægning af projektet (af ingeniører fra NIRAS).

Cold Hawaii blev udviklet som en masterplan i perioden 2006-2007.

[https://issuu.com/rasmus.johnsen/docs/180209_ch_masterplan_rapport]

Med erfaringer fra udførelsen af denne plan, håber forvaltningen, at landsbyerne kan bruge byens implementerings strategi. Så man kan se, hvordan byen formåede at bruge de lokale ressourcer til at komme på verdenskortet. Endvidere ønsker forvaltningen, at Cold Hawaii fokuserer på, hvordan de førte en markedsføringskampagne af navnet, samt hvor stor betydning netværk havde for at realisere deres ide.

3. Oplæg af Niels Clemmensen - *Formand for Udvalget for Lokalsamfund og Nærdemokrati Landmand i Vejle Kommune – Landsbyer i Øjenhøjde*

Oplægget handlede om, hvordan Vejle Kommune arbejder med landdistrikter, og hvordan man markedsføre sin landsbys unikke karakter – bl.a. i selskab med kommunen, medier og ejendomsmæglere:

- Lokalråd,
- Levende, selvstændig og stærke lokalsamfund,
- Landsbyprogrammer – brainstorm og prioritering i samarbejde med lokalsamfund,

Der er to grupper af borgere: dem der vil bevare, og dem der vil forandre. Arbejdet går ud på at finde fornuftige- og kompromisløsninger.

- Privatisering af ejendomme (haller, samlingshuse og lignede), som provokere til, at der sker mere på et sted,
- Markedsføring (strategi for det) – gode fortællinger,

”Avisen Landsbyer i Øjenhøjde er en del af Vejle Kommunes markedsføring af deres mindre landsbyer. Det er en kortlægning af 45 mindre landsbyer, suppleret med artikler om hver landsby, det har været bragt i Vejle Amts Folkeblad. Avisen giver et unikt, fagligt og hverdagsagtigt indblik i livet i kommunens landsbyer. Samtidig har den givet god profilering af landsbyerne.

Avisen har givet ejendomsmæglere m.fl. et godt materiale om selv de mindste byer i området. Landsbyerne bruger avisen indadtil, hvor den medvirker til at skabe identitet, og udadtil har man fået et godt materiale til at markedsføre landsbyerne. Artiklerne kommer tæt på landsbyernes sociale side og de værdier, der gør den

attraktiv at bo i. Det er værdifuldt for Vejle Kommune og ikke mindst dem, der overvejer at flytte til en af landsbyerne i Vejle Kommune. Projektet er siden blevet fulgt af projektet "Hver landsby, sit DNA".

[<https://www.livogland.dk/vidensbase/projekter/landsbyer-oejenhoejde-landsbyprofilering>]

- Investeringsgruppe – som køber ejendomme på tvangsauktioner, og i samarbejde med kommunen rive dem ned og derefter sælger grunde eller udnytter dem til offentlige formål,
- Afdække ressourcer og potentialer,
- mindre, fleksible boliger ude på landet, for nye typer familier

(Det er svært at sælge boliger ud på landet: boliger på landet er gamle, mindre attraktive og dyrere at leje. Hvorimod boliger i byerne er nye, mere moderne, mere bæredygtige og billigere, samt i nærheden af flere muligheder. Derfor er de mere attraktive. Boligforeninger er ikke interesseret i boliger på landet, derfor der er flere der står tomme. Det førte til, at man sat sig for i Vejle Kommunen for at lave en ny form for boliger (ældrevenlige) i landdistriktet i samarbejde mellem entreprenører, investorer og kommunen.)

- Andre værktøjer til gøre livet i landdistriktet bedre: varelevering i droner, førerløse køretøjer, lægekonsultation på nettet, tilflytning "på prøve" (med gratis leje, børnepasning, havehjælp in periode)

4. Claus Grøngaard fra Tankegangen præsenterer et oplæg og afholder en workshop.

Tankegang er om den foretrukne samarbejdspartner for danske kommuner og virksomheder, som er modet til at skabe udvikling ved hjælp af vanebrydende, visuel kommunikation <http://www.tankegang.dk/om-tankegang>

Med udgangspunkt i de to oplæg fra Cold Hawaii og Landsbyer i Øjenhøjde vil Tankegangen, præsenterer de redskaber der findes landsbyernes potentialer og finder nye løsninger for, hvordan dette kan udnyttes. Teamet fra Tankegangen dannes efter hver ny opgave og hjælper med at udvikle idé og koncepter, om hvordan man kan få disse udmøntet i oplæg og produktion og levering af et endeligt produkt. Tanken er, at man forinden kan påbegynde at indsende de idéer landsbyen har, og tankegangen er, at de kan bruges som cases og hjælpe byen i en efterfølgende workshop.

- "Hvis man synes, man har noget godt, så skal man invitere nogen til at se det."

Workshops, der går ud på at svare på spørgsmålene med hensyn til sin egen by:

Del 1. Hvad gør jer unikke?

- Er det noget de andre ikke har?
- Hvordan adskiller det sig fra de andre?
- Hvad indebærer det?
- Hvorfor er det det i vælger?
- Ville andre være enige i det?
- Hvordan vil man opleve det hvis man kommer udefra?

Del2. Lav en plan: Hvad/Hvordan vil i gøre herfra?

- Hvordan får vi vores unikke til at blomstre?
- Hvilke aktiviteter skal der til?
- Hvem kan bidrage til at få det her til at ske?

- Skal vi nedsætte vores styregruppe? – Hvem skal deltage?
- Hvornår mødes vi igen?

Det viste sig at være ret svært at sætte ord på hvad der er det unikke for en konkret by. Der var også forskellige meninger om det og en del uenigheder mellem borgere fra samme by. Deltagerne var enige om, at de vil diskutere problemstillingen igennem over længere tid.

5. Jesper Hedegaard Jensen fra EDC præsenterer, hvad ejendomsmæglere gør for landdistrikterne, samt deres ideer til, hvad byerne kan gøre for positiv markedsføring.

Markedsføring = synlighed

Mest populære og nødvendige værktøj indenfor ejendomsmæglernes verden:

- Internet – Google, Wikipedia – oplysninger om byen skal være tilgængelige på de mest besøgte portaler og hjemmesider, nem at finde. Det er vigtigt, at de bliver løbende opdateret, hvilket borgere selv kan sørge for. De mindste detaljer om byerne/områder skal med (ny butik, legeplads eller lignende).
- By portal – med nyheder fra området.
- Der skal være fokus på, hvem der er modtager af markedsføringen.
- Man skal skabe og vise det eksisterende fællesskab og give følelse af tryghed– f.eks. kommunikation mellem forældrene.

6. Oplæg fra Randers Kommune – Hvad arbejder vi med?

Værktøj:

- Landdistriktsservice der skal hjælpe borgere i landsbyer med realisering af udviklingsprojekter ved en kvalificeret sparring, at finde vej i den kommunale administration, rådgivning og vejledning omkring fundraising, hjælp med udvikling af egen udviklingsplan for byen.
- Puljerne – borgerbudgettering og landsbypuljen,
- Ressourcekort,
- Nyhedsbrev (400 abonnenter),
- Fond-database (kurser),
- Udviklingsplaner,
- Skiltning på landet (brochurer med de gældende regler og love).

Kommunen har særlig fokus på:

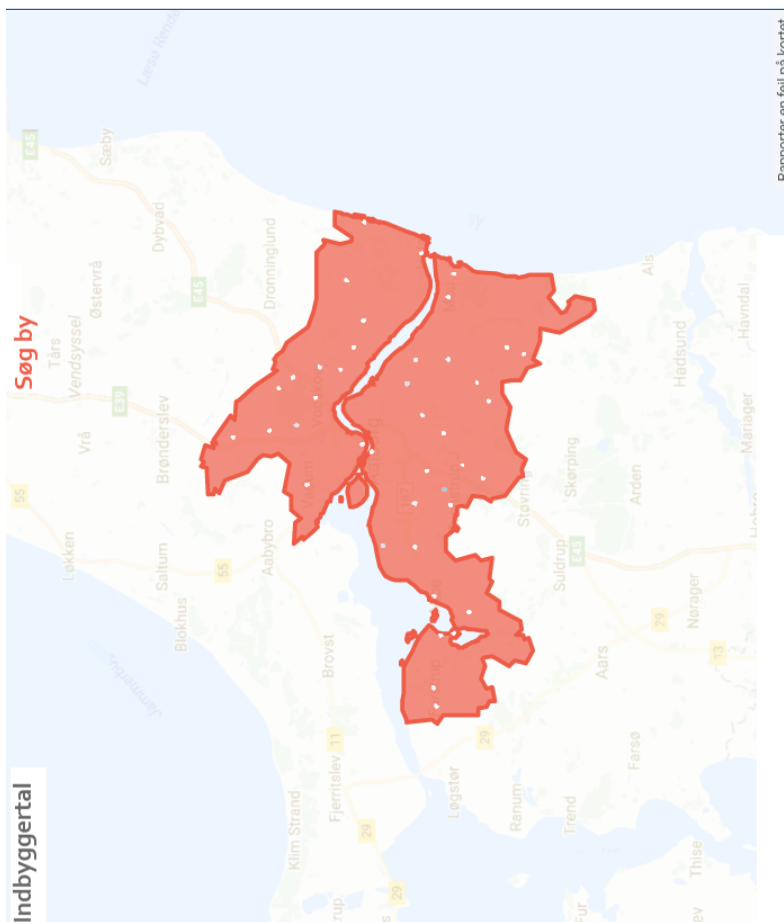
- Fremskudt borgerservice
- Udviklingsplaner
- Forsamlingshuse
- Markedsføring af landsbyer
 - Ressourcekort – der danner grundlag for mange andre tiltag
 - Ejendomsmæglertur
 - Promotionsfilm/ Landsby-videoerne (på Facebook, YouTube)
- Digital infrastruktur

7. Uddeling af priserne til Årets Ildsjæl og Årets Initiativ prisen

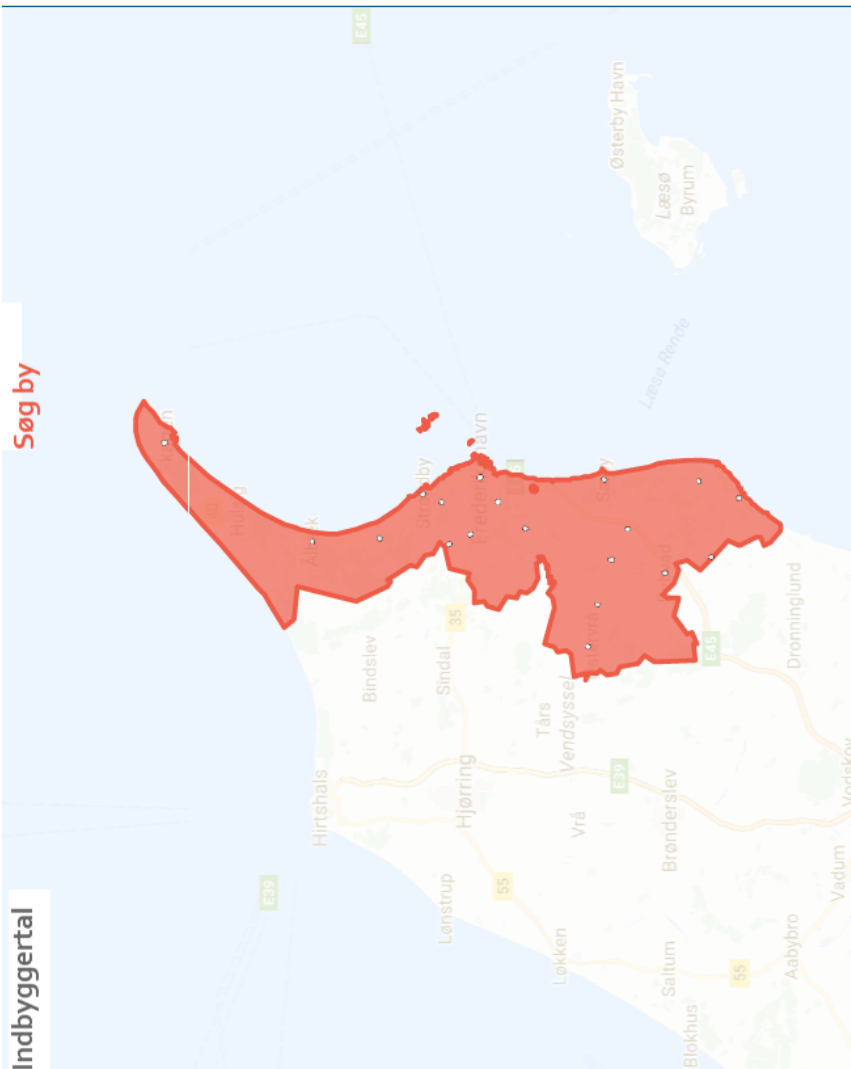
BILAG 5.

ANALYSE AF BEFOLKNINGSTAL I DE UNDERSØGTE KOMMUNER (Danmarks Statistiks Befolkningsstatistik, BY1, 2017)

By	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aalborg	100.617	100.731	100.872	102.312	101.497	103.545	104.885	106.916	109.092	110.495	113.417
Nørresundby	20.937	20.879	20.945	21.120	20.964	21.376	21.671	21.728	21.761	22.083	22.600
Svendstrup	4.630	6.311	6.431	6.675	6.600	6.751	6.785	6.912	7.000	7.056	7.257
Nibe	4.632	4.681	4.784	4.996	4.900	4.987	5.047	5.097	5.143	5.233	5.283
Klarup	3.709	3.730	3.817	4.075	3.868	4.182	4.413	4.699	4.608	4.640	4.714
Vodskov	4.374	4.371	4.409	4.434	4.370	4.389	4.374	4.295	4.371	4.456	4.292
Gistrup	3.660	3.631	3.590	3.590	3.573	3.478	3.478	3.501	3.509	3.544	3.579
Stonnorde	2.950	2.961	3.123	3.274	3.170	3.243	3.282	3.316	3.306	3.303	3.331
Vestbjerg	2.235	2.284	2.289	2.651	2.462	2.677	2.675	2.700	2.704	2.695	2.810
Frejlev	2.470	2.544	2.506	2.601	2.577	2.579	2.608	2.632	2.635	2.648	2.779
Vester Hassing	2.345	2.420	2.478	2.516	2.491	2.533	2.534	2.557	2.525	2.563	2.554
Hals	2.479	2.522	2.511	2.595	2.588	2.521	2.487	2.495	2.518	2.483	2.459
Vadum	2.193	2.219	2.242	2.243	2.230	2.274	2.282	2.291	2.307	2.328	2.336
Sulsted	1.518	1.522	1.537	1.525	1.519	1.563	1.543	1.551	1.539	1.539	1.539
Gandrup	1.513	1.534	1.533	1.544	1.518	1.558	1.549	1.541	1.555	1.534	1.532
Kongerslev	1.315	1.315	1.337	1.405	1.379	1.405	1.376	1.361	1.350	1.374	1.376
Tylstrup	1.266	1.290	1.292	1.281	1.306	1.286	1.288	1.324	1.323	1.327	1.295
Mou	1.138	1.148	1.158	1.123	1.149	1.134	1.149	1.140	1.141	1.127	1.142
Dall Villaby	1.108	1.097	1.102	1.117	1.112	1.104	1.094	1.115	1.088	1.095	1.084
Ulsted	1.032	1.016	1.019	1.062	1.037	1.085	1.074	1.079	1.063	1.055	1.066
Lanholt	957	949	936	952	936	966	956	959	995	974	977
Sønderholm	843	858	869	879	871	867	881	869	868	863	876
Gudumholm	700	703	757	749	752	771	761	776	765	770	768
Ferslev	806	786	768	760	769	757	748	739	730	719	724
Grindsted	751	754	750	753	754	747	741	733	718	723	713
Hou	731	734	736	728	726	708	704	696	710	692	685
Ellidshøj	551	542	513	499	522	493	505	503	506	506	518
Færstrup	375	388	387	423	415	434	429	428	422	429	434
Fjellerød	406	393	375	365	374	366	385	393	396	403	424
Vaerst	432	435	432	405	422	411	420	415	422	413	394
Nøvling	366	372	389	377	377	380	383	388	381	393	381
Stæe	402	400	384	394	395	384	381	386	386	373	364
Søbersund	360	352	351	366	386	371	373	376	362	349	349
Uggerhøje	257	253	260	261	265	270	285	277	277	292	284
Nørholm	220	229	241	255	248	256	244	251	258	260	281
Nørholm	220	229	241	255	248	256	244	251	258	260	281
Narre Kongerslev	295	282	298	284	301	282	287	294	298	276	274
Valsted	234	235	245	259	264	262	257	244	246	240	233
Bislev	218	218	214	245	217	236	228	228	232	222	217
Egense	206	0	202	214	201	208	0	206	0	0	0
Godthåb	1.664	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kelby	209	208	0	0	205	0	0	0	0	0	0

Rapporter en fejl på kortet

Indbyggertal

Søg by

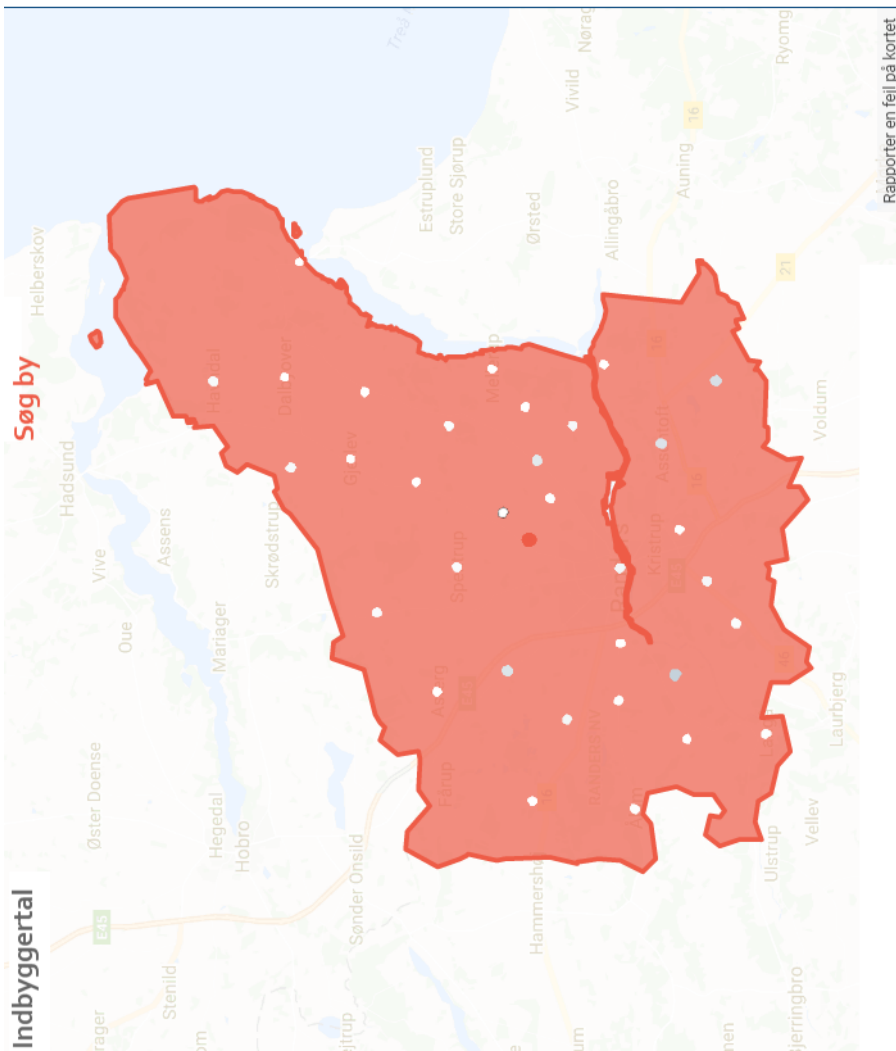
Frederikshavn Kommune

Tilbage til Danmarkskort

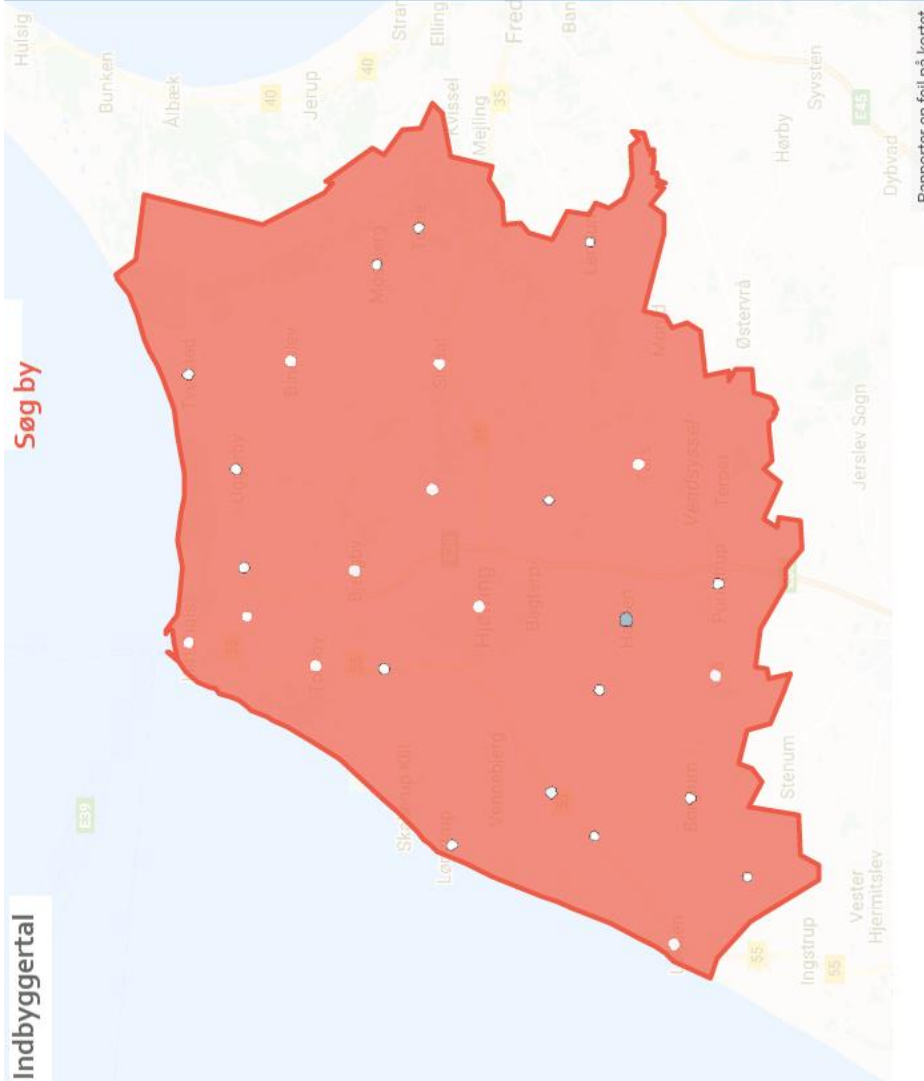
Byerne er listet alfabetisk. Det røde tal viser hvornår indbyggertallet var lavest, og det grønne, hvornår det var højest. Jo mørkere teksten er for en enkelt by, jo større stigning har der været. Hold musen hen over en by på listen, så angiver en rød cirkel på kortet, hvor den ligger. Jo større cirklen er, jo større en stigning har der været i indbyggertallet.

Klik på kolonnetitlerne, fx 2013, for at få en liste efter byernes størrelse. Klik på byen i listen eller på kortet for at se tallene for en enkelt by.

By	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Frederikshavn	23.636	23.499	23.551	23.331	23.511	23.339	23.295	23.309	23.156	23.345	23.501
Saabby	8.672	8.770	8.892	8.898	8.911	8.875	8.843	8.770	8.803	8.825	8.841
Sikagen	9.380	9.187	8.941	8.636	8.750	8.515	8.347	8.220	8.198	8.211	8.088
Strandby	2.483	2.463	2.416	2.397	2.419	2.357	2.377	2.389	2.337	2.321	2.258
Ålbæk	1.587	1.608	1.596	1.597	1.588	1.571	1.555	1.544	1.519	1.481	1.475
Østenvrå	1.413	1.413	1.405	1.397	1.401	1.391	1.364	1.350	1.343	1.298	1.302
Elling	1.203	1.210	1.195	1.214	1.236	1.208	1.220	1.216	1.195	1.211	1.212
Kilden	851	865	885	895	898	882	869	895	862	842	874
Gærum	688	700	684	665	662	661	662	655	682	687	661
Dybvad	718	709	712	695	714	674	678	644	628	615	610
Ravnshøj	686	690	674	670	669	651	645	642	628	632	606
Jerup	701	597	589	644	588	634	645	622	602	578	574
Voerså	578	590	576	559	571	572	583	573	556	548	556
Herby	477	472	486	483	479	473	454	438	447	464	465
Kvissel	445	441	448	432	456	431	429	426	442	402	414
Haldbjerg	343	349	346	352	350	344	348	341	341	339	336
Thorsshøj	318	312	299	294	299	288	306	279	305	291	288
Syvsten	302	301	307	295	301	288	266	272	277	269	259
Lyngså	268	276	269	268	269	269	252	255	249	238	246
Præstbro	277	265	275	274	272	258	260	249	246	249	229

By	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Randers	55.909	59.391	59.565	60.227	59.842	60.656	61.121	60.895	61.163	61.664	62.563
Assens	2.734	2.824	2.981	3.205	3.121	3.262	3.311	3.360	3.383	3.387	3.457
Langå	2.812	2.845	2.808	2.795	2.810	2.871	2.864	2.870	2.869	2.867	2.877
Spentrup	2.352	2.372	2.451	2.444	2.454	2.458	2.464	2.479	2.452	2.435	2.451
Stevnstrup	1.516	1.551	1.637	1.809	1.741	1.861	1.867	1.900	1.898	1.944	2.185
Harridslev	966	980	1.023	1.017	1.030	996	1.043	1.059	1.079	1.130	1.177
Øster Bjerregrov	997	1.032	1.057	1.082	1.045	1.082	1.092	1.099	1.079	1.083	1.088
Fårup	1.033	1.047	1.062	1.032	1.042	1.029	1.048	1.028	1.045	999	1.017
Havndal	824	841	853	882	891	884	893	863	894	882	872
Øster Tørslev	867	879	894	904	911	926	903	900	908	865	865
Halsund	638	0	0	0	0	0	0	684	673	676	688
Gjerlev	654	660	643	656	641	650	644	637	653	638	650
Melby	617	617	645	644	637	658	626	628	622	612	616
Asferg	607	596	589	591	596	608	602	620	613	609	598
Møllerup	617	629	629	603	614	590	572	573	551	547	523
Uggelhouse	441	440	446	454	448	454	460	466	463	441	439
Gassum	406	418	445	442	414	433	436	419	427	419	422
Hald	381	369	357	383	375	391	384	379	365	360	356
Herning	235	240	277	290	286	292	298	296	301	303	307
Råsted	241	253	254	319	248	324	338	253	267	270	303
Vårum	287	290	294	304	298	297	294	310	311	300	296
Årum	291	299	294	283	285	283	291	285	300	284	295
Albæk	258	271	286	283	281	286	291	293	279	269	276
Dalbøver	285	287	295	288	290	280	276	259	257	256	271
Tånum	249	243	241	235	233	242	266	256	254	260	253
Gimming	245	242	238	253	235	251	247	255	255	248	247
Tvede	223	218	219	227	223	226	237	218	213	214	229
Lern	0	0	0	236	228	221	215	224	218	227	222
Udbyhøj Vasehuse	265	254	242	240	242	252	256	242	246	221	217
Helstrup	218	226	229	225	227	227	217	214	215	219	206
Sønderbæk	208	210	209	209	208	206	202	201	0	0	205
Ensløv	0	204	208	202	216	0	0	0	0	0	0
Linde	223	229	222	230	224	224	227	207	206	203	0
Over Hornbæk	1.906	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Paderup	832	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Støvring	200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Byerne er listet alfabetisk. Det **røde** tal viser hvornår indbyggertallet var lavest, og det **grønne**, hvornår det var højest. Jo mørkere teksten er for en enkelt by, jo større stigning har der været. Hold musen hen over en by på listen, så angiver en rød cirkel på kortet, hvor den ligger. Jo større cirklen er, jo større en stigning har der været i indbyggertallet.

Klik på kolonnetitlerne, fx 2013, for at få en liste efter byernes størrelse.

Klik på byen i listen eller på kortet for at se tallene for en enkelt by.

By	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Hjørring	24.813	24.729	24.815	405	24.963	24.762	24.867	24.982	25.071	25.426	25.764
Hirtshals	6.475	6.398	6.346	7.479	6.310	6.194	6.140	6.028	5.959	5.879	5.880
Sindal	3.097	3.036	3.052	3.036	3.043	3.081	3.090	3.079	3.066	3.058	3.069
Vrå	2.327	2.382	2.382	2.445	2.414	2.447	2.522	2.451	2.434	2.459	2.484
Tårs	1.922	1.947	1.952	1.984	1.956	1.994	1.978	1.966	1.932	1.904	1.886
Løkken	1.495	1.536	1.519	1.569	1.530	1.558	1.566	1.570	1.589	1.560	1.576
Bindslev	1.178	1.164	1.155	1.146	1.150	1.130	1.144	1.127	1.101	1.074	1.117
Torby	972	998	986	1.019	997	1.025	1.026	1.017	1.023	1.014	1.023
Bjergby	791	888	885	902	903	905	903	914	922	907	871
Horne	750	785	774	762	757	757	772	767	755	745	701
Astrup	561	554	564	629	596	610	597	609	591	579	579
Åbyen	630	613	605	607	612	602	587	600	585	573	573
Tversted	547	577	585	601	581	612	593	585	578	577	568
Lendum	621	603	609	591	575	598	578	567	560	555	540
Lønstrup	522	571	573	553	550	545	554	545	542	535	521
Poustrup	447	452	456	442	449	461	458	467	458	455	454
Hårten	244	244	241	443	260	433	415	426	423	408	404
Vrensted	443	417	404	383	404	389	369	355	323	321	310
Lørslev	317	313	305	306	308	300	303	300	306	284	271
Mosbjerg	298	296	293	298	294	287	292	271	271	278	264
Rakkeby	250	243	239	228	234	228	249	232	233	237	233
Hundelev	202	207	242	246	247	238	236	240	241	238	224
Sønder Rubjerg	282	267	266	276	269	262	255	251	249	233	220
Vidstrup	213	213	207	203	0	204	203	203	209	209	213
Uggerby	213	223	237	216	216	225	209	206	200	0	210
Tolne	256	246	232	232	227	223	223	210	210	209	203
Berglum	201	0	0	200	0	0	0	0	0	0	0